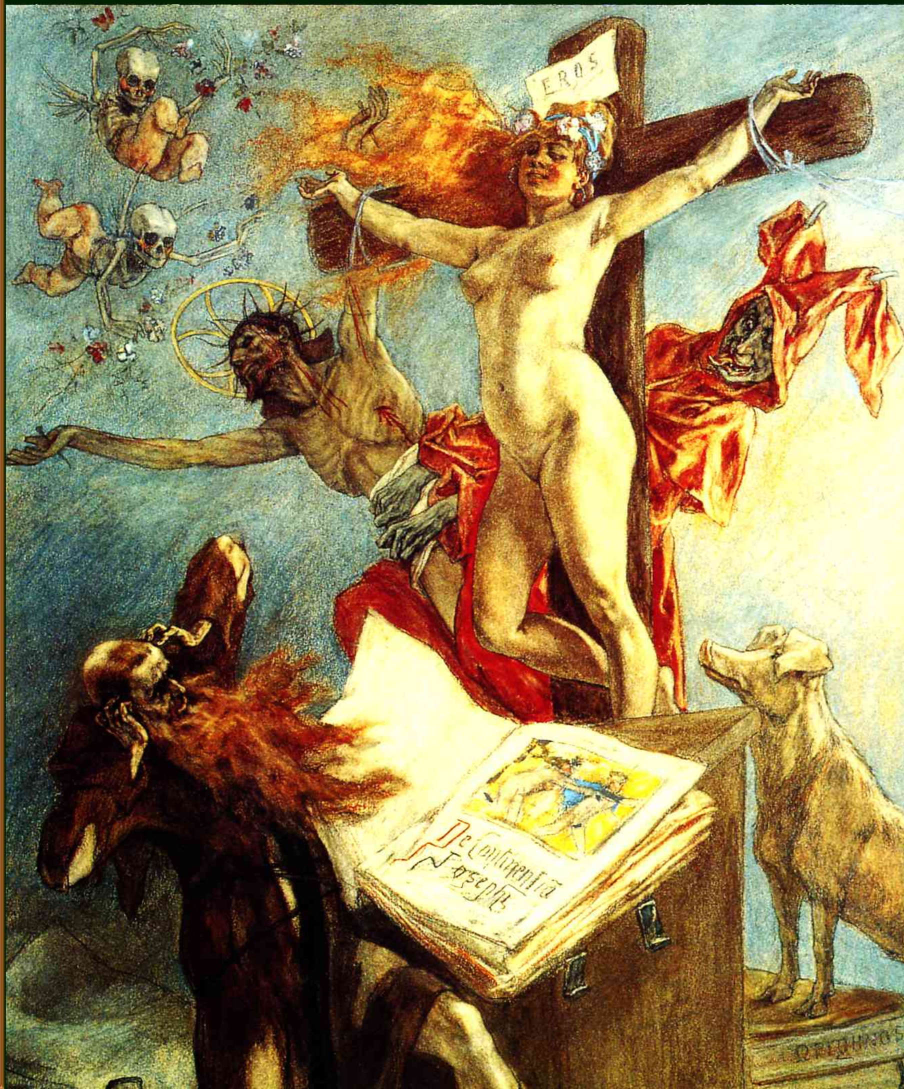
Den hellige Antonios' fristelser

Gustave Flaubert

Gustave Flaubert

Den hellige Antonios' fristelser

eBibliotek 1800

2024

Ophavsret og brugsbetingelser

Copyright and conditions of use

1

Skuepladsen er den thebiske ørken, højt oppe på en bjergafsats, der er rund som en halvmåne og omgærdet af klippeblokke.

Eneboerens hytte ligger i baggrunden. Den er opført af dynd og rør, fladtaget, uden dør. I det indre skelnes en krukke ved siden af et sort brød; i midten en tyk bog på en træsøjle; spredt på gulvet trævler af spartogræs, to-tre måtter, en kurv, en kniv.

Ti skridt fra hytten står et langt kors plantet i jorden; og ved afsatsens anden ende luder et gammelt vredent palmetræ ud over afgrunden, for bjerget skærer sig lodret ned i dybet, og ved fjeldvæggens fod synes Nilen at danne en sø.

Synet begrænses til højre og til venstre af klipperammen. Men ude over ørkenen stiger, som en trappe af strandbredder, umådelige, jævnsides løbende bakkebølger af askegrå tone højere og højere, den ene bag den anden; – og fjernt ude bag sandfladerne danner den libyske bjergkæde en kridtfarvet mur med lette skyggefald af violette dampe. Midt for er solen ved at gå ned. I nord er himlen af en perlegrå lød, mens i zenith purpurskyer, der ligger fnuggede som kruset af en kæmpemanke, skyder sig hen over det blå hvalv. Disse flammestriber slukkes i brunt, de azurfarvede dele svinder i en perlemorsagtig bleghed; buskene, kiselstenene, jorden, alt

synes med et hårdt som bronze; og i rummet svæver guldstøv af en sådan finhed, at det smelter sammen med lysets flimren.

Den hellige Antonios

der har langt skæg, langt hår og er klædt i en vams af gedeskind, sidder med korslagte ben og fletter måtter. Da solen forsvinder, udstøder han et dybt suk og stirrer mod synsranden:

Igen en dag! igen en dag forbi!

Tilforn var jeg dog ikke så elendig! Før nat var omme, begyndte jeg mine bønner; siden gik jeg ned til floden for at hente vand, og jeg steg atter op ad den stenede sti med lædersækken på min skulder, mens jeg sang hymner. Derefter morede det mig at gøre i stand i min hytte. Jeg greb mit værktøj; jeg gjorde mig flid for at lave måtterne rigtig jævne og kurvene lette; for mine mindste handlinger syntes mig den gang pligter, der ikke faldt besværlige.

Til fastsatte tider forlod jeg mit arbejde; og når jeg bad med begge arme opløftede, fornam jeg som en kilde af miskundhed, der gød sig fra himlen ned i mit hjerte. Men nu er den tørret ud. Hvorfor? …

Han går langsomt frem og tilbage mellem klippeblokkene.

Alle lagde mig det til last, da jeg forlod mit hjem. Min moder sank sammen, som måtte hun dø, min søster vinkede langt efter mig, at jeg skulle vende om; og den anden græd, Ammonaria, den lille pige, jeg hver aften mødte ved cisternens rand, når hun kom trækkende med sine bøfler. Hun løb efter mig. Ringene om hendes fødder blinkede i støvet, hendes særk åbnede sig over hofterne og flagrede i vinden. Den gamle asket, der førte mig bort, skreg skældsord imod hende. Vore to kameler blev ved at galopere; og jeg så ingen af dem mere.

Først tog jeg bolig i en faraos grav. Men trolddom huserer i disse underjordiske paladser, hvor mulmet synes fortættet af gammel røgelsedunst. Fra sarkofagernes indre hørte jeg en klagende røst rejse sig og kalde på mig; eller også så jeg væggenes malede skræmsler pludselig fange liv; og jeg flyede til bredden af det røde hav ind i en forfalden fæstning. Dér havde jeg kun omgang med skorpioner, som kravlede mellem stenene, og over mit hoved ørne, der uophørligt kredsede på den blå himmel. Om natten blev jeg flænget af kløer, bidt af næb, strejfet af bløde vinger; forfærdelige dæmoner hylede i mine øren og væltede mig om på jorden. Omsider fik jeg hjælp og blev optaget af folkene i en karavane, der var på vej til Alexandria.

Nu søgte jeg belæring hos den gode olding Didymos. Skønt blind havde han ikke sin lige i kendskab til den hellige skrift. Når undervisningen var til ende, begærede han min arm for at spadsere. Jeg førte ham op

på Paneion, hvorfra man ser fyrtårnet og det åbne hav. Siden vendte vi hjem ad havnen og puffede os vej gennem mænd af alle folkeslag, selv kimmerier, klædte i bjørneskind, og gymnosofister fra Ganges, indsmurte med komøg. Men uafladelig var der slagsmål i gaderne, enten når jøder nægtede at betale skat, eller oprørere ville jage romerne ud. Forresten er byen fuld af kættere, tilhængere af Manes, Valentinus, Basilides, Arios, – der alle søger at kapre og omvende folk til deres tro.

Af og til rinder deres tale mig i minde. Selv om man vender det døve øre til, bliver man dog usikker.

Jeg søgte tilflugt i Kolzim; og min anger var så dyb, at jeg ikke længere var ræd for Gud. Nogle samlede sig om mig for at blive eneboere. Af had til gnostikernes overspændthed og filosoffernes påstande indskærpede jeg dem en praktisk leveregel. Allevegne fra sendtes der bud til mig. Langvejs fra kom man for at se mig.

Imidlertid pinte folket bekenderne, og tørsten efter martyrdøden drev mig til Alexandria. Forfølgelsen var hørt op tre dage forinden.

Da jeg var på hjemvejen, blev jeg standset af en menneskestrøm udenfor Serapis-templet. Der blev sagt, det var et sidste eksempel, statholderen ville indskærpe. Midt i søjlehallen, i fuldt sollys, stod en nøgen kvinde bundet til en søjle, og to soldater piskede hende med remme; for hvert slag krympede hele hendes legeme sig. Hun vendte sig om med åben mund; – og oven over

stimlen, igennem det udslagne lange hår, der dækkede hendes ansigt, troede jeg at genkende Ammonaria …

Alligevel … denne kvinde var højere … og skønnere … vidunderdejlig!

Han stryger hænderne over sin pande.

Nej! nej! jeg *vil* ikke tænke på det!

En anden gang lod Athanasios mig kalde, at jeg kunne hjælpe ham mod arianerne. Det hele blev kun til ukvemsord og grin. Men siden er han blevet bagvasket, berøvet sin bispestol, jaget på flugt. Hvor er han nu? Jeg ved intet derom! Folk bryder sig kun lidet om at melde mig nyt. Alle mine disciple har forladt mig, Hilarion som de andre!

Han var måske femten år, da han kom; og hans forstand var så videbegærlig, at han hvert øjeblik rettede spørgsmål til mig. Derpå lyttede han med tænksom mine; – og de ting, jeg havde brug for, bragte han mig uden et kny, mere letbenet end et kid, desuden var han så munter, at han kunne få selve patriarkerne til le. Det var en søn for mig!

Himlen er rød, jorden fuldstændig sort. Under vindstødene rejser sig sandstriber som store liglagener, der atter falder. I en lysning trækker pludselig fugle forbi i en trekantet fylking, som ligner et stykke metal, og hvis kanter svirrer.

Antonios betragter dem.

Ak! Hvor jeg gerne ville følge dem!

Hvor mange gange har jeg ikke også stirret misundelig på de lange både med vingelignende sejl, navnlig når de gled bort med mennesker, jeg havde haft hos mig! Hvilke gode timer nød vi ikke sammen! hvor udøste vi ikke vore hjerter! Ingen har tiltalt mig mere end Ammon; han berettede mig om sin rejse til Rom, om katakomberne, Colosseum, de navnkundige kvinders fromhed og tusind andre ting! … og dog ville jeg ikke rejse med ham! Hvorfor holder jeg så hårdnakket på at henslæbe et liv som dette? Jeg skulle være blevet hos munkene i Nitria, da de dog bønfaldt mig om det. De bor i eneceller og har alligevel indbyrdes samkvem. Om søndagen forsamler trompeten dem i kirken, hvor man ser ophængt tre svøber, som bruges til at straffe syndere, tyve og uindviede, for deres tugt er streng.

Ikke desmindre skorter det dem ikke på visse behageligheder. Troende bringer dem æg og frugter, ja endog redskaber til at trække torne ud af fødderne med. Der er vinhaver omkring Pisperi, beboerne af Pabena har en tømmerflåde til at sejle efter levnedsmidler.

Men jeg kunne have tjent mine brødre bedre ved slet og ret at være præst. Så hjælper man de fattige, man uddeler sakramenterne, man har myndighed i familierne.

I øvrigt kan ikke alle lægfolk skæres over en kam, og det kom kun an på mig selv, om jeg ville være … for eksempel … grammatiker, filosof. Så kunne jeg i mit kammer have en himmelkugle af rør, altid skrivetavler mellem hænder, unge mennesker omkring mig og en laurbærkrans hængt op som skilt udenfor min dør.

Men hovmod spiller alt for meget ind i slige triumfer! Soldat ville være bedre. Jeg var kraftig og uforfærdet nok til at spænde maskinernes kabeltov, til at strejfe gennem skumle skove og storme ind i rygende byer med hjelmklædt hoved! … Der var heller intet i vejen for at bruge mine penge til at købe en plads som tolder ved en eller anden bro; så ville de vejfarende have fortalt mig historier og i deres rejsegods vist mig en mængde mærkværdige sager …

Købmændene fra Alexandria sejler om festdagene på floden ved Kanopos og drikker vin af lotoskalke, til smæld af tamburiner, som får drikkehusene langs bredden til at ryste! Bagved gror der kegleklippede træer, som værner de rolige landgårde mod søndenvinden. Taget over det høje hus støtter sig på tynde søjlestilke, der står tæt som stavene i et gitter; og indenfor dette tremmeværk ligger herren på en løjbænk og ser ud over alle sine sletter, hvor jægerne færdes mellem kornmarkerne, hvor persen venter på vinhøsten og okserne tærsker. Hans børn leger på gulvet; hans hustru bøjer sig over ham for at favne ham.

I nattens hvidlige dunkelhed kommer hist og her spidse snuder til syne, opstående øren og skinnende øjne. Antonios går hen imod dem. Grus triller ned, dyrene flygter. Det var en flok sjakaler.

Kun én er blevet tilbage, den sidder på bagpoterne med kroppen i en halvbue og hovedet på skrå, i en mistroisk stilling.

Hvor er den nydelig! jeg havde lyst at stryge hånden sagte hen over dens ryg.

Antonios fløjter for at lokke den nærmere. Sjakalen forsvinder.

Å! Nu løber den efter de andre! Hvor er jeg dog ene! Hvor er jeg dog led ved alt!

Idet han ler bittert:

Det er en herlig tilværelse at krøge palmekæppe over ilden for at lave hyrdestave, at flette kurve og sy måtter, og siden tuske det hele bort til nomaderne for brød, så hårdt, at man knækker tænderne! Ak! hvor er jeg elendig! skal dette aldrig få ende! Så var døden dog bedre! Jeg kan ikke mere! Nu har jeg nok, nok!

Han stamper i jorden og kredser med hastige fjed om mellem klippeblokkene, standser lidt efter forpustet, brister i hulken og lægger sig på siden henad jorden.

Natten er stille; talrige stjerner sitrer; man hører kun tarantel-edderkoppernes smælden.

Korsets to arme kaster skygge på sandet; Antonios, der græder, bliver det va'r.

Er jeg svag nok, min Gud! Jeg må samle mit mod og rejse mig!

Han går ind i sin hytte, finder en kulglød under asken, tænder en fakkel og planter den på træsøjlen, så den oplyser den tykke bog.

Om jeg slog op i ... de hellige apostles gerninger? ... ja! ... ligegyldigt hvor!

> *"Og han så himmelen åbnet og en stor linned dug stige ned, bundet ved de fire hjørner, i hvilken var alle slags firføddede dyr, og vilde og krybende dyr og himmelens fugle, og en røst sagde til ham: Peter, stat op! Slagt og æd!"*

Altså ville Herren, at hans apostel skulle æde af alt? ... hvorimod jeg ...

Antonios grubler med hagen på brystet. Vinden vender bladene, ved deres raslen løfter han hovedet og læser:

"Og jøderne dræbte alle deres fjender med sværd, og de anrettede et stort blodbad på dem, så at de efter deres lyst tog hævn over dem, de hadede."

Her følger opregningen af folkene, de ihjelslog: fem og halvfjerdsindstyve tusind. De havde døjet så meget! Desuden var deres fjender også den sande Guds fjender. Og hvor de måtte nyde deres hævn, når de nedsablede afgudsdyrkere! Hele byen flød sagtens med døde! Der lå lig på tærsklen til haverne, på trapperne, til en sådan højde i kamrene, at dørene ikke længere kunne gå op eller i! ... Så, nu dykker jeg ned i tanker om mord og blod!

Han åbner bogen på et andet sted.

"Da faldt Nebukadnezar på sit ansigt og nedbøjede sig for Daniel."

Å! det gør godt! Den Højeste ophøjer sine profeter over kongerne; og denne levede dog i uophørlige gæstebud, i en stadig rus af nydelser og hovmod. Men til straf forvandlede Gud ham til et dyr. Han gik på alle fire!

Antonios giver sig til at le; og idet han spreder armene ud, vender han op og ned på bogens blade. Hans øjne falder på denne sætning:

> *"Og Ezechias blev meget glad ved deres komme. Han lod dem se sine vellugtende salver, sit guld og sit sølv, alle sine krydderier, sine duftende olier, alle sine kostelige kar, og alt det, som fandtes i hans skatkamre."*

Jeg forestiller mig ... at man så ædelstene, diamanter og dareiker opdynget lige til loftet. En mand, der ejer så store bunker, er ikke længere andres lige. Når han gramser i sine skatte er det hans tanke, at han i sine hænder holder udbyttet af utallige menneskers slid, som var det folkeslagenes liv, han har udsuget og nu kan øse ud omkring sig. Det er en forsynlighed, som er nyttig for en konge. Den viseste af alle forsømte det ikke. Hans flåder hentede ham elfenben, aber ... Hvor er det nu, det står?

Han blader ivrigt.

Å! Her er det:

> *"Og dronningen af Saba hørte Salomos rygte og kom for at friste ham med mørke taler."*

Hvor kunne hun håbe at friste ham? Djævlen ville også friste Jesus! Men Jesus sejrede, fordi han var Gud, og Salomo måske i kraft af sin troldmands-kundskab. Denne kundskab er vidunderlig! For – som en filosof har forklaret mig – verden danner et hele, hvoraf alle delene indvirker på hinanden som organerne i et eneste legeme. Det kommer an på at kende tingenes naturlige tiltrækning og frastødning, og dernæst på at sætte dem i gang? … Skulle man altså kunne ændre, hvad der synes at være den uforanderlige orden?

I dette øjeblik kaster de to skygger, som korsets arme tegner bag ham, sig pludselig frem. De danner ligesom to store horn; Antonios skriger:

Hjælp mig, Gud!

Skyggen er atter på sin plads.

Å! … Det var kun indbildning! ikke andet! Det er til ingen nytte, jeg piner mit hoved! Der er for mig intet at gøre! … slet intet at gøre!

Han sætter sig og lægger armene over kors.

Alligevel … det kom mig for, som nærmede der sig … Men hvorfor skulle *Han* komme? Og kender jeg forresten ikke hans rænkespil? Jeg fik dem til at vige fra

mig, både den vanskabte eneboer, som leende bød mig små varme brød, kentauren, der søgte at få mig op på sit kryds, – og den sorte dreng, der pludselig stod for mig midt i ørkenen, såre skøn, og sagde mig, han hed Hor.

Antonios går heftigt op og ned.

Det er på min befaling, man har bygget dette mylder af hellige tilflugtssteder, fulde af munke, som bærer bodsskjorter under deres gedehuder og er talrige nok til at danne en hær! Jeg har helbredet syge på lang afstand; jeg har uddrevet dæmoner; jeg er gået over floden midt imellem krokodillerne; kejser Konstantin har skrevet tre breve til mig; Balacius, der havde spyttet på mine breve, blev sønderflænget af sine egne heste; da jeg atter viste mig i Alexandria, sloges folket om at få mig at se, og Athanasios fulgte mig langt på vej. Men hvilke gerninger har jeg ikke også øvet! I mere end tredive år har jeg nu sukket og sukket i ørkenen! Jeg har båret firsindstyve pund bronze på mine lænder ligesom Eusebios, jeg har udsat mit legeme for insekternes stik ligesom Makarios, jeg har våget tre og halvtredsindstyve nætter ligesom Pakum uden at lukke et øje, og de, der halshugges, knibes med gloende tænger eller brændes levende, ejer måske mindre standhaftighed, eftersom mit liv er et sammenhængende martyrium!

Antonios sagtner sin gang.

Der gives sikkert ingen i så bundløs en nød! De barmhjertige sjæle er i aftagende. Ingen giver mig længere noget. Min kappe er slidt. Jeg har ingen sandaler, ikke engang en skål! – jeg har jo uddelt alt mit gods til de fattige og til min slægt uden at beholde en obol. Blot til anskaffelse af det for mit arbejde uundværlige værktøj kunne jeg trænge til en smule penge. Å! ikke mange! en ganske lille sum! … jeg skulle nok spare på dem.

Fædrene i Nikæa sad i purpurkjortler, stive som magere, på troner langs væggen; man forlystede dem med et festmåltid og overvældede dem med æresbeviser, især Pafnutius, fordi han er enøjet og halt efter Diokletians forfølgelse! Kejseren kyssede ham flere gange på det udstungne øje; hvor det var tåbeligt! Forresten talte kirkemødet oprørende uværdige deltagere! En biskop fra Skythien, Theofilos; en anden fra Persien, Johannes; en kvægvogter, Spiridion! Aleksander var alt for gammel. Athanasios burde have vist mere mildhed mod arianerne for at opnå indrømmelser af dem.

Mon de havde indrømmet noget! Mig ville de ikke høre! Den, som talte imod mig – en høj ung mand med krøllet skæg – stod nok så rolig og udslyngede underfundige indvendinger imod mig; og mens jeg søgte at belægge mine ord, stod de og stirrede på mig med deres ondskabsfulde ansigter og gøede som hyæner. Skade, at

jeg ikke kan få kejseren til at jage dem alle i landflygtighed, eller snarere, at jeg ikke kan slå dem, knuse dem, se dem lide! Det er nok mig, som må lide!

Han støtter sig halvt afmægtig mod sin hytte.

Det kommer af den alt for lange faste! Mine kræfter går bort. Blot jeg kunne spise … en eneste gang, et stykke kød.

Han kniber øjnene til i forsmægten.

Å! rødt kød … en klase druer at bide i! … sammenløben mælk, der bævrer på et fad! …

Men hvad fejler jeg dog! … hvad fejler jeg dog! … Jeg føler mit hjerte svulme som havet, når det bovner op før et uvejr. En uendelig slaphed overvælder mig, og den lumre luft synes mig svangret af duften fra et tykt hår. Der er da vel ikke kommet nogen kvinde? …

Han vender sig mod den lille sti imellem klipperne.

Den vej er det, de kommer gyngende i deres bærestole på gildingernes sorte arme. De stiger ud, de lægger deres ringstruttende hænder sammen, de kaster sig på knæ. De fortæller mig om deres uro og bekymring. Trangen til en overmenneskelig vellyst piner dem; de

ville gerne dø, de har i deres drømme set guder, der vinkede ad dem; – og sømmen af deres kjole falder ud over mine fødder. Jeg støder dem tilbage. "Å nej! siger de, ikke endnu! Hvad skal jeg gøre!" Hver tugt og bod vil de finde sig i. De begærer den allerbarskeste, at dele min egen, at leve sammen med mig.

Nu har jeg længe ingen set! Måske kan der komme? hvorfor ikke? Hvis jeg nu pludselig ... hørte muldyr-bjælder klingre i bjergene. Jeg synes ...

Antonios klatrer op på en klippeblok ved stiens nedgang; han bøjer sig forover og slynger sine blikke ud i mørket.

Ja! Helt dybt dernede ser jeg noget sort bevæge sig, ligesom folk, der søger vej. Dér er de! De går fejl.

Kaldende:

Denne vej! kom her! kom!

Genlyden svarer: kom her! kom!
Han lader bestyrtet sine arme synke.

Hvilken skam! Ak! stakkels Antonios!

Og lige efter hører han hviske: "Stakkels Antonios!"

Er der nogen? svar!

Vinden, der stryger ind gennem klippespalterne, frembringer forskellige tonerækker; og i deres forvirrede klange skelner han RØSTER, som om luften talte. De er dumpe, og indsmigrende, pibende.

FØRSTE RØST

Ønsker du kvinder?

ANDEN RØST

Måske hellere store dynger penge!

TREDJE RØST

Et funklende sværd?

og

DE ANDRE

– Hele folket beundrer dig!

– Gå til hvile!

– Du skal slagte dem, hører du, slagte dem!

Samtidig skifter alle ting skikkelse. På randen af skrænten bliver den gamle palme med sin dusk gule blade til kroppen af en kvinde, der hælder sig over afgrunden, og hvis lange hår flagrer i vinden.

ANTONIOS

vender sig mod sin hytte; og fodstykket, der bærer den tykke bog, hvis sider myldrer af sorte bogstaver, synes ham en busk besat med svaler.

Det er naturligvis faklen, hvis lysspil … Lad os slukke den!

Han slukker den, mulmet er dybt.

Og pludselig farer tværs igennem luften, først en vandpyt, dernæst en skøge, hjørnet af et tempel, et krigeransigt, en stridsvogn med to hvide, stejlende heste.

Disse billeder kommer stødvist, i hastige sæt, og tegner sig mod natten som skarlagenrøde malerier på ibenholt.

Bevægelsen vokser i hastighed. Billederne trækker forbi i en svimlende fart. Til andre tider standser de og blegner gradvis,

til de flyder ud; eller også flyver de bort og afløses i samme nu af andre.

Antonios lukker sine øjenlåg.

Billederne mangedobles, omringer ham, belejrer ham. En ubeskrivelig forfærdelse gennemisner ham; og han føler intet mere uden en sviende sammentrækning i hjertekulen. Trods helvedeslarmen i sit hoved fornemmer han en uhyre stilhed, der skiller ham fra verden. Han forsøger at tale; han kan ikke! Det er, som det inderste bånd i hans væsen løste sig op; og til sidst segner Antonios ganske modstandsløs om på måtten.

2

Nu viser en stor skygge sig på jorden, mere luftig end nogen naturlig skygge og langs sine kanter frynset af andre skygger.

Det er Djævlen, som står og læner sig til hyttens tag og under sine to vinger – lig en kæmpeflagermus, der dier sine unger – bærer de syv dødssynder, hvis fortrukne fjæs utydeligt skimtes.

Med stadig lukkede øjne nyder Antonios sin uvirksomhed; og han strækker sine lemmer på måtten.

Den synes ham mere og mere blød, som om den fylder sig med dun, den højner sig, den bliver en seng, sengen til en båd; vandet plasker mod dens sider.

Til højre og venstre hæver sig to sorte landtunger med dyrkede marker og hist og her en sycomore. En lyd af bjælder, trommer og sangere klinger i det fjerne. Det er folk, som drager til Kanopos for at sove på Serapis-templet og få gode drømme. Antonios ved det; – og ført af vinden glider han frem mellem kanalens to brinker. Papyrusplanternes blade og nøkkerosernes mere end mandshøje røde blomster bøjer sig over ham. Han ligger udstrakt på bådens bund; agterude slæber en åre i vandet. Fra tid til anden kommer et lunkent pust, og de tynde siv krydser klinger. De små bølgers klukken bliver svagere. En døs griber ham. Han drømmer, at han er en ægyptisk eneboer.

Pludselig farer han op med et sæt.

Har jeg drømt? ... jeg så det hele som lyslevende for mig. Min tunge brænder! Jeg er tørstig!

Han går ind i sin hytte og famler til alle sider.

Jorden er fugtig! ... Har det regnet? Dér ligger skår! min krukke itu! ... men lædersækken?

Han finder den.

Tom! fuldstændig tom!

Jeg ville være mindst tre timer om at nå ned til floden, og natten er så dyb, at jeg ikke kunne se at finde vej. Tarmene krymper sig i livet på mig. Hvor er brødet?

Efter at have ledt længe samler han en skorpe op, der er mindre end et æg.

Hvad er det? Har sjakalerne taget det? Å, de forbandede dyr!

Og rasende smider han brødet på jorden.

Næppe har han gjort dette, før et bord står foran ham dækket med alskens spisevarer.

Byssos-dugen, der er riflet som sfinksernes hovedbind, frembringer af sig selv lange lysbølger. På den står uhyre stege af rødt kød, store fisk, fugle med deres fjer, firføddede dyr med deres hårklædning, frugter af en næsten menneskelig hudfarve; hvide isklumper og violette krystalflasker skifter stråleild. Antonios skelner midt på bordet et vildsvin, der damper af alle sine porer, med poterne trukket ind under bugen og øjnene på klem; – og tanken om at kunne spise dette frygtelige dyr fryder ham såre. Endvidere er der ting, han aldrig før har set, sorte hachis'er, guldfarvede geléer, ragout'er, hvori der flyder svampe som åkander på damme, flødeskum så dejligt, at det ligner skyer.

Og krydderlugten af alt dette bringer ham oceanets saltvandsduft, kildernes kølighed, skovens ramme vellugt. Han spiler sine næsebor så stærkt, han kan; han frådser i det; han siger til sig selv, at han har nok for et år, for ti år, for hele sit liv!

Efterhånden som han lader sine opspærrede øjne glide hen over retterne, opdynges der nye, de danner en pyramide, hvis hjørner ramler sammen. Vinene giver sig til at rinde, fiskene til at sprælle, blodet i fadene til at boble, frugternes saftige kød spidser sig som forelskede læber; og bordet stiger helt op til hans bryst, lige til hans hage, – det bærer kun en eneste tallerken og et eneste brød, der ligger lige for hans ansigt.

Han vil gribe brødet. Andre brød skyder sig frem.

Det er til mig! ... altsammen! men ...

Antonios viger tilbage.

I stedet for det ene, der var, er der nu mange! … Det er altså et mirakel, det samme, som Herren gjorde! …

I hvad hensigt! Ih! alt det øvrige er ikke mindre ubegribeligt! Ha! Dæmon, vig bort! vig bort!

Han sparker til bordet. Det forsvinder.

Er der ikke mere noget? – nej!

Han ånder i dybe drag.

Ak! Fristelsen var stærk. Men til al lykke gjorde jeg mig fri for den!

Han løfter hovedet og snubler over en klingrende genstand.

Hvad er dog det?

Antonios bukker sig ned.

Se se! et bæger! en eller anden vejfarende må have tabt det. Det er der intet usædvanligt i …

Han væder sin finger og gnider.

Det skinner! Metal! Alligevel kan jeg ikke rigtig skelne …

Han tænder sin fakkel og undersøger bægeret.

Det er af sølv, prydet med en æggestav langs randen, med en mønt i bunden.

Med neglen piller han mønten af.

Det er et pengestykke, som gælder … syv-otte drachmer; ikke mere! Det er det samme! for det kan jeg altid anskaffe mig et fåreskind.

Fakkelskæret belyser bægeret.

Umuligt! af guld! jo! … helt af guld!

En ny og større mønt sidder i bunden. Under den opdager han flere andre.

Dette udgør jo en hel sum … stor nok til at erhverve tre okser … en lille mark!

Nu er bægeret fyldt med guldstykker.

Nåda! hundrede slaver, soldater, et helt mylder, nok til at købe …

Kantens kornede bræm løsner sig og danner et perlehalsbånd.

Med dette klenodie kunne man vinde selv kejserens hustru!

Med et ryk lader Antonios halsbåndet glide ned på sit håndled. Han holder bægret i sin venstre hånd, og med den anden arm løfter han faklen for bedre at belyse det. Som vandet, der risler fra en springvandskumme, udgyder der sig i uafbrudte strømme – så der danner sig en topdynge på sandet – diamanter, karfunkler og safirer blandede med store guldstykker, der bærer kongers billeder.

Hvordan? hvordan? Staterer, kykler, dareiker, aryandiker! Aleksander, Demetrios, ptolemæerne, Cæsar! ingen af dem har jo ejet så meget! Intet er umuligt! Lidelsen er til ende! og disse stråler, der blænder mig! Å! mit hjerte strømmer over! hvor det er godt! ja … ja! mer endnu! aldrig nok! Jeg kunne blive ved at øse i havet og endda have tilstrækkeligt. Hvorfor skulle det spildes? Jeg vil beholde det alt sammen; uden at sige det til nogen; jeg vil i klippen udbore mig et kammer, som indvendig skal beklædes med bronzeplader – og jeg vil gå derind for at føle gulddyngerne synke under mine hæle; jeg vil dykke

mine arme i det som i kornsække. Jeg vil gnide mit ansigt med det, lægge mig på det!

Han slipper faklen for at favne bunken; og falder til jorden på brystet.

Han rejser sig op. Stedet er aldeles tomt.

Hvad har jeg gjort?

Om jeg var død i denne stund, havde jeg været Helvedes uigenkaldelige bytte!

Han skælver på alle sine lemmer.

Er jeg da forbandet? Nej! Skylden er min egen! jeg lader mig hilde i alle snarer! Jeg kunne ikke være mere enfoldig eller mere skamløs. Gid jeg kunne prygle mig selv, eller hellere rive mig ud af mit eget legeme! Alt for længe har jeg holdt mig i skindet! Jeg trænger til at hævne mig, at slå, at dræbe! Det er, som om jeg i sjælen havde en hel flok vilde dyr. Gid jeg med øksehug, midt i en sværm … Ha! en dolk! …

Han kaster sig over sin kniv, som han får øje på. Kniven glider ud af hans hånd, og Antonios står støttet mod sin hyttes væg, med munden på vid gab, uden at kunne røre sig – kataleptisk.

Alle omgivelserne forsvinder.

Han tror sig i Alexandria på Paneion, det kunstige bjerg, der omsnos af en vindeltrappe og rejser sig i byens midte.

Foran ham breder sig søen Mareotis, til højre havet, til venstre landet – og umiddelbart under hans øjne et virvar af flade tage, gennemskåret fra syd til nord og fra øst til vest af to gader, der krydses og i deres hele længde danner en række søjlehaller med korinthiske kapitæler. Husene, der luder frem over denne dobbelte søjlegang, har vinduer med farvede ruder. Nogle bærer udvendig uhyre træbure, der opsuger luften udefra.

Mindesmærker af forskellig bygningskunst ophober sig side om side. Ægyptiske pyloner rager op over græske templer. Obelisker stritter som lanser mellem tinder af røde tegl. Midt på pladserne er der Hermes-billeder med spidse øren og Anubis-statuer med hundehoved. Antonios skelner mosaikker i gårdene og ophængte tæpper på loftsbjælkerne.

Han omfatter med et eneste blik de tvende havne (Store Havn og Eunostos), begge runde som et cirkus og adskilt af en dæmning, der forbinder Alexandria med den stejle holm, på hvilken fyret rejser sit tårn, firkantet, fem hundrede albuelængder højt og på ni stokværk – med en dynge sorte kul rygende på toppen.

Små indre havne udtunger hovedhavnene. Ved hver ende afsluttes dæmningen af en bro, der er rejst på marmorsøjler plantet i havet. Sejl glider derunder; og tunge pramme, overlastede med handelsvarer, kahytsbåde med elfenbens-indlægning, gondoler med et lille opspændt telt, treradårede

og toradårede skibe, fartøjer af alle slags færdes frem og tilbage eller ligger ved kajerne.

Omkring Store Havn er der en uafbrudt række kongelige bygninger: Ptolemæernes palads, Museion, Posidium, Cæsareum, Timonium, hvor Markus Antonius søgte tilflugt, Soma, der indeholder Alexanders grav; – hvorimod man i den anden kant af byen hinsides Eunostos i en forstad får øje på glas-, parfume- og papyrus-fabrikker.

Gadesælgere, lastdragere, æseldrivere skubbes i trængslen. Hist og her en Osiris-præst med et panterskind over skulderen, en romersk soldat med bronzehjelm, mange negre. Udenfor boderne stimer kvinder, arbejder håndværkere; og vognenes knirken opskræmmer fugle, der hakker i affaldet fra slagterierne og fiske-indvolde.

Over de hvide huses ensformighed kaster gadernes tegning ligesom et sort net. De urtefyldte torve danner grønne buketter, farveriernes tørrepladser brogede farveklatter, guldprydelserne på tempelgavlene lysende prikker – det hele indfattet i de grålige mures ovale ringlinje, under den blå himmelhvælving, nær ved det ubevægelige hav.

Men sværmen standser og ser mod vest, hvorfra der nærmer sig uhyre støvhvirvler.

Det er munkene fra den thebiske ørken, klædt i gedehuder, væbnede med knipler og hylende en hellig krigssang med omkvædet: "Hvor er de? hvor er de?"

Antonios forstår, at de kommer for at dræbe arianerne.

Pludselig tømmes gaderne – man ser ikke andet end løftede fødder.

Eneboerne er nu inde i byen. Deres frygtelige, sømbeslagne stokke hvirvler rundt som stålsole. Man hører braget af ting, der knuses i husene. Der opstår pauser af dødsstilhed. Så bryder høje skrig løs.

Gaderne er fra ende til anden kun en eneste malstrøm af vilde mennesker.

Adskillige bærer spyd. Undertiden tørner to grupper sammen til en; og denne masse glider på fliserne, oprives, slås ned. Men stadig kommer de langhårede mænd på ny til syne.

Røg pibler frem af bygningernes hjørner. Dørenes fløje splintres. Murkapper ramler. Arkitraver styrter ned.

Antonios støder på alle sine fjender, den ene efter den anden. Han genkender nogle, han havde glemt; før han dræber dem, smæder han dem. Han opsprætter, slagter, maser, slæber oldingene ved skægget, smadrer børnene, hugger de sårede. Og man tager hævn over al pragten; de, der ikke kan læse, sønderriver bøgerne; andre knuser og ødelægger statuer, malerier, bohave, skrin, de tusind fine ting, hvis brug de ikke kender, og som netop af den grund forbitrer dem. Nu og da standser de for at trække vejret, inden de begynder igen.

Indbyggerne søger stønnende ly i gårdene. Kvinderne løfter deres grådfyldte øjne og deres nøgne arme mod himlen. For at røre eneboerne omfavner de deres knæ; de sparkes bagover; og blodet sprøjter lige til lofterne, flyder i strimer

ned ad væggene, risler fra ligenes overhugne halse, fylder vandledningerne, danner store røde pytter på jorden.

Antonios vader i dem til knæene. Han suger stænkene fra sine læber, han gyser af fryd ved at føle det på sine lemmer, under sin hårskjorte, som er gennemtrukket af det.

Natten kommer. Det umådelige skrål forstummer.

Eneboerne er borte.

Pludselig bliver Antonius på de ydre gallerier, der løber om fyrtårnets ni stokværk, tykke sorte linjer va'r, som kunne det være nedslag af ravne. Han iler derop, og han står på toppen.

Et stort kobberspejl er vendt mod det åbne hav og belyser skibene i rum sø.

Antonios morer sig med at betragte dem; og efterhånden som han betragter dem, vokser deres tal.

De stimer sammen i en halvmåneformet golf. Bagved på et forbjerg udfolder sig en ny, i romersk stil bygget stad med stenkupler, kegleformede tage, rosenfarvede og blå marmorflader og en ødsel anvendelse af malm på kapitælernes voluter, husenes mønning, gesimsernes hjørner. En cypreslund kranser byen. Havets farve er grønnere, luften koldere. På synsrandens bjerge ligger der sne.

Antonios søger sin vej, da en mand tiltaler ham og siger: "Kom! man venter Eder!"

Han går over et forum, træder ind i en gård, dukker sig under en dør; og han når op for paladsets facade, der er prydet med en gruppe i voks, forestillende kejser Konstantin, som fælder en drage. En porfyrkumme bærer i sin midte en guldkonkylie fuld af pistacier. Hans fører siger til ham, at han har lov at tage. Han tager af dem.

Derpå står han som vildfaren i en lang række værelser.

Langs ad mosaikvæggene ser man feltherrer, som på håndfladen rækker kejseren erobrede byer. Og overalt er der søjler af basalt, gitre af sølvfiligran, elfenbensstole, perlebroderede tæpper. Lyset falder ned fra hvælvingerne, Antonios bliver ved at gå. Lunkne åndepust svæver i luften; en gang imellem hører han den lette klappen af en sandal. I forværelserne står der automatlignende vogtere med sølvforgyldte stave på deres skuldre.

Omsider befinder han sig ved den nederste ende af en hal, hvis baggrund afsluttes af hyacintfarvede forhæng. Disse glider til side og viser kejseren siddende på en trone i violet tunika og røde støvler med sorte snørebånd.

Et perlediadem snor sig om hans hår, der ligger i symmetriske bukler. Han har hængende øjenlåg, lige næse, et tungt og underfundigt åsyn. På hjørnerne af den over hans hoved udspændte baldakin hviler fire guldduer, og ved tronens fod sidder to emalje-løver på hug. Duerne giver sig til synge, løverne til at brøle, kejseren ruller med øjnene, Antonios træder frem; og straks, uden indledning, fortæller de hinanden opsigtvækkende begivenheder. I byerne Antiochia,

Efesos og Alexandria har man plyndret templerne og af gudernes statuer lavet kar og gryder; kejseren ler meget ad det. Antonios bebrejder ham hans overbærenhed imod novatianerne. Men kejseren farer op; novatianere, arianere og melekianere keder ham alle lige meget. Dog beundrer han bispeværdigheden, for når de kristne er afhængige af biskopperne, som atter står under en fem-seks personer, gælder det blot om at vinde disse for at råde over alle de andre. Derfor har han heller ikke undladt at forstrække dem med betydelige summer. Men han kan ikke udstå fædrene fra kirkemødet i Nikæa. – "Lad os se på dem!" Antonios følger ham.

Og i samme nu står de på en terrasse.

Den har udsigt til en væddeløbsbane, fyldt af mennesker og kranset af søjlegange, hvor resten af sværmen går op og ned. I midten af rendebanen strækker sig en lang, smal afsats, der bærer et lille Merkurtempel, Konstantins statue, tre sammenslyngede bronzeslanger, i den ene ende store æg af træ, i den anden syv delfiner med halen i vejret.

Bag det kejserlige telt har kammerpræfekterne, husministrene og råderne sæde trinvis op til første stokværk af en kirke, hvis vinduer alle er besat med kvinder. Til højre er tribunen for det blå parti, til venstre for det grønne, nedenunder er en soldatervagt og i højde med arenaen en række korinthiske buer, der danner indgangen til staldene.

Løbene skal just til at begynde, hestene stiller sig på rad. Høje fjerbuske er plantede mellem deres øren og gynger i vinden

som træer; under deres spring skumpler de muslingformede vogne, der styres af kuske i en slags mangefarvet harnisk, hvis ærmer er snævre ved håndleddet og vide om armen, med nøgne ben, med fuldskæg og håret på forhovedet afraget på hunnernes vis.

Antonios er først bedøvet af stemmernes plasken. Fra øverst til nederst ser han kun sminkede ansigter, spraglede dragter, store guldsmykker; og arenaens blændende hvide sand skinner som et spejl.

Kejseren underholder ham. Han betror ham vigtige og hemmelige ting, tilstår for ham snigmordet på sin søn Crispus, ja spørger ham endog til råds om sit helbred.

Imidlertid får Antonios øje på nogle slaver længst inde i staldrummene. Det er fædrene fra kirkemødet i Nikæa, lasede og elendige. Martyren Pafnutius strigler manken på en hest, Theofilos vasker benene på en anden, Johannes maler hovene på en tredje, Alexander samler hestepærer i en kurv.

Antonios går ind imellem dem. De stiller sig i række, beder ham om at gå i forbøn, kysser hans hænder. Hele sværmen hujer imod dem; og han nyder deres fornedrelse overmåde. Nu er han blevet en af hoffets stormænd, kejserens fortrolige, førsteminister! Konstantin sætter sit diadem på hans pande. Antonios beholder det og finder denne hæder ganske naturlig.

Og straks efter åbenbarer sig i mulmet en umådelig hal, oplyst af guldlysestager.

Søjler, der halvt taber sig i skyggen, så høje er de, strækker sig på rad udenom bordene, der forlænger sig lige til

synsranden – hvor der i en lysende dis viser sig trappestabler, buegange, kolonner, tårne, og til sidst en utydelig bræm af paladser, hvorover cedre rager op og danner sortere masser på mørkets grund.

Bekransede med violer ligger gæsterne på albuen på meget lave løjbænke. Langs med de to rækker skænkes vin af amforaer, der hældes; – og allerbagerst, ene, med tiaraen på sit hoved og oversået med karfunkler, spiser og drikker kong Nebukadnezar.

Til højre og venstre for ham svinges røgelseskar af to hold præster med spidse huer. På jorden under ham kryber uden fødder og hænder de fangne konger, som han tilkaster ben at gnave; endnu lavere ligger hans brødre med bind for øjnene, da de alle er blinde.

En uafbrudt klagen stiger op fra slavefængslernes dyb. De bløde og lange toner fra et vandorgel skifter med kor af stemmer; og man fornemmer, at der trindt omkring hallen ligger en umådelig by, et menneskehav, hvis bølger slår op mod murene.

Slaver kommer løbende med fade. Kvinder går om og byder drikke, kurvene skriger under brødenes vægt; og belæsset med gennemhullede lædersække skridter en dromedar op og ned og lader verbena-vand rinde forfriskende ud over fliserne.

Dyretæmmere fremfører løver. Danserinder med håret i net går på hænderne og spyr ild af næseborene; negergøglere gør kunster, nøgne børn slås med snebolde, der knuses mod de

klare sølvopsatser. Skrålet er så frygteligt, at man skulle tro, det var stormvejr, og en sky svæver over gæstebuddet fra maden og menneskemylderet. Undertiden rives en lue fra de store fakler og glider gennem natten som et stjerneskud.

Kongen tørrer med sin arm salverne af sit ansigt. Han spiser af de hellige kar, hvorefter han sønderbryder dem; og indvendig opremser han sine flåder, sine hære, sine folk. Om et øjeblik vil han for et lunes skyld brænde sit palads med sine gæster. Han tænker på at genopbygge Babelstårnet og at afsætte Gud.

Antonios kan fjernt fra læse alle tankerne på hans pande. De gennemtrænger ham – og han bliver Nebukadnezar.

I samme nu er han mæt af udskejelser og ødelæggelseslyster; og han gribes af trang til at vælte sig i usselhed. Desuden er nedværdigelsen af, hvad der forfærder menneskene, en hån mod deres tanke, endnu en måde at forbløffe dem på; og da intet er mere lavt end et umælende dyr, går Antonios på alle fire hen over bordet og brøler som en tyr.

Han føler en smerte i hånden – han må have skåret sig på en sten – og han befinder sig på ny udenfor sin hytte.

Klippe-indhegningen er tom. Stjernerne stråler. Alting tier.

Endnu en gang har jeg bedraget mig selv! Hvad skyldes alt dette? Det kommer af kødets oprør. Ve mig elendige!

Han styrter ind i sin hytte, griber et bundt reb, som ender i metalkløer, blotter sig til bæltet og løfter hovedet mod himlen:

Modtag min bod, o Gud! ringeagt den ikke for dens svaghed. Gør den skarp, langvarig, voldsom! Det er på tide! tag fat!

Han tilføjer sig et kraftigt svøbeslag.

Av! nej! nej! ingen medlidenhed!

Han begynder igen.

Å! å! å! hvert slag flænger min hud, skærer mine lemmer. Det brænder mig frygteligt!

Nej, det er ikke skrækkeligt! Man vænner sig dertil. Det synes mig endog …

Antonios standser.

Gå videre, kryster! gå videre. Godt! sådan! på armene, ned ad ryggen, på brystet, over maven, overalt! Pib, mine svøber, bid mig, flå mig! Jeg ville ønske, at mit blods dråber kunne sprøjte til stjernerne, få mine knokler til at knage, blotte mine sener! Tænger, pinebænke, smeltet bly! Martyrerne har lidt mange andre pinsler! ikke sandt, Ammonaria?

Skyggen af Djævelens horn viser sig på ny.

Jeg kunne være blevet bundet til søjlen ved siden af din, ansigt til ansigt, lige for dine øjne, svarende på dine skrig med mine suk; og vore smerter ville være smeltet sammen, vore sjæle have forenet sig.

Han pisker sig med raseri.

Dér, dér! det har du godt af! mere endnu! ... Men pludselig løber en kildrende fryd igennem mig. Hvilken pinsel! hvilken salighed! det er som kys. Marven smelter i mine ben! jeg dør!

Og han ser lige foran sig tre ryttere på vildæsler, klædt i grønne kjortler, holdende liljer i hånden og alle hinanden lige af åsyn.

Antonios vender sig om, og han ser tre andre lignende ryttere, på samme slags æsler, i samme stilling.

Han viger tilbage. I samme nu gør alle vildæslerne et skridt, gnubber mulen op ad ham og søger at bide i hans klæder. Stemmer råber: "Denne vej, denne vej, her er det!" Og faner kommer til syne i klippespalterne tilligemed kamelhoveder med rød silkegrime, belæssede muldyr og kvinder under gule slør, ridende overskrævs på brogede heste.

De prustende dyr lægger sig, slaverne styrter sig over vareballerne, man opruller spraglede tæpper, man krammer blinkende sager ud på jorden.

En hvid elefant, der som dækken bærer et gyldent net, kommer løbende, strudsfjerdusken svajer over dens pandebånd.

På dens ryg, mellem hynder af blå uld, sidder med korslagte ben, halvlukte låg og vuggende hoved, en kvinde så pragtfuldt klædt, at hun sender stråler omkring sig. Hele skaren kaster sig til jorden, elefanten bøjer knæ, og

Dronningen af Saba

lader sig glide langs ad dens skulder, stiger ned på tæpperne og går frem imod den hellige Antonios.

Hendes guldbrokades kjole, der er delt i regelmæssige læg af frynser med perler, gagat og safirer, slutter hendes midje i et stramt snøreliv med ophøjede farve-indlægninger, der forestiller dyrekredsens tolv tegn. Hun har meget høje sko, hvoraf den ene er sort og besået med sølvstjerner om en halvmåne, og den anden, som er hvid, er dækket af guldstænk med en sol i midten.

Hendes vide ærmer er besatte med smaragder og fuglefjer og lader hendes lille buttede arm fremtræde nøgen, håndleddet er prydet med et ibensort armbånd, og hendes ringbelæssede hænder løber ud i så spidse negle, at enderne af hendes fingre næsten ligner nåle.

En flad guldkæde glider under hagen op langs kinderne og snor sig i spiralslyng omkring hendes hår, der er pudret med

blåt støv; derfra falder den ned, strejfer hendes skuldre og fæster sig på hendes bryst til en diamant-skorpion, som strækker brodden ind imellem hendes bryster. To store blonde perler trækker i hendes øren. Hun har på venstre kindben et brunt modermærke; og hun ånder af åben mund, som om hendes snøreliv klemte hende.

Under gangen svajer hun en grøn solskærm med elfenbensskaft og en krans af luegyldne bjælder; – og tolv krushårede negerdrenge bærer det lange slæb af hendes kjole, hvis yderste flig holdes af en abe, der nu og da løfter den til side.

Hun siger:

Ak! skønne eneboer! skønne eneboer! mit hjerte brister!

Så længe har jeg stampet af utålmodighed, at jeg har fået hård hud på hælen, og jeg har brækket en af mine negle! Jeg udsendte hyrder, der stod på bjergene med hånden over øjnene, og jægere, der råbte dit navn i skovene, og spejdere, der løb ad alle veje og spurgte hver forbigående: "Har I set ham?"

Om natten græd jeg med ansigtet vendt mod væggen. Mine tårer dannede til sidst to små huller i mosaikken, ligesom havvandspytter i klipperne, for jeg elsker dig! Ja! jeg elsker dig såre!

Hun tager ham i skægget.

Le dog, skønne eneboer! le dog! Jeg er meget munter, skal du se! Jeg klimprer på lyre, jeg danser som en bi, og jeg ved en mængde historier at fortælle, den ene morsommere end den anden.

Du kan ikke tænke dig, hvilken lang vej vi har tilbagelagt. Dér ligger de grønne rytteres æsler døde af overanstrengelse!

Vildæslerne ligger livløse på jorden.

I tre store måner har de løbet i en og samme fart, med en kiselsten mellem tænderne til at skære vinden, altid med halen lige bagud, knæhasen bestandig bøjet og bestandig i galop. Deres lige findes ikke! Jeg fik dem efter min bedstefader på mødrene side, kejser Saharil, søn af Jakhschab, søn af Jaarab, søn af Kastan. Ak! hvis de levede endnu, ville vi spænde dem for en bærestol for hurtigt at vende hjem! Men ... hvad er der? ... hvad tænker du på?

Hun betragter ham nøje.

Å! når du er blevet min mand, skal jeg klæde dig, salve dig, befri din hud for hår.

Antonios står ubevægelig, stivere end en pæl, bleg som en død.

Du ser bedrøvet ud; er det, fordi du skal forlade din hytte? *Jeg* har forladt alt for din skyld – endogså kong Salomo, der dog har megen visdom, tyve tusind krigsvogne og et skønt skæg! Jeg har bragt dig mine bryllupsgaver. Vælg.

Hun går op og ned mellem slaverækkerne og varerne.

Her er balsam fra Genesareth, røgelse fra Kap Gardefan, ladanum, kanel og silfium – god til at komme i sovs. I disse pakker findes broderier fra Assur, elfenben fra Ganges, purpur fra Elissa; og denne kasse sne indeholder en sæk chalibon, en vin, der er forbeholdt Assyriens konger, og som drikkes ublandet af et enhjørningshorn. Dér er halssmykker, hægter, net, solskærme, guldstøv fra Baasa, tin fra Tartessos, blåt træ fra Pandio, hvidt pelsværk fra Issedonia, karfunkler fra øen Palæsimonda, og tandstikkere, lavede af hårene af tachas, et uddødt dyr, der findes under jorden. Disse hynder er fra Emath, og disse kappefrynser fra Palmyra. På dette tæppe fra Babylon er der … men kom dog! Kom dog!

Hun trækker den hellige Antonios ved ærmet. Han gør modstand. Hun vedbliver:

Dette tynde væv, der knitrer under fingrene med en lyd som af gnister, er det berømte gule lærred, som bringes

af købmændene fra Baktrien. På deres rejser bruger de treogfyrre tolke. Jeg vil lade dig sy kjortler af det, som du kan gå med hjemme.

Skyd krogene fra sycomorehylstret og ræk mig elfenbensskrinet, som er bundet fast til min elefants halsbøjle.

Op af en æske trækker man noget rundt, der er dækket med et slør, og man bringer et lille overciseleret skrin.

Vil du have Dgian-ben-Dgians skjold, det er ham, der har bygget pyramiderne? her er det! Det er lavet af syv sammenlagte dragehuder, samlede med diamantskruer og garvede i fadermorder-galde. På den ene side fremstiller det alle de krige, som har været ført siden våbnenes opfindelse, og på den anden alle de krige, der vil blive ført indtil verdens ende. Lynet preller af på det som en korkkugle. Jeg vil stikke det på din arm, og du kan bære det på jagt.

Men du skulle vide, hvad jeg har i min lille æske! Vend og drej den, prøv på at lukke den op! Ingen er i stand til det; kys mig, og jeg skal sige dig det.

Hun griber den hellige Antonios om begge kinder; han støder hende fra sig med udstrakte arme.

Det var en nat, da kong Salomo var ved at gå fra sans og samling. Endelig sluttede vi en handel. Han stod op og gik med ulvefjed ud …

Hun snurrer rundt på hælen.

Hå hå! skønne eneboer! du får det ikke at vide! du får det ikke at vide!

Hun svinger sin solskærm, så alle bjælderne klingrer.

Og jeg har endnu mange andre ting, kan du tro! Jeg har skatte indelukkede i skakter, hvor man forvilder sig som i en skov. Jeg har sommerpaladser af rørfletninger og vinterpaladser af sort marmor. Midt i søer så store som have har jeg øer så runde som sølvmønter, helt dækkede af perlemor, deres bredder toner som musik ved plasket af de lunkne bølger, der ruller op på sandet. Mine køkkenslaver fanger fugle i mine tremmebure og fisker fisken i mine damme. Jeg har stenskærere, der bestandig sidder og borer mit billede i hårde stene, stønnende støbere, der gyder min billedstøtte i bronze, vellugttilvirkere, som blander plantesafter til eddike og ælter salver. Jeg har syersker, som skærer tøjer til for mig, hårpyntersker, som udpønser ny hårsætninger til mig, agtpågivende malere, der hælder kogende harpikser på mine paneler og afkøler dem med vifter. Jeg har terner nok til at danne et harem, gildinger til en

hær. Jeg har hære, jeg har folkeslag! Jeg har i min forhal en livvagt af dværge, der bærer elfenbenshorn på ryggen.

Antonios sukker.

Jeg har gazelleforspand, elefantfirspand, kamelpar i hundredvis og hopper med så lang manke, at deres ben træder i den, når de galoperer, og hjorder med horn så brede, at man må fælde skovens træer foran dem, når de græsser. Jeg har giraffer, som går om i mine haver, og som stikker deres hoved op på kanten af mit tag, når jeg trækker frisk luft efter middag.

Siddende i en muslingskal og trukket af delfiner sejler jeg om i grotterne og lytter til vandets fald fra drypstenene. Jeg drager til diamanternes land, hvor mine venner troldmændene lader mig vælge de skønneste; så stiger jeg atter op til jorden og vender hjem.

Hun udstøder et skarpt fløjt; – og en stor fugl kommer dalende fra himlen og slår sig ned på toppen af hendes hår, hvis blå støv den basker af.

Dens orangegule fjerham synes dannet af metalskæl. Dens lille sølvtoppede hoved fremviser et menneskeansigt. Den har fire vinger, gribbeklør og en umådelig påfuglehale, som den slår op i en bue bag sig.

Den griber dronningens solskærm i sit næb, slingrer lidt, før den får ligevægt, stritter derpå alle sine fjer og bliver siddende ubevægelig.

Tak, smukke Simorg-anka! du, som har vist mig, hvor den forelskede skjulte sig! Tak! Tak! du, mit hjertes sendebud!

Den flyver som attråen. Den iler jorden rundt hver dag. Ved aften vender den tilbage; den sætter sig ved foden af mit leje; den fortæller mig, hvad den har set, om havene, der er gledet forbi under den med fiskene og skibene, om de store tomme ørkener, den har betragtet fra de høje himle, og om alle kornmarkerne, der duvede på sletten, og planterne, der skød frem på muren af de forladte byer.

Hun vrider sine arme smægtende.

Å! hvis du ville, hvis du ville! … Jeg har et paulun på et forbjerg midt på en tange mellem to have. Dets vægge er glasplader, dets gulv skildpaddeskaller, det vender ud mod himlens fire vinde. Deroppefra ser jeg mine flåder vende hjem og folkene stige op ad højen med byrder på skuldrene. Vi skulle sove på dun, der er blødere end skyer, vi skulle drikke kolde drikke af frugtskaller, og vi ville stirre på solen igennem smaragder! Kom! …

Antonios viger tilbage. Hun nærmer sig og siger i en harmfuld tone:

Hvordan? hverken når jeg er rig, indsmigrende eller forelsket? alt det har du ingen trang til, hvad? men en liderlig, lasket kvinde med en rå stemme, ildfarvet hår og bugnende kød.

Foretrækker du et legeme koldt som slangernes hud, eller store sorte øjne dunklere end underverdenens huler? se, se i mine øjne!

Mod sin vilje ser Antonios på dem.

Alle de kvinder, du har mødt, lige fra gadepigen, der synger under sin lygte, til patricierinden, der på sin høje bærestol plukker roser itu, alle de skikkelser, du har skimtet, alle dit begærs gøglebilleder, forlang dem! Jeg er ikke en kvinde, jeg er en verden. Jeg lader blot mine klæder falde, og min skikkelse skal åbenbare dig løndomme i stadig skiften!

Antonios' tænder klaprer.

Blot du satte din finger på min skulder, ville det være som en strøm af ild i dine årer. Besiddelsen af det mindste sted på mit legeme vil fylde dig med voldsommere fryd end erobringen af et rige. Spids dine læber! mine kys smager som en frugt, der smelter lige

ned i dit hjerte! Å! hvor du vil dåne under mit hår, inddrikke mit bryst, svimle over mine lemmer, og brændt af mine øjne, krystet i mine arme, i en hvirvel …

Antonios slår kors for sig.

Du ringeagter mig! farvel!

Hun går grædende, men vender sig tilbage.

Er det dit alvor? så skøn en kvinde!

Hun ler, og aben, der holder sømmen af hendes kjole, letter på den.

Du vil komme til at fortryde det, skønne eneboer, du vil komme til at sukke og kede dig! men jeg er lige glad! ha! ha! ha! hå! hå! hå!

Hun går bort med hænderne for ansigtet, hoppende på et ben.

Slaverne drager forbi den hellige Antonios, hestene, dromedarerne, elefanten, ternerne, muldyrene, som igen har fået deres oppakning, negerdrengene, aben, de grønne ryttere, der i hånden holder deres knækkede lilje; – og dronningen af Saba fjerner sig under en slags krampagtig hikke, der ligner hulken eller fnisen.

3

Da hun er forsvundet, bliver Antonios en dreng va'r på sin hyttes tærskel.

Det er en af dronningens tjenere,

tænker han.

Drengen er lille som en dværg og alligevel firskåren som en kabir, forvokset og elendig at se til. Hvide hår dækker hans uhyggeligt svære hoved; han ryster af kulde under en ussel kjortel og har en papyrusrulle i hånden.

En sky går fra månen, og dens lys falder på ham.

ANTONIOS

iagttager ham på afstand og er ræd for ham.

Hvem er du?

DRENGEN

svarer:

Din gamle discipel Hilarion!

ANTONIOS

Du lyver! Hilarion har i åringer boet i Palæstina.

HILARION

Jeg er kommet tilbage! Det er virkelig mig!

ANTONIOS

nærmer sig og betragter ham.

Men hans ansigt var skinnende som morgenrøden, åbent og oprømt. Dette er jo skummelt og gammelt.

HILARION

Slid har tæret på mig!

ANTONIOS

Også stemmen er forskellig. Den har en isnende biklang.

Hilarion

Det er, fordi jeg lever af beske ting!

Antonios

Og disse hvide hår?

Hilarion

Jeg har haft så mange sorger!

Antonios

afsides:

Skulle det være muligt? …

Hilarion

Jeg var ikke så langt borte, som du formoder. Eneboeren Paulus har besøgt dig i år i måneden Schebar. Det er lige tyve dage siden, nomaderne bragte dig brød. I forgårs sagde du til en matros, at han skulle sende dig tre syle.

Antonios

Han kender alting!

Hilarion

Du må nemlig vide, at jeg aldrig har forladt dig. Men du har tilbragt lange tider uden at bemærke mig.

Antonios

Hvordan går det til? Ganske vist er jeg så forstyrret i hovedet! Særlig i nat…

Hilarion

Da alle dødssynderne kom. Men deres lumpne anslag går i stykker overfor en helgen som dig!

Antonios

Å! nej! … nej! Hvert øjeblik er jeg ved at bukke under! Hvorfor er jeg ikke en af dem, hvis sjæl altid er uforsagt, og hvis ånd er fast – som den store Athanasios for eksempel.

Hilarion

Han blev jo indsat ulovligt af syv biskopper!

Antonios

Hvad gør det! når blot hans dyd …

Hilarion

Jo vist! en hoffærdig, grusom, altid rænkefuld mand, der til sidst blev landsforvist som kornpuger.

Antonios

Det er bagvaskelse!

Hilarion

Du vil da ikke nægte, at han forsøgte at bestikke skatmesteren Eustates?

Antonios

Det påstås ganske vist.

Hilarion

For at hævne sig stak han ild på Arsenios' hus!

Antonios

Ak!

Hilarion

På kirkemødet i Nikæa brugte han det udtryk om Jesus: "den Herrens mand".

Antonios

Ve! det er gudsbespottelse!

Hilarion

Desuden er han i den grad indskrænket, at han selv tilstår intet at begribe af ordets natur.

Antonios

selvbehageligt smilende:

Hans forstand er virkelig ikke meget ... opvakt.

Hilarion

Havde man sat dig i hans sted, ville det have været en stor lykke for dine brødre som for dig selv. Dette liv

borte fra alle andre er af det onde.

Antonios

Tværtimod! Da mennesket er ånd, bør det trække sig tilbage fra de dødelige ting. Enhver handling fornedrer. Jeg ville helst ikke røre ved jorden – med så meget som mine fodsåler!

Hilarion

Du hykler, som går til bunds i ensomheden for bedre at hengive dig til din attrås udskejelser! Du afholder dig fra kød, vin, badstue, slaver og æresstillinger; men du lader din fantasi byde dig gilder, vellugt, nøgne kvinder og hobens bifaldsklap! Din kyskhed er kun en mere forfinet bedærvelse, og denne din foragt for menneskene er kun dit hads afmagt overfor dem! Det er dette, som gør folk af dine lige så gravalvorlige, eller måske kommer det af, at de tvivler. At eje sandheden giver glæde. Var Jesus måske bedrøvet? Han vandrede omringet af venner, hvilede sig i olietræets skygge, gik ind til tolderen, gjorde vand til vin, tilgav synderinden og lægede alle smerter. Du derimod har kun medynk med din egen elendighed. Du plages af et lønligt nag og er besat af så vildt et vanvid, at du endog afviser en hunds kærtegn eller et barns smil.

Antonios

brister i hulken.

Hold dog op! Du rører for dybt i mit hjerte!

Hilarion

Ryst utøjet af dine pjalter! Rejs dig af dit skarn! Din Gud er ikke en Molok, der kræver kød til offer!

Antonios

Og dog er lidelsen velsignet. Keruberne bøjer sig for at opfange bekendernes blod.

Hilarion

Så må du beundre montanisterne! deri overgår de alle andre.

Antonios

Ja, men det er kun i kraft af troslærens sandhed, at man bliver martyr!

Hilarion

Hvordan kan martyriet bevise den rette tro, da det jo lige så godt vidner for vranglæren?

Antonios

Ti stille, øgle!

Hilarion

Martyrdøden er måske ikke så vanskelig. Vennernes opmuntringer, glæden over at spotte folket, løftet man har aflagt, en egen svimmel, tusind omstændigheder hjælper til.

Antonios fjerner sig fra Hilarion. Hilarion går efter ham.

Forresten medfører denne dødsmåde store tøjlesløsheder. Dionysios, Cyprian og Gregor unddrog sig den. Petrus fra Alexandria dadlede den, og kirkemødet i Elvira …

Antonios

stopper sine øren.

Jeg vil ikke høre mere!

Hilarion

Se, nu forfalder du igen til din sædvanlige synd, dovenskaben. Uvidenhed er opblæsthedens skum. Folk siger: "Min overbevisning står fast, der er ikke noget at drøfte!" og man foragter de skriftkloge, vismændene, overleveringen, ja selv ordlyden af den lov, man ikke kender. Bilder du dig ind at holde visdommen i din hånd?

Antonios

Jeg kan stadig høre ham! Hans ordskvalder fylder mit hoved.

Hilarion

Bestræbelserne for at begribe Gud er mere værd end dine spægelser for at røre ham. Vi har ikke andet at rose os af end vor tørst efter det sande. Religionen alene forklarer ikke alt; og løsningen af de spørgsmål, som du ikke ænser, kan kun gøre den mere uangribelig og mere ophøjet. Altså bør man for sin frelses skyld have samkvem med sine brødre – ellers ville kirken, de troendes forsamling, kun være et tomt ord – og høre på alle beviser og grunde uden at ringeagte noget eller nogen. Troldmanden Balaam, digteren Æschylos og den kumæiske sibylle har bebudet Frelseren. Aleksandrineren Dionysios fik fra Himlen befaling til at

læse alle bøger. Den hellige Clemens pålægger os at dyrke den græske litteratur. Hermas blev omvendt ved gøglesynet af en kvinde, han havde elsket.

Antonios

Hvilken myndig mine! Det tykkes mig, du bliver større ...

Hilarion er virkelig efterhånden vokset i vejret; og for ikke at se ham mere lukker Antonios øjnene.

Hilarion

Vær blot rolig, gode eneboer!

Lad os sætte os dér på denne store sten – som i gamle dage, når jeg hilste dig ved dagens første skær og kaldte dig "klare morgenstjerne", og du straks efter begyndte min undervisning. Jeg er endnu ikke løbet af skole. Månen lyser klart nok for os. Jeg er lutter øre.

Han har taget et skriverør frem af sit bælte; og med korslagte ben sidder han på jorden med sin papyrusrulle i hånden og løfter hovedet mod den hellige Antonios, der sidder hos ham med bøjet pande.

Efter et øjebliks tavshed fortsætter Hilarion:

Ikke sandt, Guds ord er stadfæstet for os ved miraklerne? Men faraos troldmænd kunne også gøre mirakler; andre bedragere kan det samme; man ved ikke, hvad man skal tro. Hvad er da et mirakel? En hændelse, der synes udenfor naturen. Men kender vi hele dens magt? Og fordi en ting sædvanligvis ikke forbavser os, følger så deraf, at vi kan begribe den?

ANTONIOS

Det er lige meget! Man skal tro *Skriften*.

HILARION

Den hellige Paulus, Origenes og mange andre opfattede den ikke efter bogstaven; men hvis man forklarer den ved allegorier, kommer den kun et mindretal til gode og sandhedens øjensynlighed forsvinder. Hvad skal vi da gøre?

ANTONIOS

Forlade os på kirken!

HILARION

Altså er skriften unyttig?

Antonios

Ingenlunde! Skønt jeg må tilstå, at det *gamle* testamente har … visse mørke punkter … Men det ny stråler af et rent lys.

Hilarion

Alligevel viser hos Matthæus bebudelsesenglen sig for Joseph, mens det hos Lukas er for Maria. At Jesus salves af en kvinde, foregår efter det første evangelium ved begyndelsen af hans offentlige fremtræden, men i følge de tre andre få dage før hans død. Drikken, man rækker ham på korset, er hos Matthæus eddike tilligemed galde, hos Markus vin og myrrha. I følge Lukas og Matthæus må apostlene hverken tage penninge eller taske, ikke engang sandaler og stav, hos Markus derimod forbyder Jesus dem at medtage noget undtagen sandaler og en stav. Jeg løber sur i det! …

Antonios

forbløffet:

Ganske vist … Ganske vist …

Hilarion

Ved den blodsottige kvindes berøring vendte Jesus sig om og sagde: "Hvem var det, som rørte ved mig?" Han vidste altså ikke, hvem der rørte ved ham. Det modsiger Jesu alvidenhed. Hvis graven var bevogtet af vægtere, behøvede kvinderne ikke at bekymre sig om en hjælper til at vælte stenen fra graven. Altså var der ingen vægtere, eller også var de hellige kvinder der ikke. I Emmaus spiser han med sine disciple, og han lader dem føle på sine sår. Det er et menneskeligt legeme, en håndgribelig og jordbunden ting, som alligevel går igennem mure. Er dette muligt?

Antonios

Det ville kræve lang tid at svare dig.

Hilarion

Hvorfor annammede han den *hellig-ånd*, når han var *sønnen*? Hvad skulle han med dåben, hvis han var *ordet*? Hvorledes kunne Djævelen friste ham, der jo var Gud? Er disse tanker aldrig faldet dig ind?

Antonios

Jo! ... ofte. Sløvede eller oprørske ligger de altid i min bevidsthed. Jeg knuser dem, og de fødes dog på ny for at

kvæle mig; til tider tror jeg, at jeg er forbandet.

Hilarion

Så har du jo ikke nødig at tjene Gud?

Antonios

Jeg føler altid trang til at tilbede ham!

Efter en lang tavshed fortsætter

Hilarion

Men udenfor troslæren er en hvilken som helst undersøgelse os frit tilladt. Ønsker du at kende *englenes* rangforordning, *tallenes* kraft, kimenes og forvandlingernes årsag?

Antonios

Ja! ja! min tanke spræller for at slippe ud af sit fængsel. Det kommer mig for, at det skal lykkes mig, når jeg samler alle mine kræfter. Der er endog øjeblikke, da jeg, så længe som et lynglimt varer, føler mig frigjort svævende; så falder jeg atter ned!

Hilarion

Den løndom, du gad eje, forvares af de vise. De lever i et fjernt land, de sidder under kæmpestore træer, klædte i hvidt og stille som guder. En varm luft nærer dem. Trindt om skridter leoparder over græsgangene. Kildernes pludren og enhjørningernes vrinsken blander sig i deres stemmer. Du skal få dem at høre; og det ukendtes åsyn skal afsløre sig!

Antonios

sukkende:

Vejen er lang, og jeg er gammel!

Hilarion

Åhå! de lærde mænd er ikke sjældne! Der findes endog nogle ganske nær ved dig; her! – Lad os gå ind!

4

Og Antonios ser for sig en uhyre basilika. Lyset vælder frem fra baggrunden, vidunderligt som fra en mangefarvet sol. Det skinner over de utallige hoveder i sværmen, som fylder skibet og strømmer mellem søjlerne mod sideskibene, hvor man indenfor skillerum af træ skelner altre, løjbænke, kæder af blå småsten samt stjernebilleder malede på væggene.

Midt i sværmen ses hist og her faste grupper. På skamler står mænd og holder tale med løftet finger; andre beder med armene over kors, ligger på jorden, synger hymner eller drikker vin; om et bord sidder troende og holder kærlighedsmåltid; martyrer vikler bindene af deres lemmer for at vise deres sår; gamle mænd står støttede til stave og fortæller om deres rejser.

Der er folk fra germanernes land, fra Thrakien og Gallierne, fra Skythien og Indien – med sne på skægget, fjer i håret, torne i klædningens frynser, støvsorte sandaler, solbrændt hud. Der er et virvar af alverdens dragter, purpurkapper og linnedkjortler, broderede dalmatikaer, hårskjorter, matroshuer og bispemitraer. Deres øjne gnistrer usædvanligt. De ser ud som bødler eller gildinger.

Hilarion går midt ind imellem dem. Alle hilser ham, Antonios trykker sig op til hans skulder og iagttager dem. Han lægger

mærke til mange kvinder. Flere er klædte som mænd og har tætklippet hår; han er ræd for dem.

Hilarion

Det er kristne kvinder, som har omvendt deres mænd. Forresten er kvinderne altid for Jesus, selv afgudsdyrkerne, hvilket Pilatus' hustru Prokula og Neros frille Poppæa kan bevidne. Ryst nu ikke mere! Gå blot frem!

Og der kommer uophørligt andre.

De stimler sammen og deler sig, lette som skygger, stadig under højrøstet råben, hvori der blander sig rasende hyl, elskovshvin, lovsange og veklager.

Antonios

med dæmpet stemme:

Hvad vil de?

Hilarion

Herren har sagt: "Jeg havde endnu mange ting at tale med eder om." Det er disse ting, de sidder inde med.

Og han skubber ham frem mod en guldtrone med fem trin, hvor – iblandt fem og halvfemsindstyve disciple, der alle er indgnedne med olie, magre og dødblege – profeten Manes sidder, skøn som en ærkeengel, ubevægelig som en billedstøtte, iført en indisk kjortel, med karfunkler i sine hårfletninger, med en bog med malede billeder i venstre hånd og en himmelkugle under sin højre. Billederne forestiller de skabninger, der slumrede i Kaos.

Manes

drejer sin kugle; og han afmåler sine ord til en lyra, hvorfra der udgår krystalklare toner:

Den himmelske jord er ved den øverste ende, den dødelige jord ved den nederste. Den bæres af tvende engle, Splenditenens og Omoforos med de seks åsyn.

På toppen af den højeste himmel opholder sig den ufølsomme guddom; nedenunder står Guds søn og mulmets fyrste ansigt til ansigt.

Da mulmet var trængt frem til hans rige, uddrog Gud af sit væsen en kraft, der frembragte det første menneske; og han omgav det med de fem elementer. Men mulmets dæmoner berøvede ham en del deraf, og denne del er sjælen.

Der er kun en eneste sjæl – udgydt over al verden som vandet af en flod, der spalter sig i mange arme. Det er

den, der sukker i vinden, skratter i marmoret, når det saves, hyler gennem havets røst; og den græder mælketårer, når man river bladene af figentræet.

De sjæle, der forlader denne verden, udvandrer til stjernerne, som er levende væsner.

Antonios

giver sig til at le.

Haha! hvilken forrykt indbildning!

En mand

der er skægløs og streng af udseende:

Hvorfor det?

Antonios vil svare. Men Hilarion hvisker til ham, at denne mand er den vældige Origenes; og

Manes

fortsætter:

Først standser de på månen, hvor de lutres. Dernæst stiger de op i solen.

Antonios

langsomt:

Jeg kender intet … der hindrer os … i at tro det.

Manes

Hver skabnings mål er udfrielsen af den himmelske stråle, der er indesluttet i stoffet. Den slipper lettere ud af det gennem duftene, krydderierne, vellugten af kogt vin, de lette ting, der ligner tanker. Men livsytringerne holder den tilbage i stoffet. Morderen vil genfødes i en skorpions krop, den, der dræber et dyr, vil blive til dette dyr; hvis du planter en vinstok, bliver du bundet til dens grene. Al ernæring er at opsuge stof. Derfor skal I undvære! Faste!

Hilarion

De spæger sig, som du ser!

Manes

Der er meget stof i al slags kød, mindre i urter. Desuden kan de rene i kraft af deres gode gerninger udskille den lysende bestanddel af planterne, så den atter kan stige op til sin arne. Men dyrene indespærrer den ved forplantningen i kødet. Derfor skal I fly kvinderne!

Hilarion

Deres afholdenhed er at beundre!

Manes

Eller sørg hellere for, at de ikke bliver frugtsommelige. – Bedre er det for sjælen at falde på jorden end at forsmægte i kødelige lænker!

Antonios

Fy! hvilken vederstyggelighed!

Hilarion

Hvad har de sjofle lasters helliggørelse at sige? Kirken har rigtignok ophøjet ægteskabet til et sakrament!

Saturninus

i syrisk dragt:

Han udbreder en sørgelig samfundslære! For at straffe de oprørske engle befalede faderen dem at skabe verden. Kristus er kommet, for at jødernes gud, der var en af disse engle …

Antonios

Er skaberen en af de faldne engle?!

Cerdon

Har han ikke villet dræbe Moses og narre sine profeter, forført folkeslagene, udbredt løgn og afgudsdyrkelse?

Marcion

Ja vist er skaberen ikke den sande Gud!

Den hellige Clemens fra Alexandria

Stoffet er evigt!

Bardesanes

som babylonisk mager:

Det blev dannet af de syv planet-ånder.

Hernianerne

Englene har skabt sjælene!

Priscillianerne

Det er Djævelen, som har skabt verden!

Antonios

farer tilbage:

O rædsel!

Hilarion

støtter ham:

Du fortvivler alt for hurtigt! Du har ondt ved at forstå deres troslære! Her er en, som har fået sin fra Theodas, en ven af den hellige Paulus. Hør efter, hvad han siger.

Og på et vink af Hilarion siger

Valentinus

der er i sølvmors vams, har en pibende stemme og spids hovedskal:

Verden er et værk af en gud i vildelse.

Antonios

sænker hovedet.

Et værk af en gud i vildelse! …

Efter en lang pause:

Hvorledes det?

Valentinus

Dybet, det fuldkomneste af alle væsner, æoner, hvilede i *dybdens* skød tilligemed *tanken*. Af deres forening opstod *forståelsen*, der til mage fik *sandheden*.

Forståelsen og sandheden avlede *ordet* og *livet*, hvilke dernæst avlede *mennesket* og *kirken*; – dette udgør otte æoner!

Han tæller på sine fingre.

Ordet og sandheden frembragte ti andre æoner, det vil sige fem par. Mennesket og kirken havde frembragt tolv andre, hvoriblandt *talsmanden* og *troen*, *håbet* og *barmhjertigheden*, *fuldkommenheden* og *visdommen*, Sofia.

Disse tredive æoner tilsammen udgør *pleroma* eller Guds hele fylde. Og ligesom genlydene af en røst, der fjerner sig, ligesom udstrømningerne af en vellugt, der

fordamper, ligesom strålerne af den nedgående sol bliver de *kræfter*, der udgår fra *ophavet*, bestandig svagere.

Men Sofia, der længtes efter at lære *faderen* at kende, styrtede sig ud af pleromaet; – og ordet frembragte da et andet par, Kristus og den hellig-ånd, der havde forbundet alle æonerne indbyrdes; og alle tilsammen dannede de Jesus, pleromas blomst.

Imidlertid havde Sofia, ved sin bestræbelse for at flygte bort, i det tomme rum efterladt sig et afbilled, et ondt stof, Acharamoth. Frelseren fik medynk med hende og friede hende for lidelser; – og af den befriede Acharamoths smil fødtes lyset; hendes tårer frembragte vandene, hendes tungsind vil avle det sorte stof.

Fra Acharamoth nedstammede Demiurgos, frembringeren af verdnerne, himlene og Djævelen. Han bor meget lavere end pleromaet uden så meget som at se det, hvorfor han tror sig selv den sande Gud og gennem sine profeters mund gentager: "Der er ingen anden gud end jeg." Derpå skabte han mennesket og kastede i dets sjæl den ustoflige sæd, der var *kirken*, en afglans af den anden kirke oppe i pleromaet.

Når Acharamoth en dag når op i den øverste egn, vil hun forene sig med Frelseren; den i verden skjulte ild vil tilintetgøre alt stof, fortære sig selv, og menneskene, der er blevet rene ånder, vil tage engle til ægte!

Origenes

Da vil Djævelen blive besejret og Guds rige begynde!

Antonios tilbageholder et skrig; og straks tager

Basilides

ham ved albuen:

Det højeste væsen med de uendelige udstrømninger hedder Abraxas, og Frelseren med alle hans dyder Kaulakau, det er udlagt Linje-på-linje, Rethed-på-rethed.

Man opnår Kaulakaus kraft ved hjælp af visse ord, som er indskrevne på denne calcedon for at lette hukommelsen.

Og han fremviser på sin hals en lille sten, hvori der er indridset sære linjer.

Da vil du blive henrykket til det usynlige; og hævet over loven vil du foragte alt, endogså dyden!

Vi rene, vi bør fly smerten efter Kaulakaus eksempel.

Antonios

Hvad mener I da om korset?

Elkhesaïterne

i hyacintfarvede kjortler svarer ham:

Mine fædres bedrøvelse, fornedrelse, fordømmelse og underkuelse er udslettet ved frelsen, som blev sendt!

Man kan fornægte den ringere Kristus, Jesus-mennesket; men man må tilbede den anden Kristus, der udsprang af hans væsen under duens vinge.

I skal holde ægteskabet i ære! Den hellig-ånd er kvinde!

Hilarion er forsvundet; Antonios puffes frem af mængden og kommer til

Karpokratierne

der ligger med kvinder på skarlagens hynder:

Før du vender tilbage til det eneste, må du gennemgå en lang række vilkår og handlinger. For at frigøre dig for mørket bør du ufortøvet fuldbyrde dets gerninger! Brudgommen skal sige til bruden: "Vis barmhjertighed mod din broder", og hun vil kysse dig.

Nikolaïterne

samlede omkring en dampende ret:

Det er kød, som bydes afguderne; spis med! Frafald er tilladt, når hjertet er rent. Prop dit kød med hvad det begærer. Stræb at døde det ved udskejelser! Prunikos, Himlens moder, sølede sig i skændsler.

Markosianerne

med gyldne ringe og drivende af balsam:

Kom ind til os, vil du forene dig med *ånden*! Kom ind til os for at drikke udødelighed!

Og en af dem viser ham bag et tæppe en menneskekrop, der ender i et æselhoved. Det forestiller Sabaoth, Djævelens fader. Som tegn på had spytter han på den.

En anden afdækker en meget lav seng, strøet med blomster, og siger:

Det åndelige bryllup skal fuldbyrdes.

En tredje holder en glasskål, gør en påkaldelse; blod viser sig i den.

Å! se dog! se! Kristi blod!

Antonios fjerner sig. Men han overstænkes af vand, der skvulper fra et kar.

Helvidianerne

springer i på hovedet, idet de mumler:

Det ved dåben genfødte menneske er syndefrit!

Dernæst kommer han til et stort bål, hvor adamiterne varmer sig, splitternøgne for at efterligne Paradisets renhed; og han støder på

Messalianerne

der vælter sig på fliserne, halvt sovende, dvaske:

Å! knus os, om du vil, vi skal ikke røre os af stedet! Arbejdet er en synd, enhver sysselsættelse er af det onde!

Bagved dem ses de elendige

Paternianere

mænd, kvinder og børn, hulter til bulter på en skarnbunke, med hæslige, vintilsølede fjæs:

Legemets laveste dele, som er skabte af Djævelen, tilhører ham. Lad os derfor drikke, æde og bedrive hor!

ÆTIUS

Forbrydelserne er en nødtørft, som Guds blik er hævet over!

Men pludselig springer

EN MAND

klædt i en karthagisk kappe midt ind iblandt dem med et svøbebundt i hånden; han slår om sig til højre og venstre og siger heftigt:

Ha! Bedragere, slyngler, simoni-dyrkere, kættere og djævle! Skolernes utøj, Helvedes bærme! Han her, Marcion, er en matros fra Sinope, lyst i band for blodskam; Karpokras er landsforvist som troldmand; Ætius har røvet sin frille, Nikolaos solgt sin hustru som skøge; og Manes, som lader sig kalde Buddha, men som hedder Kubrikus, blev levende flået med en sivspids, så hans garvede hud nu dingler på Ktesifons porte!

ANTONIOS

har genkendt Tertullian og styrter frem for at nå ham.

Mester! hjælp mig! hjælp mig!

Tertullian

vedbliver:

Bryder alle billeder! tilslører jomfruerne! Beder, faster, græder, spæger eder! Ingen filosofi! Ingen bøger! Efter Jesus er videnskaben til ingen nytte!

Alle er flygtede; og Antonios ser i stedet for Tertullian en kvinde, der sidder på en stenbænk.

Hun hulker med hovedet støttet mod en søjle, med udslagent hår, med legemet sammensunket i en lang brun kåbe.

Nu sidder de side om side, langt fra sværmen; – og der er opstået en stilhed, en usædvanlig fred, som i skoven, når vinden standser og bladene pludselig ikke bevæger sig mere.

Denne kvinde er meget skøn, men falmet og af en dødsens blegheds. De ser på hinanden; og mellem deres øjne rinder som en strøm af tanker, tusind gamle, forvirrede og dybe ting. Endelig tager

Priskilla

til orde:

Jeg var i den inderste badstue, og gadernes summen dyssede mig i søvn.

Pludselig hørte jeg råb. Der blev skreget: "Det er en troldmand! det er Djævelen selv!" Og mylderet standsede udenfor vort hus lige foran Æskulap-templet. Jeg løftede mig på mine håndled op i højde med vindueslugen.

I templets søjleomgang stod en mand med en jernbøjle om sin hals. Han tog gløder af et kulbækken og tilføjede sig brede strimer på brystet, idet han kaldte: "Jesus! Jesus!" Folket sagde: "Det er ikke tilladt! Lad os stene ham!" men han blev ved. Det var uhørt, det rev mig hen. Blomster så store som solen kredsede for mine øjne, og jeg hørte en usynlig guldharpe dirre i luften. Dagen hældede. Mine arme slap stængerne, mit legeme faldt i afmagt, og da han havde ført mig til sit hus …

ANTONIOS

Om hvem taler du?

PRISKILLA

Naturligvis om Montanos!

ANTONIOS

Montanos er død!

Priskilla

Det er ikke sandt!

En stemme

Nej, Montanos er ikke død!

Antonios vender sig om; og ved hans anden side på bænken sidder en ny kvinde – blond som den første og endnu mere bleg, svullen under øjenlågene, som om hun havde grædt længe. Uden at han spørger hende, siger

Maximilla

Vi var på hjemvejen fra Tarsos over bjergene, da vi ved en drejning af vejen blev en mand va'r under et figentræ.

Han skreg på lang afstand: "Stands!" og han styrtede løs på os under skældsord. Slaverne kom løbende. Han brast i latter. Hestene stejlede. Molosserhundene gav sig alle til at hyle.

Han stod foran os. Sveden randt på hans ansigt. Vinden fik hans kappe til at smælde.

Han kaldte os ved vore navne og bebrejdede os vore gerningers intethed, vore legemers skændsel; – og han truede med hånden ad dromedarerne på grund af sølvbjælderne, de bar under kæben.

Hans raseri gennembævede mig til marven i mine ben; og dog var det som en vellyst, der vuggede mig, berusede mig.

Først nærmede slaverne sig. "Herre", sagde de, "Vore dyr er udasede"; så kom kvinderne: "Vi er bange", og slaverne gik deres vej. Så gav børnene sig til at klynke: "Vi er sultne!" og da kvinderne ikke havde fået svar, forsvandt de.

Men han talte bestandig. Jeg mærkede en ved min side. Det var min ægtefælle; jeg hørte kun den anden. Han lå og krøb mellem stenene og klagede: "Forlader du mig?" og jeg svarede: "Ja! gå bort!" – for at følge med Montanos.

Antonios

En gilding!

Priskilla

Å! det forbavser dit plumpe hjerte! Og dog betrådte Magdalena, Johanna, Martha og Susanna ikke Frelserens leje. Bedre end legemerne kan sjælene krystes i salighed. For ustraffet at beholde Eustolia hos sig gildede biskoppen Leontios sig – han elskede sin kærlighed højere end sin manddom. Og desuden er skylden ikke min; en ånd tvinger mig dertil; Sotas kunne ikke helbrede mig. Og dog er han grusom! Det får være!

Jeg er den sidste af profetinderne; og efter mig kommer verdens ende.

Maximilla

Han har overvældet mig med sine gaver. Forøvrigt er der ingen, der elsker ham så højt – eller elskes så højt af ham!

Priskilla

Du lyver! han elsker mig!

Maximilla

Nej, han elsker mig!

De slås.

Mellem deres skuldre kommer et negerhoved til syne.

Montanos

dækket af en sort kappe, der er lukket med to dødningeben:

Giv Eder tilfreds, mine duer! Kan vi ikke nyde den jordiske lykke, er dog ved denne pagt den åndelige salighed vor. Efter faderens tid kom sønnens tid; og jeg

indvarsler den tredje tidsalder, talsmandens tid. Dens lys åbenbarede sig for mig i fyrretyve nætter, da det himmelske Jerusalem skinnede på stjernehvælvet over mit hus i Pepusa.

Å! hvor I skriger af angst, når svøberne pisker Eder! hvor Eders smertende lemmer higer mod mit favntag! hvor I forsmægter ved mit bryst af en uopnåelig elskov! Så heftig er den, at den har åbnet Eder ukendte verdener, og nu kan I skue sjælene med Eders øjne.

Antonios gør en forbavset bevægelse.

Tertullian

er vendt tilbage til Montanos:

Ja, ganske naturligt, eftersom sjælen har et legeme – mens det, der intet legeme har, ikke er til.

Montanos

For at gøre sjælen mere ulegemlig har jeg indstiftet talrige spægelser, tre fastetider om året og for hver nat bønner, under hvilke man holder munden lukket – af frygt for at åndedrættet skal slippe ud og plumre tanken. Man skal afholde sig fra giftermål anden gang, eller bedre fra ethvert ægteskab! Det var med kvinder, englene syndede.

ARKONTIKERNE

i hestehårsskjorter:

Frelseren har sagt: "Jeg er kommet for at nedbryde kvindens værk".

TATIANERNE

i sivskjorter:

Træet på godt og ondt er hende! Dyreklæder er vort legeme.

Og Antonios træffer ved stadig at gå til samme side

VALESIANERNE

der ligger på jorden med en stor rød plet nedenfor maven under deres tunika.

De rækker ham en kniv:

Gør som Origenes og som vi! Er det smerten, du frygter, kryster? Er det kærlighed til kødet, der holder dig tilbage, hykler?

Og mens han står og ser, hvorledes de spræller på ryggen i pøle af deres blod, drager

Kainiterne

forbi ham med håret sammenknyttet med en hugorm og brøler ham ind i øret:

Ære være Kain! Ære være Sodoma! Ære være Judas!

Kain stiftede de stærkes rige! Sodoma forfærdede jorden ved sin tugtelse; og Judas er skyld i, at Gud frelste verden! – ja, Judas! uden ham ingen død og ingen igenløsning!

De forsvinder for en bande

Circoncellioner

klædte i ulveskind, med tornekroner på hovedet og bærende jernkøller:

Knuser frugten! plumrer kilden! drukner barnet! Plyndrer den rige, der føler sig lykkelig, der spiser meget! Prygler den fattige, der misunder æslet dets dækken, hunden dens måltid, fuglen dens rede, og som sørger, fordi de andre ikke er stakler som han selv.

Vi helgener, vi forgifter, brænder, slagter for at fremskynde verdens ende!

Der er kun frelse i martyriet. Vi giver os selv martyriet. Med tænger river vi huden af vore hoveder, vi slænger

vore lemmer under plovene, vi kaster os i ildovnenes gab!

Spe over dåben! Spe over nadveren! Spe over ægteskabet! Fordømmelse over det altsammen!

Nu bryder gennem hele basilikaen lidenskaberne ud i lys lue.

Andianerne skyder pile mod Djævelen; kollyridianerne slynger blå slør op under loftet; asciterne kaster sig ned for en lædersæk; marcioniterne døber en død med olie. Ved siden af Appelles står en kvinde, som for bedre at forklare sin tanke fremviser et rundt brød i en flaske; midt iblandt sampsæerne står en anden kvinde, der som hostie uddeler sine sandalers støv. På markosianernes rosenstrøede seng favnes to elskende. Circoncellionerne myrder hinanden. Valesianerne raller, Bardesanes synger, Karpokras danser, Maximilla og Priskilla udstøder højtklingende suk; – og den falske profetinde fra Kappadokien ligger splitternøgen på en løve, svinger tre fakler og hyler rædsels-påkaldelsen.

Søjlerne svajer som træstammer, amuletterne på kætternes halse krydser deres stråleild, stjernebillederne i kapellerne flimrer, og murene viger tilbage under mylderets stadige op-og-ned, hvori hvert hoved er en bølge, der stiger og brøler.

Imidlertid – dybt inde i selve skrålet hæver sig en sang tilligemed latterudbrud, hvori navnet Jesus forekommer.

Det er folk af pøbelen, der alle klapper takten i deres hænder. Midt iblandt dem står

Arios

i diakon-dragt.

De narre, der ivrer imod mig, påstår at kunne forklare det urimelige; men for ganske at gøre det af med dem, har jeg skrevet nogle små digte, der er så grinagtige, at man kan dem udenad i alle møller, knejper og havne.

Tusind gange nej! Sønnen er ikke til fra evighed af som faderen, ej heller af samme stof! Ellers ville han ikke have sagt: "Fader, tag denne kalk fra mig! – Hvi kalder I mig god? Gud alene er god! – går til min Gud, til Eders Gud!" og andre ord, der vidner om hans skabte natur. Den bevises ydermere af alle hans navne: lam, hyrde, kilde, visdom, menneskenes søn, profet, den gode vej, hjørnesten!

Sabellius

Jeg hævder, at begge to er et.

Arios

Kirkemødet i Antiochia har fastslået det modsatte.

Antonios

Hvad er da ordet? ... Hvad var Jesus?

Valentinianerne

Det var den angergivne Acharamoths brudgom.

Sethianerne

Han var Sem, Noahs søn!

Theodotianerne

Han var Melchisedech!

Merinthianerne

Han var ikke andet end et menneske!

Apollinaristerne

Han påtog sig skin af det! Hans lidelseshistorie var forstilt.

Marcellus FRA ANKYRA

Han er en udvikling af faderen!

Pave Kalixtus

Fader og søn er de to former for en eneste Gud.

Methodios

Han var først i Adam, dernæst i mennesket.

Cerinthus

Og han vil genopstå!

Valentinus

Umuligt – for hans legeme er himmelsk!

Paulus fra Samosata

Han blev først Gud efter sin dåb!

Hermogenes

Han bor i solen!

Og alle kætterne slutter kreds om Antonios, der græder med hovedet i sine hænder.

En jøde

med rødt skæg og med huden plettet af spedalskhed går tæt hen til ham; – og siger med et skrækkeligt grin:

Hans sjæl var Esaus sjæl! Han led af den bellerofontiske syge; og hans moder, salveblandersken, gav sig hen til Pantherus, en romersk soldat, på majsnegene en høstaften.

Antonios

løfter hidsigt hovedet og ser på dem uden at tale; så går han lige løs på dem:

Skriftkloge, troldmænd, biskopper og diakoner, mennesker og gøglebilleder, tilbage! tilbage! I er til hobe kun løgn!

Kætterne

Vi har martyrer, der er større end dine, vanskeligere bønner, mere ophøjede kærlighedsudbrud, lige så lange henrykkelsesøjeblikke.

Antonios

Men ingen åbenbaring! ingen beviser!

I samme øjeblik svinger de alle i luften papyrus-ruller, trætavler, læderstumper, tøjstrimler; – og de puffer til hinanden:

CERINTHIERNE

Her er hebræernes evangelium!

MARCIONITERNE

Herrens evangelium!

MARKOSIANERNE

Evas evangelium!

ENKRATITERNE

Thomas' evangelium!

KAÏNITERNE

Judas' evangelium!

BASILIDES

Læren om sjælens tilblivelse!

MANES

Barkufs profeti!

Antonios slår sig løs og slipper fra dem; – og han opdager i en skyggemørk krog

De gamle ebioniter

der er indskrumpede som mumier, har slukte blikke og hvide øjenbryn.

De siger med bævrende røst:

Vi, vi har kendt ham, vi har kendt tømmermandens søn! Vi var på hans alder, vi boede i gade med ham. Han morede sig med at forme små fugle af dynd; uden at være bange for øksernes ægg hjalp han sin fader ved hans arbejde, eller vandt nøgler af farvet uld for sin moder. Derpå gjorde han en rejse i Ægypten, hvorfra han hjembragte store løndomme. Vi var i Jericho, da han kom for at opsøge græshoppe-æderen. De taltes ved med dæmpet stemme, uden at nogen kunne høre dem. Men det var fra denne stund, at han vakte røre i Galilæa og man tillagde ham de mange fabelagtige historier.

De gentager skælvende:

Vi, vi har kendt ham! vi har kendt ham!

Antonios

Å! sig mer endnu! tal! Hvorledes var hans åsyn?

Tertullian

af et barskt og frastødende udsende; – for han havde belæsset sig med alverdens forbrydelser, smerter og hæsligheder.

Antonios

Å! nej! nej! Jeg forestiller mig tværtimod, at hele hans skikkelse var af en overmenneskelig skønhed.

Eusebios fra Cæsarea

Der står virkelig i Paneades op mod et gammelt murværk i et vildnis af planter en billedstøtte af sten, som folk påstår er rejst af den blodsottige kvinde. Men tiden har gnavet dens ansigt, og regnskyllene har udslettet indskriften.

En kvinde træder ud af karpokratiernes gruppe.

Marcellina

Fordum var jeg diakonisse i Rom i en lille kirke, hvor jeg foreviste de troende billeder i sølv af den hellige Paulus, af Homer, af Pythagoras og af Jesus Kristus.

Kun hans billede har jeg beholdt.

Hun åbner sømmen af sin kåbe.

Vil du have det?

En stemme

Han selv kommer til syne, når vi kalder på ham! Nu er det tid! Kom!

Og Antonios mærker sin arm grebet af en rå hånd, der trækker ham med.

Han stiger op ad en bælgmørk trappe; – og efter mange trin står han foran en dør.

Da hvisker hans fører (er det Hilarion? han ved det ikke) i øret på en anden: "Det er Herrens komme", – og de træder ind i et lavloftet kammer uden bohave.

Hvad der først slår ham, er, lige for hans ansigt, et langt blodfarvet puppehylster med et menneskehoved, hvorfra der udgår lysstråler; billedet bærer indskriften *Knufis* på græsk. Det står på toppen af et søjleskaft, der er anbragt midt på en sokkel. På kammerets andre vægge fremstiller runde relieffer af blankt jern dyrehoveder, hovedet af en okse, en løve, en ørn, en hund, endogså et æselhoved.

Lerlamperne, der hænger nedenfor disse billeder, kaster et blafrende lys. Gennem et hul i muren får Antonios øje på månen, der glimter langt borte over bølgerne, ja han skelner endog deres svage, regelmæssige skvulpen tilligemed den

dumpe lyd af en skibskøl, der skurer mod stenene i en dæmning.

Mænd sidder på hug med ansigtet skjult under deres kapper og udslynger nu og da et slags halvkvalt glam. Kvinder sover med panden på begge arme, som hviler på deres knæ; de bliver så fuldstændig borte under deres slør, at de ser ud som tøjbunker langs væggen. Ved siden af dem sidder halvnøgne børn, fortærede af utøj, og stirrer åndssløvt på de brændende lamper; – ingen foretager sig noget, alle venter, noget skal ske.

De taler med dæmpet stemme om deres familier eller meddeler hinanden lægemidler mod deres sygdomme. Adskillige agter at gå til søs ved daggry, fordi forfølgelsen bliver alt for heftig. Men hedningerne er dog ikke vanskelige at narre. "De tåber tror, at vi tilbeder Knufis!"

Pludselig kommer ånden over en af brødrene, han stiller sig foran søjlen, hvor man har anbragt et brød, som ligger ovenpå en med fennikel og slangerod fyldt kurv.

Den beåndede

opruller en plakat, som er dækket med et krimskrams af valser, og begynder derpå:

Over mulmet nedsteg ordets stråle, og et voldsomt skrig undslap det, som var det lysets røst.

Alle

svarer, idet de vugger deres legemer:

Kyrie eleison!

Den beåndede

Mennesket blev derpå skabt af Israels skamløse Gud med bistand af følgende:

Han peger på reliefferne.

Astofaios, Oraios, Sabaoth, Adonai, Eloi, Jaô!

Og det lå på snavset, hæsligt, svagt, formløst, uden tanke.

Alle

i en klagende tone:

Kyrie eleison!

Den beåndede

Men Sofia følte medynk og levendegjorde det med en del af sin sjæl.

Da nu Gud så mennesket så skønt, optændtes han af vrede. Han indespærrede det i sit rige og forbød det at æde af kundskabens træ.

Endnu en gang kom den anden det til hjælp. Hun sendte slangen, som ad lange omveje fik det til at være ulydig mod denne forhadte lov.

Og da mennesket havde smagt på kundskaben, begreb det de himmelske ting.

Alle

med vælde:

Kyrie eleison!

Den beåndede

Men for at hævne sig nedstyrtede Iabdalaoth mennesket i det døde stof, og slangen med det!

Alle

dæmpet:

Kyrie eleison!

De lukker munden og tier.

Lugtene fra havnen blander sig i den varme luft med lampernes os. Vægerne begynder knitrende at slukkes; lange stikfluer kredser om. Og Antonios stønner af angst; det er, som følelsen af en vederstyggelighed svæver om ham, rædslen over en forbrydelse, der skal til at fuldbyrdes.

Men

Den beåndede

stamper med hælen, knipser med fingrene, rokker på hovedet og messer i en rasende rytme til klangen af cymbler og en skingrende fløjte:

Kom! kom! kom! stig op af din hule!

Du rappe, som løber uden fødder, du fanger, som griber uden hænder!

Bugtet som floderne, kredsrund som solen, sort med guldpletter ligesom det stjernesåede himmelhvælv! Lig vinrankens snirkler og indvoldenes snoede slyng!

Du ubesvangrede! Jord-æder! Du evig unge! Skarpsynede! Æret i Epidauros! Du menneskevenlige, som har helbredet kong Ptolemaios, Moses' krigsmænd og Glaukos, søn af Minos!

Kom! kom! kom! stig op af din hule!

Alle

gentager:

Kom! kom! kom! stig op af din hule!

Alligevel viser der sig intet.

Hvorfor kommer han ikke? hvad er der i vejen?

Og man lægger råd op, man foreslår forskellige midler.

En gammel mand tilbyder en græstørv. Pludselig er der noget, som løfter sig i kurven. Det grønne rører sig, blomsterne falder – og hovedet af en pythonslange kommer til syne.

Den glider langsomt om brødets rand, som en kreds kan dreje sig omkring en ubevægelig skive, så udfolder den sig, strækker sig; den er uhyre stor og af en betydelig vægt. For at hindre, at den skal strejfe jorden, holder mændene den ind imod deres bryst, kvinderne støtter den på deres hoved, børnene i deres oprakte arme; – og dens hale, der stikker gennem hullet i muren, svinder i det uendelige lige til havsens bund. Dens ringe spalter sig, fylder kammeret; de indeslutter Antonios.

De troende

klæber deres mund til dens hud og rives om brødet, hvori den har bidt.

Det er dig! det er dig!

Oprejst først af Moses, knust af Ezechias, genoprejst af Messias. Han havde drukket dig i dåbens bølger; men du forlod ham på Oliebjerget, og da følte han hele sin svaghed.

Snoet om korsets tværstang og højere end hans hoved, savlende på tornekronen så du ham dø. – Thi *du* er ikke Jesus, du er ordet! du er den salvede!

Antonios dåner af rædsel, og han falder om udenfor sin hytte på træsplinterne, hvor faklen, der er gledet af hans hånd, ligger og ulmer.

Ved denne rystelse åbner han øjnene halvt; og han bliver Nilen va'r, som den ligger bugtet og klar under det hvide måneskær, lig en slange over sandfladerne; – gøglebilledet griber ham på ny, han har ikke forladt ofiterne; de omringer ham, kalder på ham, kører med belæssede vogne, strømmer ned mod havnen. Han går ombord sammen med dem.

En uberegnelig tid rinder hen.

Så er han inde i et hvælvet fængsel. For hans blik danner jernstænger sorte striber på en blå baggrund; – og trindt om ham sidder folk i skyggen og græder og beder, mens andre står omkring dem og formaner og trøster dem.

Udenfor summer det som fra et menneskemylder og stråler det som fra en sommerdag.

Skingrende stemmer råber med vandmeloner, vand, iskolde drikke, græshynder at sidde på. Nu og da brager bifaldsklap. Han hører nogen gå over sit hoved.

Pludselig lyder en lang og stærk brølen, dump og hul som vandets gurglen i en ledning.

Og lige foran sig bag tremmerne i et andet bur ser han en løve gå op og ned – derpå en række sandaler, nøgne ben og purpurfrynser. Længere borte ser han menneskekrans på menneskekrans i regelmæssig stigning og udvidelse fra den nederste, der omslutter arenaen, til den øverste, hvor der over høje master er udspændt et hyacintfarvet slør på snore i luften. Trapper, der stråler ind mod centrum, gennemskærer med lige store mellemrum disse vældige stenringe. Deres trin forsvinder under det siddende folk af riddere, senatorer, soldater, plebejere, vestalinder og hetærer – i uldhætter, silkemanipler, rødgule tunikaer, med ædelstens-topper, fjerbuske, liktor-knipper; og hele dette råbende, oprørte og rasende virvar bedøver ham som en uhyre kedel i kog. På et alter i arenaens midte damper et røgelseskar.

De folk, der omgiver ham, er altså kristne, dømte til at kastes for de vilde dyr. Mændene bærer saturnpræsternes røde kappe, kvinderne Ceres' hovedbind. Deres venner deler indbyrdes ringe og stumper af deres klæder. For at skaffe sig adgang til fængslet har de måttet give mange penge, siger de. Hvad har det at sige! Nu kan de blive til det sidste.

Blandt disse trøstere bemærker Antonios en ung skaldet mand i sort tunika, hans ansigt er ham allerede bekendt et

eller andet steds fra; han taler til dem om verdens intethed og om de udvalgtes lykke. Antonios henrives af kærlighed. Han ønsker en lejlighed til at udgyde sit liv for Frelseren, uden at vide, om han ikke selv er en af disse martyrer.

Men med undtagelse af en langhåret fryger, der står med opløftede arme, ser alle modfaldne ud. En olding hulker på en bænk, og en ung mand står og drømmer med sænket hoved.

Oldingen

har på hjørnet af en korsvej nægtet pengeoffer til en Minerva-statue; og han betragter sine fæller med et blik, der synes at sige:

I burde have hjulpet mig! Man plejer dog undertiden at skillinge sammen for at stille dem tilfreds. Flere iblandt Eder har endog kunnet skaffe den slags breve, der falskelig erklærer, at man har ofret til afguderne.

Han spørger:

Er det ikke Petrus fra Alexandria, som har fastsat, hvad man bør gøre, når man er bukket under for pinslerne?

Så siger han til sig selv:

Ak! det er sandelig hårdt i min alder! Mine svagheder gør mig så skrøbelig! Og dog kunne jeg endnu have levet til næste vinter!

Han bliver rørt ved at mindes sin lille have; – og han skotter efter altret.

Ynglingen

som ved optøjer har forstyrret en Apollon-fest, mumler:

Det kom dog egentlig kun an på mig selv, om jeg ville flygte til bjergene.

– Soldaterne skulle nok have fanget dig,

siger en af brødrene.

– Å! jeg ville have båret mig ad som Cyprian; jeg ville være vendt tilbage; og anden gang skulle jeg sikkert nok have vist mere standhaftighed!

Dernæst tænker han på de utallige dage, han skulle leve, på alle de glæder, han endnu ikke har lært at kende; – og han skotter efter altret.

Men

løber hen til ham:

Hvilken forargelse! *Du*, som er et af de udvalgte ofre! Tænk dog på, at alle disse kvinder betragter dig! Og desuden gør Gud af og til et mirakel. Pionius lammede sine bødlers hånd, Polykarpos' blod slukkede flammerne på hans bål.

Og han vender sig mod oldingen:

Fader, fader! du bør opbygge os ved din død. Ifald du forhalede den, ville du sandsynligvis begå en eller anden slet handling, der forspildte frugten af de gode. Forøvrigt er Guds magt uden grænser. Måske vil dit eksempel omvende det ganske folk.

Og i buret ligeoverfor går løverne uden at standse frem og tilbage i en uafladelig og hastig bevægelse. Den største stirrer pludselig på Antonios, giver sig til at brøle – og en damp står ud af dens gab.

Kvinderne trykker sig tæt op til mændene.

Trøsteren

går fra den ene til den anden.

Hvad ville I sige, hvad ville du sige, om man brændte dig med glødende jern, om du blev sønderslidt af fire heste, om dit legeme blev indsmurt med honning og fortæret af fluerne! Du får kun samme død som en jæger, der overrumples i en skov.

Antonios ville foretrække alt dette for de skrækkelige vilddyr; han tror at føle deres tænder, deres kløer, at høre sine knokler knage mellem deres kæber.

En dyretæmmer træder ind i fængslet; martyrerne skælver.

En eneste er ufølsom, frygeren, som bad afsides. Han har stukket ild på tre templer; og han går frem med løftede arme, åben mund og himmelvendt hoved, uden at se noget, lig en søvngænger.

Trøsteren

råber:

Tilbage! tilbage! Montanos' ånd kunne gribe Eder.

Alle

viger tilbage under skrålet:

Fordømmelse over montanisten!

De forhåner ham, spytter på ham, ville gerne slå ham.

De stejlende løver bider hinanden i manken. Folket hyler: "Frem med dyrene! Frem med dyrene!"

Martyrerne brister i hulken og knuger sig ind til hinanden. En skål bedøvende vin rækkes dem. De lader den hastigt gå fra hånd til hånd.

Op imod burets dør venter en anden dyretæmmer på signalet. Døren åbnes; en løve kommer ud.

Den går over arenaen med store skæve skridt. På rad efter den kommer de andre løver, derpå en bjørn, tre pantere, leoparder. De spreder sig som en hjord over en steppe.

Pludselig knalder et piskesmæld. De kristne raver – og for at få en ende på det skubber deres brødre til dem. Antonios lukker øjnene.

Han åbner dem. Men mørket indhyller ham.

Snart efter opklares det; og han skelner en gold og tuet slette af den slags, der ses omkring forladte stenbrud.

Hist og her skyder en klynge buske op imellem grundens flade sten; og hvide skikkelser, mere ubestemmelige end skyer, bøjer sig over disse.

Andre kommer listende. Øjne skinner i sprækken af de lange slør. På deres slentrende gang og vellugten, der udåndes, kan Antonios kende, det er patricierinder. Der er også mænd, men

af ringere stand, for deres ansigter er på samme tid enfoldige og plumpe.

En af kvinderne

ånder i fulde drag:

Å! hvor den kolde natteluft gør godt herude mellem gravene! Jeg er så træt af sengenes blødhed, dagenes bulder, solens tynge!

Hendes terne tager af en lærredspose en fakkel, som hun stikker ild i. De troende tænder andre fakler ved den og går rundt og planter dem på gravene.

En kvinde

gispende:

Å! her har I mig endelig! Hvor fortrædeligt det dog er at være gift med en afgudsdyrker!

En anden

Besøgene i fængslerne, samtalerne med vore brødre, alt vækker vore mænds mistanke! – ja vi må endog skjule os, når vi gør korsets tegn; de ville tage det for en åndebesværgelse.

En anden

Med min har jeg daglig strid og splid; jeg ville ikke underkaste mig de misbrug, han krævede af mit legeme; – og for at hævne sig har han ladet mig forfølge som kristen.

En anden

Husker I Lucius, den unge smukke mand, der blev slæbt ved hælene som Hektor efter en vogn lige fra Esquiliner-porten til Tibur-bjergene; – og på begge sider af vejen blev buskene plettet af hans blod! Jeg har opsamlet dråber af det. Se her!

Frem fra sit bryst trækker hun en kulsort svamp og dækker den med kys, kaster sig dernæst ned på stenfliserne og skriger:

Ak, min ven! min stakkels ven!

En mand

I dag er det netop tre år, siden Domitilla døde. Hun blev stenet dybt inde i Proserpinas lund. Jeg har opsamlet hendes ben, der skinnede som lysbiller i græsset. Nu dækker jorden dem!

Han kaster sig over en grav.

O min trolovede! min trolovede!

Alle de andre

over sletten:

O min søster! o min broder! o min datter! o min moder!

De ligger på knæ med panden i hænderne, eller fladt på jorden med udbredte arme; – og den undertrykte hulken løfter deres bryst, som skulle det sprænges. De betragter himlen og siger:

Hav medynk med den dødes sjæl, o Gud! Den forsmægter i skyggernes bolig; giv den opstandelsens nåde, at den kan nyde dit lys!

Eller med øjet fæstet på fliserne hvisker de:

Giv dig tilfreds, du skal ikke lide mer! Jeg har bragt vin og mad med til dig!

En enke

Her er pultis, som jeg har lavet efter hans smag med mange æg og dobbelt mål mel! Ikke sandt, vi skal spise

den sammen som i gamle dage?

Hun fører lidt af det til sine læber; og pludselig giver hun sig til at le på en uhyggelig afsindig måde.

De andre gnasker som hun i en eller anden bid eller drikker en slurk.

De fortæller hinanden deres martyrhistorier; smerten opirres, drikofrene fordobles. De fæster deres grådsvulne øjne på hinanden. De laller i rus og fortvivlelse; lidt efter lidt glider deres hænder sammen, deres læber forenes, slørene åbner sig, og de favnes på gravene mellem bægrene og faklerne.

Himlen begynder at hvidne. Tågen væder deres klæder; – og som om de ikke kendte hinanden, fjerner de sig ad forskellige veje bort over sletten.

Solen skinner; græsset er vokset, steppen har forvandlet sig.

Og Antonios ser tydeligt igennem bambusrør en skov af blågrå søjler. Det er træstammer, der udgår fra en eneste stamme. Fra hver af dens grene nedstiger andre grene, der gror ned i jorden; og den hele vrimmel af vandrette og lodrette linjer, der mangedobler sig i det uendelige, kunne ligne et uhyre bjælkeværk, hvis der ikke hist og her sad en lille figen i sortladent løv, der ligner sykomorens.

Hvor grenene kløfter sig, skelner han gule blomsterklaser, violette blomster og bregner, der ser ud som fuglefjer.

Under de laveste kviste viser sig nu og da hornene af en bubal eller en antilopes funklende øjne; papegøjer sidder højt til vejrs, sommerfugle flagrer, firben kravler, fluer summer; og man hører midt i stilheden ligesom hjerteslaget fra et dybt liv.

I skovbrynet ligger på en slags bål noget besynderligt – en mand – indsmurt med komøg, fuldkommen nøgen, tørrere end en mumie; hans ledemod danner knuder for enden af hans knokler, der ligner stokke. Han har konkyliebundter i ørene, meget langt ansigt, næse som et gribbenæb. Hans venstre arm står lige op i luften, lammet og stiv som en pæl; – og han har ligget dér så længe, at fugle har bygget rede i hans hår.

På de fire hjørner af hans bål flammer fire blus, solen skinner ham lige i ansigtet. Han betragter den med vidtåbne øjne; – og uden at se på Antonios siger han:

Brahman fra Nilens bredder, hvad siger du til dette?

Flammer slikker på alle sider frem af fugerne mellem bjælkerne; og

Gymnosofisten

fortsætter:

Lig næsehornet har jeg begravet mig i ensomheden. Jeg boede i træet bagved mig.

I det tykke figentræs furer ses virkelig en naturlig fordybning af form som et menneske.

Og jeg levede af blomster og frugter med så streng overholdelse af forskrifterne, at ikke engang en hund har set mig spise.

Da tilværelsen kommer af fordærvelsen, fordærvelsen af begæret, begæret af følelsen, følelsen af berøringen, har jeg skyet hver handling, hver berøring; og – uden at bevæge mig mere end en gravstøtte, pustende min ånde alene gennem næsen, med blikket fæstet på dennes spids og beskuende æteren i min ånd, verden i mine lemmer, månen i mit hjerte – grundede jeg på den store sjæls væsen, hvorfra livets første spirer uophørligt slipper ud som gnister af ild.

Endelig har jeg grebet den højeste sjæl i alle væsener, alle væsener i den højeste sjæl; – og endelig er det lykkedes mig at gå op i den med min egen sjæl, hvori jeg først havde ladet mine sanser gå op.

Jeg modtager kundskaben umiddelbart fra Himlen ligesom fuglen Tchataka, der alene stiller sin tørst i regnens stråler.

Af selve den grund, at jeg kender tingene, er tingene ikke længere til.

For mig eksisterer nu hverken håb eller angst, ikke lykke, ikke dyd, hverken dag eller nat, hverken dig eller mig, slet intet.

Mine frygtelige spægelser har gjort mig kræfterne overlegen. En sammentrækning af min tanke kan dræbe hundrede kongesønner, afsætte guderne, omstyrte verden.

Han har sagt alt dette med enstonig røst.

Bladene rundt om krøller sig sammen. Rotter piler hen ad jorden.

Han sænker langsomt sine øjne mod de stigende luer, så tilføjer han:

Jeg har fattet væmmelse for formen, væmmelse for iagttagelsen, væmmelse endog for selve bevidstheden – for tanken overlever ikke den flygtige kendsgerning, som den har til årsag, og ånden er kun en indbildning som alt det øvrige.

Alt, hvad der er avlet, skal forgå, alt, hvad der er dødt, skal leve op igen; de nu forsvundne væsener skal opholde sig i endnu ikke skabte moderliv og komme tilbage til jorden for med smerte at tjene andre skabninger.

Men da jeg har bevæget mig rundt i en endeløs mængde tilværelser, i hamme af guder, mennesker og dyr, giver jeg afkald på rejsen, jeg vil ikke længere lide denne møje! Jeg forlader mit legemes skidne herberg, der er opmuret af kød, rødnet af blod, dækket af en hæslig hud, fuldt af skarn; – og som belønning opnår jeg

endelig at sove i det dybeste af det uforgængelige, i tilintetgørelsen.

Flammerne når nu lige til hans bryst for straks efter at indhylle ham helt. Hans hoved stikker frem af dem som gennem et hul i en mur. Hans spjælkede øjne bliver ved at stirre.

Antonios

rejser sig op.

Faklen på jorden har antændt træsplinterne, og luerne har svedet hans skæg.

Skrigende tramper Antonios på ilden; og da der ikke er andet tilbage end en bunke aske, siger han:

Hvor er dog Hilarion? Han var her jo nylig.

Jeg så ham jo!

Ih nej! det er umuligt! jeg tager fejl!

Hvorfor? ... Min hytte, disse stene, sandet, det hele er måske akkurat lige så uvirkeligt. Jeg bliver gal. Rolig! hvor var jeg? hvad gik der for sig?

Å! Gymnosofisten!... Den dødsmåde er almindelig blandt de indiske vise. Kalanos opbrændte sig i Alexanders påsyn; en anden gjorde det samme på Augustus' tid. Hvilket had til livet kræves ikke til det! Hvis da ikke

hovmod er drivfjederen? … Men alligevel er det en stor uforfærdethed, disse martyrer udviser … For deres vedkommende tror jeg nu alt, hvad jeg har hørt om de udskejelser, de sætter i værk.

Og i forvejen? Ja, nu husker jeg! den hele vrimmel af kættere… Hvilke skrig! hvilke øjne! Men hvorfor så mange kødets udsvævelser og åndens forvildelser?

Det er dog mod Gud, de mener at styre deres fjed ad alle disse veje! Med hvad ret tør jeg forbande dem, jeg, som snubler på min egen? Da de forsvandt, skulle jeg måske netop til at erfare mere. Det hvirvlede alt for hurtigt hen; jeg havde ikke tid til at svare. Nu er jeg til mode, som om der i min forståelse var mere rum og mere lys. Jeg er rolig. Jeg føler mig i stand til … Hvad er dog det? Jeg troede, jeg havde slukket ilden!

En lue flakker om mellem klipperne; og straks efter lader en glammende stemme sig høre fjernt borte i bjergene.

Er det gøen af en hyæne; eller hulken af en eller anden forvildet vandrer?

Antonios lytter. Luen kommer nærmere.

Og han ser en grædende kvinde komme gående, støttet til skulderen af en hvidskægget mand.

Hun er dækket af en laset purpurkjole. Han er barhovedet som hun, iført en tunika af samme farve, og bærer et

bronzekar, hvorfra der hæver sig en lille blå lue.

Antonios er bange – og gad dog vidst, hvem den kvinde er.

Den fremmede (Simon)

Det er en ung pige, et stakkels barn, som jeg fører med mig overalt.

Han holder malmkarret højt i vejret.

Antonios betragter hende ved skæret af dette blafrende blus.

Hun har mærker af bid i ansigtet og spor af slag langs armene; hendes splittede hår hager sig fast i rifterne af hendes pjalter; hendes øjne synes ufølsomme for lyset.

Simon

Undertiden bliver hun ved at være sådan meget længe, taler ikke, spiser ikke; så vågner hun op – og udsiger vidunderlige ting.

Antonios

Nej virkelig?

Simon

Ennoia! Ennoia! Ennoia! fortæl, hvad du har at sige!

Hun drejer sine øjenstene, som vågnede hun af en drøm, stryger langsomt sine fingre over begge brynene og siger med en klagende røst:

Helena (Ennoia)

Jeg mindes en fjern, smaragdfarvet egn. Et eneste træ gror ud over den.

Antonios farer sammen.

På hvert trin af dets brede grene svæver et åndepar. Kvistene omkring dem krydses som årerne i et legeme; og de ser det evige liv rinde lige fra rødderne, der dukker i skyggen, til kronens top, der rager op over solen. Jeg sad på den anden gren og belyste sommernætterne med mit ansigt.

Antonios

tager sig til panden:

Håhå! nu forstår jeg! Hovedet!

Simon

med fingeren på munden:

Tys! …

Helena

Sejlet stod hvælvet, kølen kløvede skummet. Han sagde til mig: "Hvad ænser jeg, om jeg styrter mit fædreland i forfald, om jeg mister mit kongedømme! Du skal tilhøre mig i mit hus!"

Hvor der var dejligt i højenloftet på hans slot! Han lagde sig på elfenbenssengen og kvad forelsket, mens han kælede for mit hår.

Ved dagens ende fik jeg øje på de tvende lejre, bavnerne, som tændtes, Odysseus ved randen af hans telt, Achilleus, der i fuld rustning styrede en stridsvogn langs havets bred.

Antonios

Men hun er jo splittergal! Hvordan…?

Simon

Tys! …Tys!

Helena

De smurte mig med salver, og de solgte mig til folket, at jeg skulle forlyste det.

En aften stod jeg med sistret i hånd og fik de græske matroser til at danse. Regnen skyllede som et vandfald over kroen, og varm vin dampede i bægrene. En mand trådte ind, uden at døren blev åbnet.

Simon

Det var mig! jeg fandt dig endelig igen!

Her, Antonios, står hun, som man kalder Sigeh, Ennoia, Barbelo, Prunikos! Verdens herskende ånder blev skinsyge på hende, og de knyttede hende til et kvindelegeme.

Hun har været trojanernes Helena, hvis minde digteren Stesichoros har forbandet. Hun har været Lukretia, den af kongerne krænkede patricierinde. Hun har været Dalila, der klippede håret af Samson. Hun har været den Israels datter, der hengav sig til bukkene. Hun har elsket hor, afgudsdyrkelse, løgn og dumhed. Hun har tjent alle folkeslag til skøge. Hun har sunget på alle korsveje. Hun har kysset alle ansigter.

I det syriske Tyrus var hun røvernes elskerinde. Hun drak med dem om natten, og hun skjulte snigmorderne i sin lumre sengs utøj.

Antonios

Ih! hvad angår det …!

Simon

med en rasende mine:

Hører du ikke, jeg har købt hende tilbage – og atter bragt hende til ære og værdighed; endog Gajus Cæsar Caligula blev forelsket i hende, efterdi han ville ligge hos månen!

Antonios

Hvad skal det sige? …

Simon

Det er jo netop hende, som er månen! Har ikke pave Clemens skrevet, at hun blev indespærret i et tårn? Tre hundrede mennesker kom og omringede tårnet; og i hvert af tårnets skydeskår så man på samme tid månen komme til syne – skønt der i verden ikke er mer end en måne eller mer end en Ennoia!

Antonios

Ja … jeg synes, jeg kan huske …

Og han falder hen i grublen.

Simon

Uskyldig som den salvede, der er død for mændene, har hun opofret sig for kvinderne. For Jehovas afmagt viser sig gennem Adams overtrædelse, og man må afryste den gamle lov, der ikke kan forliges med det bestående.

Jeg har prædiket fornyelsen i Efraim og i Issachar, langs Bizors strøm, bag søen Huleh, i Mageddo-dalen, hinsides bjergene, i Bostra og i Damaskus! Til mig kommer alle de, der er tilsølede af vin, de, der er tilsølede af snavs, de, der er tilsølede af blod; og jeg skal udslette deres smuds med den Hellig-Ånd, af grækerne kaldet Pallas Athene! Hun er Athene! Hun er den Hellig-Ånd! Jeg er Zeus, Apollon, den salvede, talsmanden, den store guddomsmagt, der har fået kød og blod i Simon.

Antonios

Å! det er altså dig? … det er dig! Jeg kender jo dine forbrydelser!

Du er født i Gittoi, nær ved Samaria. Dositheos, din første lærer, jog dig bort! Du afskyer den hellige Paulus,

fordi han har omvendt en af dine kvinder; og da du blev besejret af den hellige Petrus, smed du af raseri og rædsel posen med dine troldkunster i bølgerne!

SIMON

Vil du have dem?

Antonios stirrer på ham; – og en indre stemme hvisker i hans bryst: "hvorfor ikke?"

Simon fortsætter:

Den, der kender naturens kræfter og åndernes væsen, bør gøre mirakler. Det er alle vises drøm – også lysten, som gnaver dig; tilstå det kun!

Midt imellem romerne fløj jeg i cirkus så højt, at man ikke mere fik mig at se. Nero befalede at halshugge mig; men det blev hovedet af et får, som faldt til jorden, i stedet for mit.

Til sidst begravede man mig levende; men jeg genopstod på den tredje dag. Beviset er, at jeg står her!

Han holder sine hænder under hans næse. De lugter af lig. Antonios viger tilbage.

Jeg kan få bronzeslanger til at bevæge sig, marmorstatuer til at le, hunde til at tale. Jeg skal vise dig en umådelig mængde guld; jeg vil indsætte konger; du skal se folkeslag tilbede mig! Jeg kan vandre på skyerne og på bølgerne, gå tværs igennem bjergene, omskabe mig til yngling, olding, tiger og myre, tage dit ansigt og give dig mit, lede lynet. Kan du høre?

Tordenen buldrer, lyn følger på lyn.

Det er den Højestes røst! "thi den evige, din Gud, er en ild", og hver gang han skaber, sker det ved udbrud fra dette ildsted.

Du skal af ilden modtage dåben – den anden dåb, som Jesus forkyndte, og som faldt over apostlene en uvejrsdag, da vinduet stod åbent.

Og han svinger flammen langsomt med sin hånd som for at stænke Antonios med den.

Barmhjertighedernes moder, du, som åbenbarer løndommene, for at hvilen skal komme til os i det ottende hus …

Antonios

råber:

Å! havde jeg blot vievand!

Flammen slukkes og frembringer megen røg.

Ennoia og Simon er forsvundet.

En uhyre kold, uigennemsigtig og stinkende gus fylder luften.

Antonios

strækker armene ud som en blind:

Hvor er jeg? … Jeg er bange for at falde i afgrunden. Og korset er vist alt for langt fra mig … Ak! hvilken nat! hvilken nat!

Et pludseligt vindstød flænger tågen; – og han får øje på to mænd i lange hvide tunikaer.

Den første er høj af vækst, har et blidt åsyn, og værdig holdning. Hans blonde hår er skilt som Kristi hår og falder ligeligt ned på begge skuldre. Han har kastet en lille stav, han bar i hånden, og hans ledsager har taget imod den med et buk som en østerlænder.

Denne sidste er lille, tyk, braknæset, korthalset, har kruset hår og et enfoldigt udtryk.

Begge er de barfodede, barhovedede og støvede som folk, der kommer fra rejse.

ANTONIOS

opfarende:

Hvad vil I? Tal! Gå Eders vej!

DAMIS

– det er den lille mand –

Så sagte! … gode eneboer! hvad jeg vil? det ved jeg ikke. Dér står min mester.

Han sætter sig; den anden bliver stående. Pause.

ANTONIOS

begynder igen:

I kommer altså …?

DAMIS

Å! meget langvejs fra!

ANTONIOS

Og I skal til …?

Damis

pegende på sin ledsager:

Hvorhen han vil!

Antonios

Hvem er han da?

Damis

Se på ham!

Antonios

afsides:

Han ser ud som en helgen! Blot jeg turde…

Røgen er trukket bort. Vejret er ganske klart. Månen skinner.

Damis

Hvad tænker I dog på, siden I ikke taler mere?

Antonios

Jeg tænker … Å! på ingenting.

Damis

går hen imod Apollonios og kredser flere gange omkring ham med krummet ryg uden at løfte hovedet.

Mester! det er en galilæisk eneboer, der ønsker at lære visdommens ophav at kende.

Apollonios

Lad ham komme nærmere!

Antonios tøver.

Damis

Gå nærmere!

Apollonios

med tordenrøst:

Kom nærmere! Du vil gerne vide, hvem jeg er, hvad jeg har udrettet, hvad jeg tænker? Er det ikke så, dreng?

Antonios

... Såfremt blot disse ting kan bidrage til min frelse.

Apollonios

Glæd dig, jeg skal sige dig dem!

Damis

sagte til Antonios:

Er det muligt! Han må ved første øjekast have opdaget usædvanlige anlæg for filosofi hos Eder! Også jeg vil høste udbytte af det!

Apollonios

Først vil jeg berette dig den lange vej, jeg har måttet gennemvandre for at opnå troslærdommen; og hvis du i hele mit liv finder en slet handling, skal du standse mig – for den må forarge ved sine ord, som har handlet ilde ved sine gerninger.

Damis

til Antonios:

Er ikke det en retfærdig mand! hvad?

Antonios

Jeg tror fuldt og fast, at han er oprigtig.

Apollonios

Min fødselsnat drømte min moder, at hun plukkede blomster på bredden af en sø. Et lyn glimtede, og hun fødte mig til verden under sang af svaner, hun så i sin drøm.

Til mit femtende år dykkede man mig tre gange daglig i kilden Asbadæa, hvis vand gør menedere vattersottige; og man gned mit legeme med knyza-blade for at holde mig kysk.

En fyrstinde fra Palmyra besøgte mig en aften og tilbød mig skatte, hun vidste lå skjult i grave. En præstinde i Dianas tempel skar af fortvivlelse halsen over på sig med offerkniven; og statholderen i Kilikien sluttede sine løfter med i min families påhør at forsikre, at han ville lade mig ombringe; men det blev ham selv, der døde tre dage efter, snigmyrdet af romerne.

Damis

til Antonios, idet han puffer til ham med albuen:

Nå? hvad sagde jeg! hvilken mand?

APOLLONIOS

Fire år i træk overholdt jeg pythagoræernes fuldkomne tavshed. Den mest uforudsete smerte aftvang mig ikke et suk; og når jeg trådte ind i teatret, flyttede man sig for mig som for et spøgelse.

DAMIS

Kunne *I* have gjort det?

APOLLONIOS

Da min prøvelses tid var til ende, tog jeg mig for at undervise præsterne, der havde mistet overleveringen.

ANTONIOS

Hvilken overlevering?

DAMIS

Ti stille! Lad ham gå videre!

Apollonios

Jeg har samtalet med samanæerne fra Ganges, med Kaldæas stjernetydere, med Babylons magere, med de galliske druider, med negrenes præster. Jeg har besteget de fjorten Olymper, jeg har udgransket Skythiens søer, jeg har målt ørkenens størrelse.

Damis

Alt det er virkelig sandt! *Jeg* var med!

Apollonios

Jeg trængte først frem til Hyrkaniens hav. Jeg gik rundt om det; og igennem baraomaternes land, hvor Bukefalos ligger begravet, drog jeg ned til Ninive. Ved byens porte kom en mand hen til mig.

Damis

Det var mig, mig! gode mester! Jeg kom straks til at elske Eder! I var blidere end en ung pige og skønnere end en Gud!

Apollonios

uden at høre på ham:

Han ville ledsage mig for at tjene mig som tolk.

DAMIS

Men I svarede, at I forstod alle tungemål og gættede alle tanker. Da kyssede jeg sømmen af Eders kappe, og jeg gav mig til at gå bagefter Eder.

APOLLONIOS

Hinsides Ktesifon betrådte vi Babylons marker.

DAMIS

Og satrapen udstødte et skrig over at se en mand så bleg.

ANTONIOS

afsides:

Hvad betyder …

APOLLONIOS

Kongen modtog mig stående ved en sølvtrone i en rund hal, der var oversået med stjernebilleder; og ned fra

kuplen hang i tråde, som ikke kunne ses, fire store guldfugle på udbredte vinger.

Antonios

drømmende:

Gives der mon på jorden sådanne ting?

Damis

Det er rigtignok en by, dette Babylon! Alle mennesker i den er rige! De blåmalede huse har bronzedøre og en trappe, der går ned til floden.

Tegner med sin stav på jorden.

Sådan, ser I? Og så er der templer, torve, bade, vandledninger! Paladserne er tækkede med rødt kobber! og så det indre, det skulle I bare vide!

Apollonios

På muren mod nord hæver sig et tårn, der bærer et andet, et tredje, et fjerde, et femte – der er hele tre til! Det ottende er et kapel med en seng. Ingen får adgang dertil undtagen den kvinde, som er udvalgt af præsterne til guden Belos. Dér lod kongen af Babylon mig bo.

Damis

Til mig var det næppe nok, man så! Derfor kunne jeg også ene og uhindret gå om i gaderne. Jeg forhørte mig om sæder og skikke; jeg besøgte værkstederne; jeg gik de store maskiner efter, som fører vandet ind i haverne. Men det kedede mig at være skilt fra mester.

Apollonios

Omsider forlod vi Babylon; og i måneskinnet så vi pludselig en empusa.

Damis

Ja, uha! Hun hoppede på sin jernhov; hun skrød som et æsel; hun galoperede om imellem klipperne. Han skreg skældsord imod hende; så blev hun borte.

Antonios

afsides:

Hvor mon de dog vil hen?

Apollonios

I Taxilla, en hovedstad med fem tusind fæstninger, viste Fraortes, kongen over Ganges, os sin livvagt af sorte, fem albulængder høje mænd og i sine slotshaver under et grønt brokades telt en uhyre elefant, som dronningerne forlystede sig med at salve. Det var Poros' elefant, som var løbet bort efter Alexanders død.

Damis

Og som man havde genfundet i en skov.

Antonios

De taler snakkesaligt som fulde folk.

Apollonios

Fraortes gav os sæde ved sit bord.

Damis

Et snurrigt land. Herrerne morer sig under drikkelaget med at slynge pile ind under fødderne på en dansende dreng. Men jeg synes ikke om …

Apollonios

Da jeg var rede til at rejse, gav kongen mig en solskærm, og han sagde til mig: "Jeg har på bredden af Indus et stod hvide kameler. Når du ikke bryder dig om dem mere, pust da blot i deres øren. Så vender de hjem."

Vi drog ned langs floden, om natten vandrede vi ved skæret af lysbillerne, der funklede i bambusrørene. Slaven fløjtede en melodi for at skræmme slangerne bort; og vore kameler krummede deres lænder, når de gik under træerne som under alt for lave døre.

En dag traf vi på en sort dreng, der holdt en gylden hermesstav i hånden; han førte os til de vises broderskab. Deres høvding Iarchas talte til mig om mine forfædre, om alle mine tanker, om alle mine handlinger, om alle mine tilværelser. Han havde selv været floden Indus, og han mindede mig om, at jeg havde været bådfører på Nilen i kong Sesostris' dage.

Damis

Til mig sagde de ingenting, så jeg aner ikke, hvem jeg har været.

Antonios

De ser ud som rene skygger.

Apollonios

På havets bred traf vi de mælkefedede menneskeaber, der vendte tilbage fra deres tog til øen Taprobana. De lunkne bølger skyllede blonde perler op foran os. Ravet knasede under vore fjed. Hvalfiske-skeletter blegedes i havklinternes revner. Jorden blev til sidst smallere end en sandal; – og efter at have kastet dråber af oceanet imod solen, vendte vi os til højre for at drage tilbage.

Vi lagde hjemvejen over aromaternes himmelstrøg, gangaridernes land, forbjerget Komaria, gennem sachaliternes, adramiternes og homeriternes egne – dernæst trængte vi tværs over Khasia-bjergene, det røde hav og øen Topazos ind i Æthiopien gennem pygmæernes rige.

Antonios

afsides:

Hvor jorden dog er stor!

Damis

Og da vi kom hjem til os selv, var alle de, vi forhen havde kendt, døde.

Antonios

sænker hovedet. Pause.

Apollonios

tager igen til orde:

Fra nu af begyndte jeg at komme i folkemunde.

Pesten hærgede Efesos; jeg lod en gammel tigger stene …

Damis

Og pesten gik straks bort.

Antonios

Hvad for noget! Kan han uddrive sygdomme?

Apollonios

På Knidos helbredte jeg en mand, der var forelsket i Afrodite.

Damis

Ja, en nar, som endog havde lovet at ægte hende. – at elske en kvinde lader sig endda høre; men en billedstøtte, hvilken dårskab! – Mester lagde sin hånd på hans hjerte, og elskoven sluktes straks.

Antonios

Hvad! kan han befri for dæmoner?

Apollonios

I Tarent bar man en død ung pige til bålet.

Damis

Mester rørte ved hendes læber, og hun rejste sig og kaldte på sin moder.

Antonios

Men dog! kan han opvække døde!

Apollonios

Jeg har forudsagt Vespasian, at han skulle komme til magten.

Apollonios

Hvad! kan han se ind i fremtiden?

Damis

Der var i Korinth …

Apollonios

Vi sad just til bords med ham ved badene i Bajæ …

Antonios

Undskyld mig, fremmede, det er silde!

Damis

En ung mand ved navn Menippos.

Antonios

Nej! nej! gå nu bort!

Apollonios

En hund kom løbende ind med en afhugget hånd i flaben.

Damis

En aften i en forstad mødte han en kvinde.

Antonios

Kan I ikke høre, hvad jeg siger? Gå Eders vej!

Apollonios

Den luskede om imellem løjbænkene.

Antonios

Hold dog op!

Apollonios

Man ville jage den ud.

Damis

Menippos gik altså med hende hjem; de elskede hinanden.

Apollonios

Den daskede halen mod mosaikgulvet og lagde denne hånd på Flavius' knæ.

Damis

Men næste morgen ved skoleundervisningen var Menippos bleg.

Antonios

springer op:

Mere endnu! Å! lad dem så blive ved, siden der ikke er ...

Damis

Mester sagde til ham: "O skønne yngling, du kæler for en slange; en slange kæler for dig! Hvornår skal brylluppet stå?" Vi gik allesammen til brylluppet.

Antonios

Det er sikkert galt af mig at høre på alt dette!

Damis

Straks i forhallen vimsede tjenere om, dørene åbnede sig; dog hørte man hverken lyden af deres fjed eller smækken af dørene. Mester tog plads ved siden af Menippos. Øjeblikkelig optændtes bruden af harme mod filosofferne. Men de gyldne bordopsatser, mundskænkene, kokkene, brødmestrene forsvandt; taget fløj bort, murene skred ned; og Apollonios stod alene tilbage, og for hans fødder lå denne kvinde opløst i gråd. Det var en vampyr, der tilfredsstillede smukke unge mænd for at fortære deres kød – for intet er bedre for den slags spøgelser end blodet af forelskede.

Apollonios

Hvis du vil vide den kunst …

Antonios

Jeg vil intet vide!

Apollonios den aften, vi kom til Roms porte …

Antonios

Å! ja, fortæl mig om pavernes by!

Apollonios

Blev vi antastede af en fuld mand, der sang med en blid stemme. Det var et bryllupskvad af Nero; og han var bemyndiget til at lade hver den dø, der hørte ligegyldig efter. Han bar i en æske på sin ryg en streng fra kejserens kithara. Jeg trak på skuldrene. Han smed os snavs i synet. Så løsnede jeg mit bælte og gav ham over fingrene dermed.

Damis

Det gjorde I min sandten galt i!

Apollonios

Om natten lod kejseren mig kalde til sit hus. Han lå på venstre albue og spillede terninger med Sporus på et agatbord. Han vendte sig om imod mig og rynkede sine blonde bryn: "Hvorfor frygter du mig ikke?" spurgte han mig. – "Fordi den samme Gud, som har gjort dig frygtelig, har gjort mig uforsagt," svarede jeg.

Antonios

afsides:

Noget uforklarligt forfærder mig.

Pause.

DAMIS

begynder på ny med skingrende røst:

Hele Asien kan for øvrigt sige Eder …

ANTONIOS

opfarende:

Jeg er syg! Lad mig i fred!

DAMIS

Hør nu bare. Fra Efesos så han mordet på Domitian, der var i Rom.

ANTONIOS

med et forsøg på at le:

Nej virkelig!

Damis

Ja, i teatret, midt om dagen, den attende i måneden september, udbrød han pludselig: "Man myrder Cæsar!" og han tilføjede fra tid til anden: "Han vælter sig på jorden; å! hvor han spræller! Han rejser sig op; han forsøger at flygte; dørene er lukkede; ak! Det er forbi! nu er han død!" Og selv samme dag blev virkelig Titus Flavius Domitianus snigmyrdet, som I ved.

Antonios

Uden Djævelens hjælp … kunne han sikkert …

Apollonios

Denne Domitian havde villet volde min død. Damis var på mit bud undflyet, og jeg var alene tilbage i mit fængsel.

Damis

Det var et skrækkeligt vovestykke, må man tilstå!

Apollonios

Henimod den femte time førte soldaterne mig for domstolen. Jeg havde min tale fuldt færdig under min kappe.

Damis

Vi andre stod på bredden ved Puzzuoli. Vi troede Eder død; vi græd. Men henimod den sjette time kom I pludselig til syne, og I sagde til os: "Det er mig!"

Antonios

afsides:

Ligesom Han!

Damis

meget højt:

Ganske og aldeles!

Antonios

Å! nej! I lyver, ikke sandt? I lyver!

Apollonios

Han er nedstegen fra himlen. *Jeg* stiger derop – i kraft af min sjælsstyrke, der har hævet mig i højde med ophavet.

DAMIS

Hans fødeby Thyana har til ære for ham oprettet et tempel med præster!

APOLLONIOS

nærmer sig Antonios og skråler ham ind i ørene:

Jeg kender nemlig alle guder, alle gudsdyrkelser, alle bønner, alle orakler! Jeg er trængt ned i Trofonios', Apollons søns hule! Jeg har for syrakusanerinderne æltet de kager, som de bærer op på bjergene! Jeg har underkastet mig Mithras firsindstyve prøvelser! Jeg har knuget Sabasios' slange til mit hjerte! Jeg har modtaget kabirernes skærf! Jeg har vasket Kybele i de kampanske golfers bølger, og jeg har tilbragt tre måner i Samothrakes huler!

DAMIS

med en fjollet latter:

Ha! ha! ha! hed den *Gode-Gudindes* mysterier!

Apollonios

Og nu begynder vi igen vor pilgrimsfærd! Vi drager nord på mod svanerne og sneens lande. På den hvide steppe knuser de blinde hippopoder planten fra den anden side havet under deres fødder.

Damis

Kom! det er morgengry. Hanen har galet, hesten har vrinsket, sejlet er rede.

Antonios

Hanen har ikke galet! Jeg kan høre fårekyllingen i sandet, og jeg ser månen blive på sin plads.

Apollonios

Vi drager mod syd, bag bjergene og de store floder, og søger i vellugtstrømmene elskovens grund. Du skal indånde duften af myrrha-rosen, som giver de svage døden. Du skal bade dit legeme i øen Junonias sø af rosenolie. Du skal se det på primulaerne sovende firben, der vågner hvert århundrede, når karfunklen på dens pande er moden til at falde. Stjernerne skælver som øjne, vandfaldene synger som lyrer, berusning ånder fra de udsprungne blomster; din ånd vil vokse sig større af luften, dit hjerte som dit ansigt vil forædles.

Damis

Mester! det er på tide! Vinden blæser op, svalerne vågner, myrtens blad flyver bort.

Apollonios

Ja! vi må af sted!

Antonios

Nej! *jeg* bliver!

Apollonios

Vil du, jeg skal lære dig, hvor planten balis vokser, der opvækker de døde?

Damis

Bed ham heller om androdamas, der tiltrækker sølv, jern og malm!

Antonios

Å! hvor jeg lider! hvor jeg lider!

DAMIS

Så kan du forstå alle væsners stemmer, brøl og kurren!

APOLLONIOS

Jeg skal lade dig ride på enhjørningerne, på dragerne, på hippokentaurerne og delfinerne!

ANTONIOS

græder.

Å! å! å!

APOLLONIOS

Du skal lære dæmonerne at kende, de, der bor i hulerne, de, der taler i lundene, de, der bevæger bølgerne, de, der driver skyerne.

DAMIS

Stram dit bælte! knyt dine sandaler!

Apollonios

Jeg skal forklare dig guddomsformernes årsag, hvorfor Apollon står og Zeus sidder, hvorfor Afrodite er sort i Korinth, firkantet i Athen, kegledannet på Pafos.

Antonios

folder sine hænder:

Gid de ville gå! gid de ville gå!

Apollonios

I dit påsyn skal jeg rive rustningerne af guderne, vi vil gøre indbrud i helligdommene, ved min hjælp skal du voldtage Pythia!

Antonios

Hjælp, herre!

Han styrter imod korset.

Apollonios

Hvad er dit begær? din drøm? Blot den tid, det tager at tænke derpå ...

Antonios

Jesus, Jesus, hjælp mig!

Apollonios

Ønsker du, jeg skal mane ham frem, Jesus?

Antonios

Hvad? Hvordan?

Apollonios

Det skal blive ham og ingen anden! Han skal kaste sin krone, og vi vil tales ved ansigt til ansigt!

Damis

sagte:

Sig, at du gerne vil! Sig, at du gerne vil!

Antonios hvisker bønner ved korsets fod. Damis kredser omkring ham med sleske fagter.

Hør nu, gode eneboer, kære hellige Antonios! Rene mand, navnkundige mand! Mand, der ikke noksom kan

roses! Bliv nu ikke forskrækket; det er en overspændt sprogbrug, som han har lært i Østerland. Det forhindrer på ingen måde …

Apollonios

Lad ham være, Damis!

Han tror som et dyr på tingenes virkelighed. Den rædsel, han har for guderne, hindrer ham i at begribe dem; han nedværdiger sin egen gud og sætter ham på lige trin med en skinsyg konge!

Du, min søn, forlad mig ikke!

Han går baglæns lige til kløftens rand, træder ud og bliver svævende i luften.

Oven over alle former, fjernere end jorden, hinsides himlene hersker *ideernes* verden, opfyldt af *ordet*! Med et spring overskrider vi grænsen til det andet rum; og du vil gribe det endeløst evige, det eneste ene, den evige væren! – kom! Ræk mig hånden! Træd til!

Side om side hæver begge sig langsomt op i luften. Antonios omfavner korset og ser dem gå til vejrs.

De forsvinder.

5

Antonios

går langsomt frem og tilbage:

Han kan hamle op med hele Helvede!

Nebukadnezar havde ikke blændet mig så stærkt. Dronningen af Saba har ikke fortryllet mig så dybt.

Hans måde at tale om guderne på indgyder lyst til at lære dem at kende.

Jeg mindes at have set i hundredvis af dem på en gang, på øen Elefantine under Diokletian. Kejseren havde afstået et stort stykke land til nomaderne, imod at de bevogtede grænserne; og overenskomsten blev sluttet i de "usynlige magter"s navn. Thi det ene folk kendte ikke det andet folks guder.

Barbarerne havde bragt deres med. De lejrede sig på sandbankerne langs flodens rand. Man så dem holde deres afguder på armen som store lamme børn; eller også sejlede de midt imellem katarakterne på en palmestamme, og i lang afstand kunne man se amuletterne på deres hals og tatoveringerne på deres

bryst; – og dette er ikke mere syndigt end grækernes, asiaternes og romernes religion!

Da jeg boede i templet i Heliopolis, betragtede jeg tit og ofte alt, hvad der står på murene: gribbe, som bærer sceptre, krokodiller, som klimprer på lyra, menneskeansigter med slangekroppe, kvinder med kohoved knælende for ithyfalliske guder; og deres overnaturlige former førte min tanke bort til andre verdener. Jeg følte trang til at vide, hvad disse rolige øjne beskuer.

For at stoffet kan have så megen magt, må det nødvendigvis indeslutte en ånd. Gudernes sjæl er knyttet til deres billeder …

De, der ejer den ydre skønhed, har let ved at forføre. Men de andre … de, der er modbydelige eller frygtelige, hvordan skal man kunne tro på dem? …

Og han ser, hvorledes der hen ad jorden kravler blade, stene, snegleskaller, trægrene, utydelige dyrefremstillinger, dernæst forskellige slags vandsottige dværge; det er guder. Han brister i latter.

Bag ham lyder en anden latter; og Hilarion viser sig – klædt som eneboer, meget højere end før, kæmpestor.

Antonios

overraskes ikke ved at gense ham.

Hvor man må være dum for at tilbede sligt!

HILARION

Javist, grænseløs dum!

Nu drager forbi dem alle nationers og alle tidsaldres afguder, af træ, metal, granit, fjer, sammensyede huder.

De ældste, som er før syndfloden, forsvinder under tangplanter, der dasker om dem som manker. Nogle, hvis overdel er alt for lang til underdelen, knager i deres ledføjninger og knækker under gangen over i lænderne. Andre lader sand rinde ud af hullerne i deres buge.

Antonios og Hilarion morer sig kosteligt. De må holde sig i siderne af latter.

Dernæst kommer afguder med fåreprofil. De dingler på deres skankede ben, misser med øjnene og stammer som stumme: "Ba! ba! ba!"

Jo mere de nærmer sig til mennesketyper, desmere opirrer de Antonios. Han puffer og sparker til dem, vælter sig ind på dem.

De bliver mere og mere skrækindjagende – med høje fjerbuske, kugleøjne, arme, der ender i kløer, med hajkæber.

Og foran disse guder slagtes mennesker på stenaltre; andre mases i kar, knuses under vogne, nagles til træer. En af dem er af rødglødende jern, har tyrehorn og fortærer små børn.

Antonios

Å rædsel!

Hilarion

Jamen guderne kræver altid pinsler. Selv din egen gud ville …

Antonios

grædende:

Å! hold op, ti stille!

Klippeindhegningen forandrer sig til en dal. En drift okser afgræsser marken tæt.

Kvæghyrden iagttager en sky; – og med skinger røst kaster han bydende ord ud i luften.

Hilarion

Da han trænger til regn, forsøger han med sange at tvinge himlens konge til at åbne den befrugtende sky.

Antonios

leende:

Det var da en tosset indbildskhed!

HILARION

Hvorfor besværger *du* da djævle?

Dalen bliver til et ubevægeligt, grænseløst mælkehav.

Midt ude flyder en lang vugge, dannet ved sammenrulningerne af en slange, hvis mange hoveder alle på en gang bøjer sig over og beskygger en gud, der sover på dens krop.

Han er ung og skægløs, skønnere end en pige og dækket af gennemsigtige slør. Perlerne i hans tiara blinker blidt som måner, en rosenkrans af stjerner er slynget flere gange om hans bryst; – med den ene hånd under hovedet og den anden arm udstrakt hviler han i en drømmedøs.

En kvinde sidder på hug ved hans fødder og venter på, at han skal vågne.

HILARION

Det er brahmanernes ur-tvehed – for det eneste ene udtrykkes ikke ved nogen form.

På gudens navle er en lotosstængel skudt frem; og i blomstens bæger viser sig en anden gud med tre ansigter.

Antonios

Nej, hvilket påfund!

Hilarion

Fader, søn og Hellig-Ånd udgør ligervis kun en eneste!

De tre hoveder fjerner sig, og tre store guder kommer til syne.

Den første, som er rosenfarvet, bider i spidsen af sin store tå.

Den anden, som er blå, svinger fire arme.

Den tredje, som er grøn, bærer et halsbånd af hjerneskaller.

Lige overfor dem opstår i samme øjeblik tre gudinder, den ene er hyllet i et net, den anden rækker et bæger frem, den sidste svinger en bue.

Og disse guder, disse gudinder formerer sig tifold, mangefold. På deres skuldre vokser arme ud, på enden af deres arme hænder, der holder faner, økser, skjolde, sværd, solskærme og trommer. Kilder sprudler frem af deres hoveder, urter skyder ud af deres næsebor.

Ridende på fugle, vuggede i palankiner, tronende på guldstole, stående i elfenbensnicher, drømmer de, rejser de, befaler de, drikker vin, indånder blomster. Danserinder hvirvler rundt, kæmper forfølger uhyrer; ved indgangen til grotterne sidder eneboere og grubler. Man kan ikke se forskel på øjne og stjerner, på skyer og vimpler; påfugle drikker af

bække med guldstøv, teltenes blomstervæv glider sammen med leopardernes pletter, farvestråler krydses på den blå luft tilligemed pile, der flyver, og røgelseskar, der svinges.

Og alt dette udfolder sig som en høj frise, der støtter sin grundlinje på klipperne og stiger helt op i himlen.

Antonios

blændet:

Hvilken vrimmel! hvad vil de?

Hilarion

Den, der klør sit underliv med sin elefantsnabel, er solguden, visdommens indblæser.

Den anden, hvis seks hoveder bærer tårne, og hvis fjorten arme svinger kastespyd, er hærenes fyrste, den altfortærende ild.

Oldingen, der rider på en krokodille, skal vaske de dødes sjæle på flodbredden. De skal pines af denne sorte kvinde med rådne tænder, Helvedes beherskerinde.

Vognen, der trækkes af røde hopper, styrede af en kusk uden ben, kører solens herre omkring i azuren. Måneguden ledsager ham i en bærestol forspændt med tre gazeller.

Knælende på ryggen af en papegøje rækker skønhedens gudinde sin søn elskoven sin runde brystvorte. Dér ser du længere borte, hvorledes hun springer i engene af fryd. Se dog! Se! Med en blændende mitra på hovedet iler hun hen over kornet, hen over bølgerne, stiger op i luften, boltrer sig overalt!

Imellem disse guder sidder vindenes, planeternes, månedernes, dagenes ånder og hundrede tusind andre! Deres udseende er mangfoldigt, deres forvandlinger lynsnare. Dér er en, som fra fisk bliver til skildpadde; nu antager han et vildsvins hoved, en dværgs vækst.

Antonios

Hvorfor gør han det?

Hilarion

For at genoprette ligevægten, for at bekæmpe det onde. Men livet udtømmes, formerne slides; og de er nødt til at gå frem i forvandlingerne.

Pludselig viser sig

En nøgen mand

der sidder midt på sandet med korslagte ben. En stor lysskive hænger og dirrer bagved ham. De små krøller af hans hår, der

er sort med et genskær af azur, snor sig symmetrisk om en udvækst højt oppe på hans isse. Hans meget lange arme hænger lige ned ad hans sider. Hans to hænder hviler med opvendte flader på hans lår. Hans fodsåler viser billedet af to sole; og han sidder fuldkommen ubevægelig – ligeoverfor Antonios og Hilarion – med alle guderne rundt om, trinvis op ad klipperne som på afsatserne i en cirkus.

Hans læber skilles; og med dyb stemme siger han:

Jeg er herren for den store almisse, skabningernes tilflugt, og for de troende som for de vanhellige fremsætter jeg loven.

For at befri verden ville jeg fødes blandt menneskene. Guderne græd, da jeg drog bort.

Først søgte jeg en kvinde, som det sømmer sig: af krigerkaste, en konges ægtefælle, såre god, overmåde skøn, med dyb navle, med et legeme fast som diamant; og ved fuldmånetid, uden hjælp af nogen mand, gik jeg ind i hendes bug. Jeg kom ud af den gennem den højre side. Stjerner stod stille.

Hilarion

mumler mellem tænderne:

"Men der de så stjernen standse, blev de såre meget glade!"

Antonios ser opmærksommere på

Buddha

der fortsætter:

Dybt inde fra Himalaya kom en hundredårig munk ilende for at se mig.

Hilarion

"En mand, som hedte Simeon, og som ikke skulle se døden, førend han havde set Herrens salvede!"

Buddha

Man førte mig ind i skolerne. Jeg vidste mere end de skriftkloge.

Hilarion

"... Midt iblandt de skriftkloge; og alle, som hørte ham, forundrede sig såre over hans forstand og svar".

Antonios betyder Hilarion, at han skal tie.

Bestandig gik jeg og grublede i haverne. Træernes skygger drejede sig; men skyggen af det træ, i hvis ly jeg sad, drejede sig ikke.

Ingen kunne måle sig med mig i kendskab til skrifterne, opregning af atomerne, styring af elefanter, arbejder i voks, stjernekyndighed, digtekunst, nævefægtning, alle idrætter og alle kunster!

For at rette mig efter brug og skik tog jeg en ægtefælle; – og jeg henlevede dagene i mit kongeslot, perleklædt, under en regn af vellugt, kølet af treogtredive tusind kvinders fluevifter, betragtende mine folkeslag oppe fra mine terrasser, der var prydede med klingrende bjælder.

Men synet af verdens jammer og nød vendte mig bort fra glæderne. Jeg flygtede.

Jeg gik og tiggede på landevejene, dækket af pjalter, jeg sankede op i gravene; og da der var en såre lærd eneboer, fattede jeg det forsæt at blive hans slave; jeg vogtede hans dør, jeg vaskede hans fødder.

Enhver sansning blev tilintetgjort, hver glæde, hver længsel.

Så samlede jeg mine tanker til grublen over det fjernere, jeg lærte tingenes væsen, formernes blændværk at kende.

Hurtigt tømte jeg brahmanernes viden. De gnaves af alskens attrå under deres strenge ydre, de gnider sig

med skarn og ligger på torne, fordi de tror at nå til lykken ad dødens vej!

Hilarion

"Farisæere, skinhellige, kalkede grave, øgleæt!"

Buddha

Også jeg har gjort forbavsende ting – jeg spiste daglig kun et eneste riskorn, og riskornene var på den tid ikke større end nu; – mine hår faldt af, mit legeme blev sort; mine øjne sank ind i deres huler og lignede stjerner, der ses på bunden af en brønd.

I seks år holdt jeg mig ubevægelig, udsat for fluer, for løver og for slanger; og den brændende sol, de stærke regnskyl, sneen, lynet, haglen og stormen, alt tog jeg imod uden så meget som at skærme mig med hånden.

De forbidragende rejsende, som troede mig død, kastede jordklumper efter mig!

Djævelens fristelse fattedes mig.

Jeg kaldte på ham.

Hans sønner kom – hæslige, dækkede med skæl, stinkende som ådselkuler, hylende, pibende, brølende, raslende med rustninger og dødningeben. Nogle spyr flammer af næseborene, andre spreder mulm med deres vinger, nogle bærer rosenkranse af afhugne fingre,

andre drikker slangegift af den hule hånd; de har grise-, næsehorn- eller tudse-hoveder, alskens fjæs, der indgyder væmmelse eller rædsel.

Antonios

afsides:

Det har jeg selv måttet døje før!

Buddha

Derpå sendte han mig sine døtre – skønne, vel sminkede, med gyldne bælter, tænder hvide som jasminen, lår så runde som elefantens snabel. Nogle strækker gabende deres arme for at vise smilehullerne i deres albuer; andre blinker med øjnene, nogle giver sig til at le, andre lukker deres klæder på klem. Der er rødmende jomfruer, hoffærdige mødre, dronninger med stort følge af pakdyr og slaver.

Antonios

afsides:

Aha! han også!

Efter at have besejret Djævelen tilbragte jeg tolv år med udelukkende at leve af vellugt; – og da jeg havde erhvervet de fem dyder, de fem evner, de ti styrker, de atten bestanddele og var trængt ind i den usynlige verdens fire kugler, var alle tings forståelse min! Jeg blev Buddha!

Alle guderne bøjer sig; de, der har flere hoveder, sænker dem på en gang.

Han løfter sin højre hånd i vejret og fortsætter:

Af hensyn til væsenernes befrielse har jeg bragt ofre i hundredtusindvis! Jeg har givet de fattige silkekjortler, senge, vogne, huse, dynger af guld og diamanter. Jeg har givet de enarmede mine hænder, de halte mine ben, de blinde mine øjenstene; jeg har skåret mit hoved af til de halshuggede. Den tid, da jeg var konge, uddelte jeg provinser; den tid, jeg var brahman, kastede jeg ikke foragt på nogen. Da jeg var eneboer, talte jeg kærlige ord til røveren, der myrdede mig. Da jeg var tiger, lod jeg mig selv dø af sult.

Og i denne sidste tilværelse har jeg efter at have prædiket loven intet mere at gøre. Det store tidsrum er fuldført! Mennesker og dyr, guder og bambusrør, have og bjerge, sandskornene på Ganges' bredder såvel som stjernernes myriader af myriader, alt skal dø; – og indtil

de nye fødsler oprinder, skal en lue danse på ruinerne af de omstyrtede verdener!

I dette øjeblik gribes guderne af svimmel. De raver, falder i krampetrækninger og udspyr deres tilværelser. Deres kroner springer, deres faner flyver bort. De afriver deres sindbilleder, deres kønsmærker, slynger over skulderen de bægre, hvoraf de drak udødeligheden, kvæler sig med deres slanger, dåner hen i røg; – og da alt er forsvundet, siger

HILARION

langsomt:

Dér så du flere hundrede millioner menneskers tro!

Antonios ligger på jorden med ansigtet i sine hænder. Ved hans side med ryggen til korset står Hilarion og betragter ham.

En rum tid forløber.

Derpå viser sig et besynderligt væsen med menneskehoved på en fiskekrop. Det går lige frem i luften og dasker sandet med sin hale; – og dette gammelmands-ansigt med små arme får Antonios til at le.

med klynkende røst:

Hav agtelse for mig! Jeg er lige så gammel som alle tings ophav.

Jeg har beboet den uformelige verden, hvor tvekønnede dyr blundede under tyngden af en uigennemsigtig luftkreds, i de mørke bølgers dyb – da fingre, finner og vinger var sammenblandede, og da øjne uden hoved flød om som bløddyr blandt tyre med menneskeansigt og slanger med hundepoter.

Over disse væseners hele mylder udstrakte Omoroka sit kvindelegeme, bukket sammen som et tøndebånd. Men Belos skar hende brat i to halvdele, dannede jorden af den ene, himlen af den anden; og de to ligeartede verdener betragtede hinanden gensidigt.

Jeg, den første bevidsthed i kaos, opstod af afgrunden for at hærde stoffet, for at ordne formerne; og jeg lærte menneskene fiskefangsten, agerdyrkningen, skrivekunsten og gudernes historie.

Siden den tid lever jeg i de damme, der er tilbage fra syndfloden. Men ørkenen vokser omkring dem, vinden blæser sand i dem, solen fortærer dem; – og jeg dør på mit dyndleje, idet jeg stirrer på stjernerne igennem vandet. Jeg vender tilbage til det.

Han springer ud og forsvinder i Nilen.

Hilarion

Det er en af kaldæernes gamle guder!

Antonios

spotsk:

Hvad var da Babylons guder?

Hilarion

Du kan få dem at se!

Og de står på taget af et firkantet tårn, der rager op over seks andre tårne, som indsnævres opefter og danner en vældig pyramide. Forneden skelnes en stor sort masse – det må være staden –, udbredt over sletterne. Luften er kold, himlen dunkelblå; talrige stjerner sitrer.

Midt på tårntaget rejser sig en hvid stensøjle. Præster i linnedkjortler går frem og tilbage omkring den, således at de ved deres rundgange beskriver en kredsbevægelse; og med løftet hoved iagttager de himmelkloderne.

Hilarion

udpeger flere for den hellige Antonios.

Der er tredive hovedstjerner. Femten betragter oversiden af jorden, femten undersiden. Med regelmæssige mellemrum styrter en af dem fra de øvre egne sig mod de nederste, mens en anden forlader de lavere for at stige mod de høje.

Af de syv planeter er to velgørende, to onde, tre tvetydige; alt i verden afhænger af disse evige bål. Af deres stilling og deres bevægelse kan man tage varsler; – og du betræder det ærværdigste sted på jorden. Pythagoras og Zoroaster mødtes her. I tolv tusind år har nu disse mænd gransket himlen for bedre at lære guderne at kende.

ANTONIOS

Stjernerne er ikke guder.

HILARION

Jo! siger de; for tingene forgår omkring os; kun himlen bliver uforanderlig som evigheden!

ANTONIOS

Den må dog have en herre.

Hilarion

peger på søjlen:

Han dér, Belos, den første stråle, solen, hannen! – Den anden, som han befrugter, er under ham!

Antonios får øje på en have, der er oplyst ved lamper.

Den ligger midt i myldret, i en cypres-allé. Til højre og venstre fører små stier til hytter, opførte i en lund af granattræer, som skærmes af rørgitre.

Mændene har for det meste spidse huer og kjortler spraglede som påfugles fjerhamme. Der er folk fra norden klædte i bjørneskind, nomader i brune uldkapper, blege gangarider med lange ørenringe; og kasterne så vel som nationerne synes sammenblandede, for matroser og stenhuggere puffer til fyrster, som bærer karfunkel-tiaraer og høje stave med udskåren knap. Alle går og spiler næsefløjene op, spændte i det samme begær.

Fra tid til anden kommer de i uorden, når de skal gøre plads for en lang dækket kærre, der trækkes af okser; eller også er det et æsel, som på sin ryg skumpler en i slør indhyllet kvinde, og som ligeledes forsvinder i retning af hytterne.

Antonios er bange; han ville helst gå tilbage. Alligevel drages han frem af en ubeskrivelig nysgerrighed.

Ved foden af cypresserne sidder kvinder rækkevis på hug på hjorteskind, alle med en tovfletning til hårpryd. Nogle, som er

pragtfuldt klædte, kalder med høj røst ad de forbigående. Andre, som er mere sky, holder armen for ansigtet, mens en matrone, som vist er deres moder, sidder bagved og opmuntrer dem. Atter andre, der har hovedet indhyllet i et sort sjal og fuldstændig nøgent legem, ligner på afstand statuer af kød. Så snart en mand har kastet penge på deres knæ, står de op.

Og man hører kys under løvet – undertiden et højt skingert skrig.

Hilarion

Det er Babylons jomfruer, som giver sig til pris for gudinden.

Antonios

Hvilken gudinde?

Hilarion

Dér er hun!

Og han viser ham bagerst i alléen, på tærsklen til en strålende oplyst grotte, en stenblok, der forestiller en kvindes kønsdel.

Antonios

Hvilken skændsel! hvor modbydeligt at tillægge Gud et køn!

Hilarion

Du tænker dig ham jo som et levende væsen!

Antonios befinder sig på ny i mørket.

Han ser i luften en lysende kreds, der hviler på vandrette vinger.

Denne ring ligger som et alt for slapt bælte om livet på en lille mand, der har en mitra på hovedet og en krans i sin hånd, og hvis underkrop forsvinder i vældige fjer, der poser ud som et skørt.

Det er

Ormuzd

persernes gud.

Han flyver skrigende om.

Jeg er bange! Jeg kan skimte hans gab.

Jeg havde jo overvundet dig, Ahriman! Men du begynder forfra!

Først ombragte du i din opstand imod mig skabningernes ældste, Gaiômert, tyremanden. Så forførte du det første menneskepar, Mashya og Mashyana; og du spredte mulmet i hjerterne, du drev dine hærskarer mod himlen.

Jeg havde mine tilhængere i stjernernes folk; og jeg betragtede alle de under min trone trinvis kredsende himmelkloder.

Mithra, min søn, boede på et utilgængeligt sted. Dér modtog han sjælene eller lod dem slippe ud og stod op hver morgen for at sprede sin rigdom.

Himmelfæstets glans genspejledes af jorden. Ilden skinnede på bjergene – et billede på den anden ild, hvis væsener jeg alle havde skabt. For at skåne ilden for besudling brændte man ikke de døde. Fuglenes næb bar dem bort mod himlen.

Jeg havde fastsat græsningen og pløjningen, offerveddet og bægrenes form, ordene, man skal sige i søvnløse nætter; – og mine præster opsendte uophørligt bønner, for at gudens hyldest kunne blive evig som han selv. Man rensede sig med vand, man ofrede brød på altrene, man skriftede med høj røst sine synder.

Homa gav menneskene sig selv at drikke for at meddele dem sin styrke.

Mens himlens ånder bekæmpede dæmonerne, forfulgte Irans børn slangerne. Kongen, for hvem et talløst hof lå på knæ som tjenere, var min stedfortræder og bar min

hovedpynt. Hans haver var herlige som et himmelsk land; og hans grav fremstillede ham i færd med at dræbe et uhyre – et sindbillede på det gode, der udrydder det onde.

For en dag skulle jeg, i kraft af den grænseløse tid, endeligt besejre Ahriman.

Men mellemrummet imellem os forsvinder; natten stiger! Hjælp mig, Amshraspander, Izeder, Ferver! Til hjælp, Mithra! tag dit sværd! Kaosyak, der skal komme tilbage for at befri verden, forsvar mig! Hvordan? … Her er ingen!

Ak! jeg dør; Ahriman, du er herre!

Hilarion bag Antonios undertrykker et glædesskrig – og Ormuzd synker i mørket.

Da viser sig

Den store Artemis fra Efesos

sort med øjne af emalje, med albuerne i siderne, underarmene udbredte, hænderne åbne.

Løver kryber på hendes skuldre; frugter, blomster og stjerner slynger sig mellem hinanden på hendes bryst; derunder strutter tre rækker brystvorter; og lige fra bugen til fødderne er hun indesluttet i en smal skede, hvorfra tyre, hjorte, griffe

og bier springer halvvejs frem. – Hun ses i det hvide lyskær fra en sølvskive bag hendes hoved, rund som en fuldmåne.

Hvor er mit tempel?

Hvor er mine amazoner?

Hvad fattes mig … jeg, den ufordærvelige, gribes af afmagt!

Hendes blomster visner. Hendes overmodne frugter løsner sig. Løverne og tyrene sænker deres hals; hjortene savler dødstrætte; bierne dør summende på jorden.

Hun trykker sine brystvorter, den ene efter den anden. Alle er de tomme! Men under en fortvivlet anspændelse brister hendes hylster. Hun griber det ved underkanten som fligen af en kjole, kaster sine dyr og sit blomsterflor deri – – og vender så tilbage til mørket.

Og fjernt borte er der stemmer, som knurrer, brummer, drøner, bræger og brøler. Nattens lummerhed forøges ved mange åndedræt. Dråber af en varm regn stænker.

Antonios

Hvor palmernes duft gør godt, de grønne blades raslen, kildernes gennemsigtige klarhed! Jeg gad lægge mig fladt ud ad jorden for at føle den mod mit hjerte; og mit liv ville atter styrkes i dens evige ungdom!

Han hører en klang af kastagnetter og cymbler; – og midt i et landligt optog bringer mænd i hvide tunikaer med røde strimler et rigt udmajet æsel med båndpyntet hale og malede horn.

En æske med et gult lærredsdækken over svingler på dens ryg mellem to kurve; den ene modtager ofrene, som lægges deri: æg, druer, pærer og oste, fjerkræ, småmønter; og den anden er fuld af roser, som æseldriverne plukker itu på deres gang foran det.

De har ørelokker, store kapper, håret i fletninger, sminkede kinder; en olietræs krans lukkes på deres pande af en medaljon med en lille figur; der stikker dolke i deres bælter; og de svinger piske med ibentræs skaft og med tre snerter, der ender i benstumper.

De sidste i følget sætter på jorden en høj, kandelaberslank pinje, der brænder i spidsen, og hvis nederste grene skygger over et lille får.

Æslet er standset. Man trækker dækkenet af. Derunder er der et andet hylster af sort filt. Da giver en af de hvidkjortlede mænd sig til at danse, idet han spiller på klapretræer; en anden ligger på knæ foran æsken og slår tamburin, og

DEN ÆLDSTE AF OPTOGET

begynder:

Her ser I den Gode-Gudinde, den idæiske fra bjergene, den Store-Moder fra Syrien! Kom nærmere, godtfolk!

Hun forskaffer glæde, helbreder de syge, sender arvegods og tilfredsstiller de forelskede.

Det er os, som kører om med hende på landet i godt og dårligt vejr.

Ofte ligger vi i fri luft, og vi har ikke hver dag veldækket bord. I skovene bor der røvere. De vilde dyr springer frem af deres huler. Slibrige veje løber langs med afgrundene. Her er hun! Her er hun!

De tager dækket bort; og man ser en æske indlagt med småsten.

Højere end cedrene svæver hun i den blå æter. Videre end vinden omspænder hun verden. Hendes åndedræt udpustes af tigrenes næsebor; hendes røst brummer under vulkanerne, hendes vrede er stormen; hendes ansigts bleghed har hvidnet månen. Hun modner høstens korn, hun får træernes bark til at bovne og skægget til at spire. Giv hende noget, for hun afskyr de gerrige!

Æsken åbnes på klem; og man skelner under et blåt silketelt et lille billede af Kybele – funklende af guldkorn, bekranset af murtinder og siddende i en vogn af rød sten, trukket af to løver med løftet pote.

Mængden stimler sammen for at se.

Yperste-gallen

fortsætter:

Hun elsker paukernes gjald, føddernes trampen, ulvenes hylen, de klangrige bjerge og de dybe svælg, mandeltræets blomst, granatæblet og de grønne figner, den hvirvlende dans, de snorkende fløjter, den sukkersøde saft, den salte tåre – blod! Tag det! tag det, du bjergenes moder!

De pisker sig med deres svøber, og smældene giver genlyd på deres bryst; tamburinernes skind dirrer, som skulle det briste. De tager deres knive og snitter sig i armene.

Hun er bedrøvet! Lad os være bedrøvede! For at behage hende må vi lide! Derved skal Eders synder blive Eder eftergivne. Blodet vasker alt; slæng det i dråber som blomster! Hun fordrer blodet af en anden – af en, der er ren!

Ypperste-gallen løfter sin kniv over fåret.

Antonios

i et udbrud af rædsel:

Slagt ikke lammet!

En purpurstrøm sprudler frem.

Præsten bestænker hoben med det; og alle – også Antonios og Hilarion – stiller sig omkring det brændende træ og iagttager i tavshed offerdyrets sidste trækninger.

Frem af præsternes midte træder en kvinde – nøjagtig lig det i den lille æske indelukkede billede.

Hun standser, da hun får øje på en ung mand med en frygisk hue.

Hans lår er iklædt stramme benklæder, der hist og her har rudeformede åbninger, som lukkes af farvede sløjfer. Han støtter sig med albuen til en af træets grene i en smægtende stilling, med en fløjte i hånden.

Kybele

omslynger hans liv med begge arme:

For at indhente dig har jeg gennemstrejfet alle egne – og hungersnøden hærgede markerne. Du har bedraget mig! Desuagtet elsker jeg dig! Varm mit legeme! Lad os forenes!

Foråret vender ikke mere tilbage, o evige moder! Trods min elskov er det mig ikke muligt at gennemtrænge dit væsen. Jeg ville gerne hylle mig i en malet kjole som din. Jeg er misundelig på dine mælkebugnende bryster, dit hårs længde, dine brede hofter, hvorfra de levende udgår. Hvorfor er jeg ikke dig! Hvorfor er jeg ikke kvinde! – nej, aldrig! Gå bort! Min manddom vækker gru hos mig!

Med en skarpægget sten gilder han sig, sætter derpå i et rasende løb, idet han løfter sit afskårne lem i vejret.

Præsterne gør som guden, de troende som præsterne. Mænd og kvinder bytter klæder, favnes; – og denne hvirvel af bloddryppende kød fjerner sig, mens stemmerne bestandig hørlige bliver mere skrigende og skingrende lig dem, der høres ved jordefærd.

En stor purpurbetrukket katafalk bærer på sin top en ibentræs seng, omgivet af fakler og sølvfiligrans kurve, hvori laktuk, malva og fennikel grønnes. På trinnene sidder kvinder fra øverst til nederst, alle klædte i sort, med løst bælte og nøgne fødder; de holder store blomsterbuketter i hænderne med et tungsindigt udtryk.

På jorden ved forhøjningens hjørner ryger det langsomt af myrrhafyldte alabaster-urner.

På sengen skelnes liget af en mand. Blod rinder fra hans lår. Hans arme hænger slapt ned; – og en hund slikker hylende hans negle.

Den alt for tætte fakkelrække hindrer synet af hans ansigt; og Antonios gribes af ubestemt angst. Han er ræd for at genkende en eller anden.

Kvindernes hulken standser; og efter en pause synger

Alle

på en gang:

Skøn! skøn! han er skøn! Du har sovet nok, løft nu dit hoved! Stat op!

Indånd vore buketter! Det er narcisser og anemoner, plukket i dine haver for at glæde dig. Kom til live, du ængster os!

Tal! hvad ønsker du? Vil du drikke vin? vil du ligge i vore senge? Vil du spise honningbrød af form som små fugle?

Lad os knuge hans hofter, lad os kysse hans bryst! Mærk dog! mærk! kan du føle vore ringbelæssede fingre, der løber hen over dit legeme, og vore læber, der søger din mund, og vort hår, der fejer dine lår, du dånede gud, som er døv for vore bønner!

De udslynger skrig og sønderriver deres ansigt med neglene, så tier de brat; – og man hører stadig hundens hylen.

Ve! ve! Det sorte blod rinder på hans snehvide kød! Se, hans knæ krummer sig; hans ribben synker ind. Hans ansigts blomster har vædet purpuret. Han er død! Lad os græde! Lad os fortvivle!

De går alle på rad hen og nedlægger mellem faklerne deres lange hårlokker, der ligner sorte eller askegrå slanger; – og katafalken sænker sig sagte ned i højde med en grotte, en skummel grav, der gaber bagved.

Da bøjer

En kvinde

sig over liget.

Hendes hår, som hun ikke har skåret af, omhyller hende fra hoved til hæl. Hun udgyder så mange tårer, at hendes sorg ikke kan være som de andres, men må være mere end menneskelig, grænseløs.

Antonios kommer til at tænke på Jesu moder.

Hun siger:

Du undslap fra østen; og du tog mig, den dugskælvende, i din favn, o sol! Duer flagrede på din kappes azur, vore

kys fødte vindpust i løvet; og jeg gav mig hen til din elskov, idet jeg nød glæden over min egen svaghed.

Ak! ak! Hvorfor skulle du strejfe om på bjergene?

Ved efterårsjævndøgn sårede et vildsvin dig!

Du døde; og kilderne græder, træerne bøjer sig. Vintervinden piber i det nøgne krat.

Mine øjne vil lukke sig, nu da mørket dækker dig. Nu bor du på den anden side af verden hos min mægtigere medbejlerske.

O Persefone, alt, hvad skønt er, nedstiger til dig og vender ikke tilbage!

Mens hun talte, har hendes fæller taget den døde for at nedlægge ham i graven. Han bliver liggende i deres hænder. Det var kun et vokslig.

Antonios føler en slags lettelse derved.

Alt fordunster; – og hytten, klipperne, korset er der igen.

Imidlertid skelner han på den anden side af Nilen en kvinde, som står midt i ørkenen.

Hun holder i sin hånd fligen af et langt sort slør, der skjuler hendes ansigt; på venstre arm bærer hun et lille barn, som hun dier. Ved hendes side sidder en stor abe på hug i sandet.

Hun løfter hovedet mod himlen; – og trods afstanden høres hendes røst.

Isis

O Neith, tingenes begyndelse! Ammon, evighedens herre, Ptah Demiurgos, Thoth, som er hans indsigt, guder fra Amenthi, nornernes særlige triader, spurvehøge i azuren, sfinkser ved templernes rand, ibiser stående mellem oksernes horn, planeter, stjernebilleder, flodbredder, vindsus, lysspejlinger, sig mig, hvor Osiris er!

Jeg har søgt ham gennem alle kanalerne og alle søerne – længere endnu, lige til det fønikiske Byblos. Anubis med de opstående øren sprang omkring mig, bjæffede og rodede med sin snude i tamarindbuskene. Tak, du gode bavian, tak!

Hun giver aben to-tre små venskabelige dask på hovedet.

Den hæslige tyfon med den røde hårbeklædning havde dræbt og sønderrevet ham! Vi genfandt alle hans lemmer! Men jeg har ikke det, som gjorde mig frugtbar.

Hun udstøder skærende klageskrig.

Antonios

gribes af raseri. Han kaster sten på hende og udskælder hende.

Du utugtige! gå bort, gå bort!

HILARION

Hav agtelse for hende! Det var dine forfædres religion! Du har båret hendes amuletter i din vugge.

ISIS

Fordum, når sommeren vendte tilbage, jog oversvømmelsen de urene dyr mod ørkenen. Digerne åbnede sig, bådene stødte sammen, den stønnende jord drak floden i en rus. Du tyrehornede gud, du strakte dig på mit bryst – og man hørte brølet af den evige ko!

Udsæd og høst, korntærskning og vinhøst afløste hinanden regelmæssigt efter årstidernes skiften. I de altid rene nætter strålede store stjerner. Dagene var badet i en uforanderlig glans. Man så solen og månen som et kongeligt par på hver sin side af synsranden.

Vi tronede begge i en højere verden, tvillingkonger, ægtefæller fra evighedens skød – han holdt et scepter med konkufa-hoved, jeg et scepter med lotosblomst, begge oprejste, med forenede hænder; og rigsomvæltninger forandrede ikke vor stilling.

Ægypten bredte sig under os i sin alvor og vælde, langt som en tempelgang, med obelisker til højre, pyramider til venstre, labyrinten i midten – og overalt alléer af

uhyrer, skove af søjler, tunge pyloner på siden af dørene, der på deres top bærer jordkloden mellem tvende vinger.

Dyrene i dets dyrekreds mødtes igen på dets græsgange, fyldte dets løndomsfulde skriftsprog med deres former og farver. Delt i tolv landskaber, som året i tolv måneder – hver måned, hver dag har sin Gud –, gengav det himlens urokkelige orden; og når mennesket udåndede, mistede det ikke sin skikkelse; men mættet med vellugtende sager gjordes det uforgængeligt for at sove tre tusind år i et tavst Ægypten.

Dette rige, der var større end livets, strakte sig under jorden.

Man steg derned ad trapper, der førte til haller med fremstillinger af de godes glæder, de ondes pinsler, alt hvad der finder sted i den tredje, den usynlige verden. Opstillede langs væggene ventede de døde i malede kister på, at deres tid skulle komme; og den for vandringer fritagne sjæl fortsatte sin slummer indtil sin opvågnen i et andet liv.

Imidlertid kom Osiris til mig nu og da. Hans skygge gjorde mig til moder til Harpokrates.

Hun betragter barnet.

Det er ham! det er hans øjne; det er hans hår, flettet i vædderhorn! Du skal begynde hans gerninger forfra. Vi

skal atter blomstre som lotosplanter. Jeg er bestandig den store Isis! Ingen har endnu løftet mit slør! Min frugt er solen!

Vårsol, skyer formørker dit åsyn! Tyfons ånde fortærer pyramiderne. Jeg så nylig sfinksen flygte bort. Den galoperede som en sjakal.

Jeg søger mine præster – mine præster i linnedkjortler, med store harper og bærende en hemmelighedsfuld båd prydet med sølverne offerfade. Ingen fester mere på søerne! ingen glædesblus i mit delta! ingen mælkeskåler mer i Filæ! I lang tid har Apis ikke vist sig.

Ægypten! Ægypten! dine store ubevægelige guder har skuldrene hvide af fuglenes skarn, og vinden, der stryger hen over ørkenen, hvirvler dine dødes aske! – Anubis, skyggernes vogter, forlad mig ikke!

Bavianen er forsvundet.

Hun ryster sit barn.

Men … hvad fejler du? … dine hænder er kolde, dit hoved falder slapt tilbage!

Harpokrates er lige død.

Da udstøder hun et så skarpt, ildevarslende og sønderrivende skrig, at Antonios svarer derpå med et andet og åbner sine arme for at støtte hende.

Hun er der ikke mere. Han sænker ansigtet, sønderknust af skam.

Alt, hvad han nys har set, sammenblandes i hans hoved. Han er fortumlet som efter en rejse, ilde tilpas som efter en rus. Helst ville han hade; og dog blødgør en ubestemt medynk hans hjerte. Han giver sig til at græde i fulde strømme.

Hilarion

Hvad gør dig dog bedrøvet?

Antonios

efter længe at have gransket i sig selv:

Jeg tænker på alle de sjæle, der fortabes ved disse falske guder!

Hilarion

Finder du ikke, at de … nu og da … har visse ligheder med den sande?

Antonios

Det er en Djævelens list for bedre at friste de troende. De stærke angriber han ved hjælp af fornuften, de andre

med kødet.

Hilarion

Men vellysten røber i sine rasende anfald samme mangel på egennytte som angeren. Legemets afsindige elskov fremskynder dets ødelæggelse – og forkynder gennem sin egen svaghed netop rækkevidden af det umulige.

Antonios

Hvad angår det mig! Mit hjerte svulmer af væmmelse overfor disse dyriske guder, der altid er sysselsatte med blodbad og blodskam!

Hilarion

Husk i skriften alle de ting, der forarger dig, fordi du ikke evner at begribe dem. Lige så godt kan disse guder under deres brødefulde former rumme sandheden.

Der er mere at se endnu. Vend dig om!

Antonios

Nej! nej! det er en fare!

HILARION

For lidt siden gad du gerne kende dem. Mon din tro skulle vakle overfor løgn og bedrag? Hvad frygter du?

Klipperne lige for Antonios er blevet til et bjerg.

Et skydrag afskærer det midt i dets højde; og oven over viser sig et andet bjerg, uhyre, helt grønklædt, gennemfuret af uregelmæssige dale og på toppen bærende en laurbærlund, hvoraf en bronzeborg rager op med gyldne tegl og elfenbens kapitæler.

Midt i søjlehallen troner ZEUS, stor som en kolos og med nøgen overkrop, med sejrsgudinden på den ene hånd, lynet i den anden; og mellem hans ben rejser ørnen sit hoved.

Ved hans side ruller HERA sine store øjne, overskyggede af et diadem, hvorfra et i vinden flagrende slør slipper ud som en dampsky.

Bagved står ATHENE på en sokkel og støtter sig til sin lanse. Gorgone-skindet dækker hendes bryst; og en linned-peplos falder i regelrette folder ned til neglene på hendes tæer. Hendes søgrønne øjne, der funkler under hjelmskyggen, stirrer vagtsomt ud i det fjerne.

Til højre for borgen rider den gamle POSEIDON på en delfin, der slår med sine finner i en stor azur, som både er himmel og hav, for oceanets synskreds fortsætter den blå æter, og de to elementer smelter sammen.

På den anden side ses den barske PLUTON i natfarvet kappe med diamant-tiara og ibentræs scepter midt på en ø ude i Styxflodens bugter; – og denne skyggeflod kaster sig ud i mørket, der under skrænten danner et stort sort hul, en uformelig afgrund.

Malmklædt svinger ARES med rasende mine sit brede skjold og sit sværd.

HERAKLES står lavere og betragter ham, støttet på sin kølle.

APOLLON styrer med strålende ansigt og med højre arm udstrakt fire hvide galoperende heste; og DEMETER kører i en af okser trukket vogn imod ham med en segl i hånden.

Bag hende kommer DIONYSOS på en meget lav kærre, blødt trukket af losser. Fed, skægløs og med drueløv i panden kører han forbi holdende en vinkumme, hvis indhold skvulper over. Ved siden af ham dingler SILEN på et æsel. Den spidsørede PAN blæser på sin syrinx; mimalloneïderne slår på tromme, mænaderne kaster blomster, bacchanterne hvirvler rundt med hovedet bagover og udslagent hår.

ARTEMIS med opkiltret kjortel går ud af lunden med sine nymfer.

Inde i en hule smeder HEFAISTOS imellem kabirerne; hist og her ligger de gamle floder lænede til grønne sten og udgyder deres urners vand; muserne står og synger i dalene.

De ensbyggede horaer holder hinanden i hånden; og HERMES ligger skråt henslængt på en regnbue med sin stav, sine hælvinger og sin petasos.

Men øverst oppe på gudernes trappe blandt fjerbløde skyer, fra hvis rullende snirkler der drysser roser, står AFRODITE ANADYOMENE og betragter sig selv i et spejl; hendes øjenstene glider smægtende under de tunge låg.

Hun har langt blondt hår, der kruser sig ned over hendes skuldre, små bryster, smækker midje, hofter, der svajer ud som lyrernes krumning, ganske trinde lår, smilehuller om knæene og fine fødder; ikke langt fra hendes mund flagrer en sommerfugl. Hendes legemes glans lægger en skinnende perlemors-dis om hende; og hele det øvrige Olymp ligger badet i et luegyldent daggry, der umærkeligt fortoner op under den blå himmels højder.

Antonios

Å! mit bryst udvider sig. En fryd, jeg ikke kendte, sænker sig dybt i min sjæl! Hvor det er dejligt! dejligt!

Hilarion

De bøjede sig frem oppe fra skyerne for at styre sværdene; man mødte dem langs vejkanten, man ejede dem i sit hus; – og denne fortrolige omgang guddommeliggjorde livet.

Det havde ikke andet mål end at være frit og skønt. De side klæder lettede stillingernes adel. Talerens røst, der var opøvet ved havet, slog i klangfulde bølger mod marmorsøjlehallerne. Olieindgnedet kæmpede efeben

helt nøgen i fuldt solskin. Den helligste handling var at stille rene former til skue.

Og disse mænd højagtede hustruerne, oldingene, de ydmygtbedende. Bag Herakles' tempel var der et alter for barmhjertigheden.

Man slagtede offerdyr med blomsteromvundne fingre. Selv mindet var forskånet for de dødes forrådnelse. Der blev kun lidt aske tilbage. Blandet med den grænseløse æter var sjælen draget bort til guderne!

Idet han bøjer sig ned til Antonios' øre:

og de lever bestandig! Kejser Konstantin tilbeder Apollon. Du vil genfinde treenigheden i Samothrakes mysterier, dåben hos Isis, genløsningen hos Mithra, en guds martyrdød i Bakchos-festerne. Persefone er jomfruen! … Aristaios Jesus!

Antonios

står med sænkede øjne; pludselig opremser han Jerusalem-trosbekendelsen – som han husker den – – og udstøder for hver sætning et langt suk:

Jeg tror på en eneste Gud, Faderen – og på en eneste Herre, Jesus Kristus – Guds førstefødte søn – som blev kød og blev menneske – som er korsfæstet – og begravet

– som er opfaren til himmels – som skal komme for at dømme levende og døde – hvis rige ikke skal have ende; – og på en eneste Hellig-Ånd – og på en eneste angersdåb – og på en eneste hellig almindelig kirke – og på kødets opstandelse – og på det evige liv!

Straks vokser korset, gennemborer skyerne og kaster en skygge over gudernes himmel.

Alle blegner. Olympen har bevæget sig.

Antonios skelner op imod dens fod, halvt skjulte i hulerne eller stemmende klippeblokke mod deres skuldre, vældige lænkede kroppe. Det er titanerne, giganterne, hekatonchirerne, kykloperne.

En stemme

hæver sig, utydelig og frygtelig – som bølgernes brusen, som skovenes drøn under stormen, som vindens brølen i afgrundene.

Vi vidste det! Guderne skal gå under. Uranos blev lemlæstet af Kronos, Kronos af Zeus. Han vil selv blive tilintetgjort. Det er alles lod; det er skæbnen!

og lidt efter lidt synker de ind i bjerget og forsvinder. Imidlertid flyver de gyldne tegl af borgen.

er steget ned fra sin trone. Tordenen ryger ved hans fødder som en ulmende brand, der er ved at slukkes; – og ørnen strækker halsen og opsamler med sit næb sine faldende fjer.

Jeg er altså ikke længere tingenes herre, den meget gode og meget store, fratriernes og de græske folks gud, alle kongers stamfader, himlens Agamemnon!

Apoteosernes ørn, hvilket pust fra Erebos har jaget dig tilbage til mig? eller kommer du flyvende fra Marsmarken og bringer mig den sidste kejsers sjæl?

Jeg vil ikke længere have menneskenes sjæle! Lad jorden beholde dem, lad dem flakke om i samme fornedrelse som jorden. Nu om stunder har folk slavehjerter, glemmer forhånelser, forfædrene, eden, de svor; og overalt triumferer hobens dumhed, enkeltmands middelmådighed, racernes hæslighed!

Hans åndedræt løfter hans ribben, som skulle de sprænges, og han vrider sine hænder. Hebe rækker ham grædende en kande. Han griber den.

Nej! nej! Så længe der blot, ligegyldigt hvor, findes et hoved, der værner om tanken, som hader lovløsheden og fatter loven, vil Zeus's ånd leve!

Men kanden er tom.

Han hælder den langsomt over neglen på sin finger.

Ikke en dråbe mer! Når ambrosiaen slipper op, går de udødelige bort!

Den glider ud af hans hænder; han støtter sig mod en søjle og føler døden komme.

Hera

Du skulle ikke have haft så mange elskovsforbindelser! Ørn, tyr, svane, guldregn, sky og flamme, du har taget dig alle skikkelser på, sat dit lys over styr i alle elementer, mistet dit hår på alle senge! Denne gang er skilsmissen uigenkaldelig – og vor herskermagt, vor tilværelse opløst!

Hun fjerner sig i luften.

Athene

har ikke længere sin lanse; og ravne, som byggede rede i frisens stenbilleder, kredser omkring hende og bider i hendes hjelm.

Lad mig se, om mine skibe, der kløver det skinnende hav, er vendt hjem til mine tre havne, hvorfor markerne ligger øde, og hvad Athenens døtre nu tager sig for.

I måneden Hekatombeon begav mit hele folk sig til mig under ledelse af sin øvrighed og sine præster. Efter dem fulgte i hvide kjoler med gyldne chitoner de lange rækker af jomfruer med kander, kurve og solskærme; derpå de tre hundrede offerokser, gamle mænd, der svingede grønne grene, soldater, som klirrede i deres rustninger, efeber, der sang hymner, fløjtespillere, lyraspillere, rhapsoder, danserinder; – endelig på masten af en trirem, der gik på hjul, mit store slør, baldyret af jomfruer, som i løbet af et år havde fået særlig føde; og når sløret havde vist sig i alle gader, på alle pladser og udenfor alle templer, midt i det bestandig syngende følge, steg det skridt for skridt op ad Akropolis- højen, strejfede propylæerne og gik ind i Parthenon.

Men jeg, den snildrige, gribes af forvirring! Hvor er det muligt, ikke en tanke! Se, jeg skælver mere end en kvinde.

Hun opdager en grushob bag sig, udstøder et skrig og segner ramt i panden baglæns om på jorden.

Herakles

har afkastet sin løvehud; og stemmende imod med fødderne, hvælvende sin ryg, bidende sig i læberne gør han sig umådelige anstrengelser for at afstive Olympen, der ramler sammen.

Jeg har besejret kerkoperne, amazonerne og kentaurerne. Jeg har dræbt mange konger. Jeg har knækket hornet af Acheloos, en stor flod. Jeg har overskåret bjerge, jeg har forenet have. De trælbundne lande befriede jeg; de tomme lande befolkede jeg. Jeg har gennemstrejfet gallierne. Jeg har vandret gennem ørkenen, hvor man tørster. Jeg har forsvaret guderne, og jeg har frigjort mig for Omfale. Men Olympen er for tung. Mine arme afkræftes. Jeg dør!

Han knuses under bjergskredet.

Pluton

Det er din skyld, amfitryonide! Hvorfor steg du ned i mit rige?

Gribben, som æder Tityos' indvolde, løftede hovedet, Tantalos fik sin læbe fugtet, Ixions hjul standsede.

Men kererne udstrakte deres negle for at holde sjælene tilbage; furierne vred i fortvivlelse slangerne i deres hår; og Kerberos, som var bundet af dig med en lænke, rallede savlende af sine tre gab.

Du havde ladet døren stå på klem. Der kom flere. Menneskenes dag trængte ind i Tartaros!

Han går under i mulmet.

Poseidon

Min trefork rejser ikke flere storme. De uhyrer, der indjog skræk, er rådnede på havsens bund.

Amfitrite, hvis hvide fødder ilede hen over skummet, de grønne nereïder, der skimtedes i synsranden, de skælklædte sirener, der standsede skibene for at berette historier, og de gamle tritoner, der blæste i konkylier, alle er de døde! Havets livsglæde er forsvundet!

Jeg overlever det ikke! Lad det uhyre ocean dække mig!

Han opløses i azuren.

Artemis

sortklædt, midt imellem sine hunde, der er blevet til ulve:

De store skoves uafhængighed har beruset mig, vilddyrenes ramme lugt og sumpenes dunst. Kvinderne, hvis svangerskab jeg beskyttede, føder døde børn til verden. Månen skælver under heksenes besværgelse. Jeg har voldsomme længsler og et uhyre begær. Jeg vil drikke gifte, flyde hen i dampene, i drømmene! …

Og en forbifarende sky river hende bort.

Ares

barhovedet, blodig:

Først kæmpede jeg ene og udæskede med hånsord en hel hær, uden at spørge om fædreland, blot for blodbadets lyst.

Dernæst fik jeg kampfæller. De marcherede til fløjternes lyd, i god orden, med taktfaste fodslag, åndende over deres skjolde, med fjerbusken strunk og lansen på skrå. Man kastede sig ind i slaget med høje ørneskrig. Krigen var munter som en fest. Tre hundrede mand satte sig til modværge mod hele asien.

Men barbarerne vender tilbage! Og i myriader, i millioner! Da det nu er flertallet, maskinerne og krigslisten, der har overtaget, er det bedst at ende som tapper mand!

Han dræber sig selv.

Hefaistos

aftørrer sine svedige lemmer med en svamp:

Verden afkøles. Vi må opvarme kilderne, vulkanerne og floderne, som ruller metaller under jorden! – Smed stærkere! i lange tag! af alle kræfter!

Kabirerne sårer sig med deres hamre, blinder sig med gnisterne og famler ravende om i skyggen.

Demeter

stående i sin vogn, der hvirvles afsted af hjulene, som har vinger i deres nav:

Stands! Stands!

Der var fuld føje til at udelukke de fremmede, gudsfornægterne, epikuræerne og de kristne. Kurvens løndom er afsløret, helligdommen skændet, alt er ude!

Hun kører ned ad en brat skrænt – fortvivlet, skrigende, udrivende sit hår.

Det er løgn! Jeg har ikke fået Daïra tilbage! Malmet kalder mig til de døde. Det er et nyt Tartaros, hvorfra man ikke vender tilbage! O rædsel!

Afgrunden sluger hende.

Dionysos

med en afsindig latter:

Pyt! Archontens kvinde er min hustru! Loven selv forfalder til drukkenskab. *Min* skal den nye sang være og de mangfoldige former!

Den ild, som fortærede min moder, rinder i mine årer. Lad den brænde stærkere, skulle jeg end gå til grunde!

Jeg er både han og hun, i flæng giver jeg mig hen til Eder, bacchantinder! giver jeg mig hen til Eder, bacchanter! og vinranken skal sno sig op om træernes stamme! Hyler, danser, vrider Eder!

Løser tigren og slaven! Bider i kødet med glubende tænder!

Og Pan, Silen, satyrerne, bacchanterne, mimalloneïderne og mænaderne, med deres slanger, deres fakler, deres sorte masker, tilkaster hinanden blomster, blotter en fallos, kysser den – svinger bækkenerne, slår på deres tyrsosstave, stener hinanden med muslingeskaller, gnasker druer, kvæler en buk og sønderriver Bacchos.

Apollon

pisker på sine gangere, hans hvidnede hår flyver vildt:

Jeg har ladet det stenede Delos bag mig, så goldt var det nu, at alt synes dødt derpå; og jeg stræber at nå Delfi, førend dets beåndende damp helt er gået tabt.

Muldyrene æder løvet af helligdommens laure. Pythia er blevet borte og er ikke til at finde igen.

Nu vil jeg anspænde alle mine tanker for at undfange ophøjede digte, evige mindesmærker; hele verdensstoffet skal gennemsitres af min kitharas svingninger!

Han klimprer på dens strenge. De brister og snerter ham i ansigtet. Han kaster den fra sig og pisker rasende på sit firspand:

Nej! af former har jeg nok! Jeg vil længere op! Lige til toppen! Ud i den rene idé!

Men hestene viger tilbage, stejler, knækker vognen; og indfiltret i stumperne af vognstangen og det spegede seletøj styrter han hovedkulds i afgrunden.

Himlen har formørket sig.

Afrodite

kuldeblå og tænderklaprende.

Med mit bælte randede jeg hele synskredsen for Hellas.

Dets marker funklede af mine kinders roser, dets bredder var tungede efter mine læbers form; og dets bjerge, der var hvidere end mine duer, sitrede under

billedhuggernes hånd. Min sjæl genfandtes i festernes anordning, i hårets opsætning, i filosoffernes samtale, staternes forfatning. Men jeg har elsket menneskene for højt! *Elskov* har vanæret mig!

Hun falder grædende bagover.

Verden er afskyelig. Her er ikke til at ånde! O, Hermes, lyrens opfinder og sjælenes ledsager, før mig bort!

Hun lægger fingeren på munden, og beskrivende en umådelig kurve styrter hun i afgrunden.

Man kan ikke mere se. Mulmet er fuldkomment.

Imidlertid står der som to røde pile ud fra Hilarions pupiller.

Antonios

lægger endelig mærke til hans høje vækst.

Allerede flere gange, mens du talte, kom det mig for, at du blev større; – og det var ikke nogen indbildning. Hvordan går det til? Forklar mig … Din skikkelse forfærder mig!

Skridt nærmer sig.

Hvad er dog det?

udstrækker sin arm.

Se!

Da skelner Antonios under en bleg månestråle en uendelig karavane, der drager forbi langs klippekammen; – og den ene efter den anden af de vejfarende falder fra skrænten ned i svælget.

Der er først de tre store guder fra Samothrake, Aksieros, Aksiokeros og Aksiokersa, samlede i knippe, med purpurmasker og løftede hænder.

Asklepios skrider frem med tungsindig mine uden endog at se Samos og Telesforos, der angstfuldt udspørger ham. Den eleiske Sosipolis i pythonskikkelse ruller sine ringe mod afgrunden. Doespæne styrter sig grebet af svimmel selv deri. Britomartis hyler af skræk og klamrer sig til maskerne i sit net. Kentaurerne kommer i strakt galop og trimler hulter til bulter i det sorte hul.

Bagefter dem kommer nymfernes ynkelige flok haltende. De fra stepperne er dækkede af støv, de fra skovene stønner og bløder, sårede af brændehuggernes økse.

Gelluderne, strygerne, empuserne, alle underverdenens gudinder sammenhober deres kroge, deres fakler, deres øgler og danner en eneste pyramide; – og i toppen på en gribbeham sidder Eurynomos blålig som spyfluer og æder sine egne arme.

Så forsvinder på en gang i en hvirvel: Orthia den blodtørstige, Hymnia fra Orchomenos, patræernes Lafria, Afia fra Ægina, Bendis fra Thrakien, Stymfalia med fuglelår. Triopas har i stedet for tre pupiller nu kun tre øjenhuler. Den blødbenede Erichtonios kryber som en krøbling på sine håndled.

Hilarion

Er det da ikke en lykke at se dem alle i usseldom og dødskamp! Stig med mig op på denne sten; og du vil føle dig som Xerxes, der mønstrer sin hær.

Ser du langt derude midt i tågen denne lysskæggede kæmpe, der lader et blodigrødt sværd falde? Det er skytheren Zalmoxis imellem to planeter: Artimpasa-Venus og Orsiloche-Månen.

Længere borte dukker frem af de blege skyer de guder, der tilbades hos kimmerierne helt hinsides Thule.

Deres store haller var varme; og i skæret fra de nøgne sværd, hvormed hvælvingen var tækket, drak de mjød af elfenbens horn. De spiste hvalens lever af kobberfade, som dæmoner havde smedet; eller også lyttede de til de fangne troldmænd, som lod deres hænder gå over stenharperne.

De er trætte! de er forkomne! sneen tynger deres bjørnehuder, og deres fødder stikker frem af flængerne i deres sandaler.

De begræder sletterne, hvor de sad på grønsværs-tuer og pustede ud i striden, langskibene, hvis forstavn skar gennem isbjergene, og skøjterne, som de havde for at følge polernes kreds, mens de på deres oprakte arme bar hele himmelfæstet, der drejede med dem.

Et isnende vindstød indhyller dem.

Antonios sænker sit blik til en anden side.

Og han ser sælsomme skikkelser med hageremme og jernhandsker tegne sig sorte på rød bund; de tildænger hinanden med kugler, springer buk over hinanden, skærer ansigter og danser vanvittigt.

Hilarion

Det er Etruriens guder, de talløse æsarer.

Dér ser du Tages, opfinderen af fuglevarsler. Han prøver med den ene hånd at forøge himlens inddelinger, med den anden støtter han sig til jorden. Lad ham vende tilbage til den!

Nortia betragter muren, hvor hun slog nagler ind for at betegne årenes tal. Hele overfladen er dækket af dem og det sidste tidsrum fuldført.

Som to vandringsmænd piskede af et uvejr søger Kastur og Pulutuk skælvende ly under en og samme kappe.

Antonios

lukker øjnene.

Nok! nok!

Men med et stærkt vingebrus farer igennem luften alle sejrsgudinderne fra Kapitol – skjulende panden i deres hænder og tabende de ved deres arme ophængte trofæer.

Janus – tusmørkets herre – flygter på en sort vædder; og af hans to ansigter er det ene allerede gået i forrådnelse, det andet sover ind af træthed.

Summanus – gud for den mørke himmel –, som ikke længere har noget hoved, knuger mod sit hjerte en gammel kage af form som et hjul.

Vesta – under en sammenstyrtet kuppel – søger at bringe nyt liv i sin slukte lampe.

Bellona snitter sig i kinderne uden at få blodet til at springe, som fordum rensede hendes dyrkere.

Antonios

Nåde! de piner mig til døde!

Hilarion

Før var de til moro!

Og han viser ham i et akselbær-buskads en splitternøgen kvinde, der går på fire som et dyr, og som bespringes af en sort mand med en fakkel i hver hånd.

Det er gudinden Alicia med dæmonen Virbius. Hendes præst, skovenes konge, skulle være snigmorder; – og de bortløbne slaver, ligrøverne, stratenrøverne på den salariske vej, krøblingerne på den subliciske bro, alt pakket i Suburras rønner havde ingen kærere gudsdyrkelse!

Patricierinderne på Markus Antonius' tid foretrak Libitina.

Og han viser ham under cypresser og rosentræer en anden kvinde – klædt i flor. Hun smiler omgivet af hakker, bårer, sorte tæpper, alskens begravelsesredskaber. Hendes diamanter glimrer langt bort under edderkoppespindene. Larva-skeletterne viser deres benrangel mellem grenene, og lemurerne, der er spøgelser, udspænder deres flagermusvinger.

På et markskel sidder guden Termus oprykket fra sin plads, ludende, tilsølet med skarn.

Midt i en plovfure sønderrives Vertumnus' store lig af røde hunde.

De landlige guder fjerner sig grædende, Sartor, Sarrator, Vervaktor, Kollina, Vallona, Hostilinus – alle indhyllede i små

hættekapper og hver med en hakke, en fork, en jordsigte eller en pæl i hånden.

Hilarion

Det var disse skytsånder, som fik villaen til at trives med dens dueslag, dens hasselmus- og snegleparker, dens af net værnede hønsegårde, dens lune, cederduftende hestestalde.

De beskyttede hele det usle folk, der slæbte deres fodlænker over Sabinerbjergets skærver, dem, der kaldte på svinene med deres vogterhorn, dem, der afplukkede vinklaserne i elmenes top, dem, der drev de gødningbelæssede æsler ad de smalle stier. Når pløjemanden stønnede over skaftet på sin plov, bad han dem styrke sine arme; og kohyrderne sad i lindenes skygger ved mælkekalabasserne og spillede på rørfløjter vekselsange til deres pris.

Antonios sukker.

Og midt i et kammer viser sig på en forhøjning en elfenbens seng, omringet af folk med granfakler.

Det er ægteskabets guder. De venter på bruden!

Domiduka skulle føre hende ind, Virgo løsne hendes bælte, Subigo strække hende på lejet – og Praema fjerne hendes arme, hviskende hende søde ord i øret.

Men hun kommer ikke! og de afskediger de andre: sygeplejerskerne Nona og Decima, de trende fødselshjælpere Nixii, de tvende ammer Eduka og Potina – og vuggekonen Karna, hvis hvidtjørn-dusk holder de onde drømme borte fra barnet.

Senere ville Ossipago have styrket dets knæ, Barbatus givet det skæg, Stimula den første elskovsdrift, Volupia den første nydelse, Fabulinus lært det at tale, Numera at tælle, Kamœna at synge, Konsus at tænke.

Kammeret er tomt; og der sidder ikke andre tilbage på sengekanten end den hundredårige Nænia, som for sig selv mumler den klage, hun plejede at hyle ved gamle mænds død.

Men snart overdøves hendes stemme af skingre skrig. Det er

Hus-larerne

der sidder og kryber sammen længst inde i atriet, klædte i hundeskind, med blomster om kroppen; de holder deres lukkede hænder mod deres kinder og græder af al magt.

Hvor er nu den del af maden, vi plejede at få ved hvert måltid, tjenestekvindens gode omsorg, husmoderens smil og smådrengenes munterhed, når de spillede terning på gårdens mosaikgulv? Siden hængte de som voksne deres guld- eller læder-bulle på brystet af os.

Hvilken lykke, når herren kom hjem om aftenen efter en triumf og vendte sine fugtige øjne imod os! Han fortalte om sine kampe; og det snævre hus var stoltere end et palads og helligt som et tempel.

Hvor familiemåltiderne var rare, især dagen efter feralia! I kærligheden til de døde forstummede alle mislyde; man omfavnede hinanden og drak skåler for fortidens hæder og fremtidens håb.

Men de bag os indelukkede aner af malet voks dækkes langsomt af mug. De nye slægter knuste kæben på os for at straffe os for deres skuffelser; under rotternes tand hensmuldrer vore trækroppe.

Og de utallige guder, der våger ved dørene, i køkkenet, i fadeburet, i badstuen, splittes til alle sider – i skikkelse af uhyre myrer, der bener af sted, eller af store sommerfugle, der flagrer bort.

Krepitus

lader sig høre.

Også jeg blev fordum hædret. Man bragte mig drikofre. Jeg var en Gud!

Athenæeren hilste mig som et varsel om lykke, hvorimod den rettroende romer forbandede mig med løftede næver og Ægyptens ypperstepræst, som ikke

måtte spise bønner, skælvede ved min røst og blegnede ved min lugt.

Da den krigerske eddike randt over de ubarberede skæg, da man gjorde sig til gode med agern, ærter og rå løg og den ituskårne buk stegtes i hyrdernes harske smør, var der ingen, der lagde bånd på sig af hensyn til sin bordkammerat. De solide spiser medførte larmende fordøjelse. Under den landlige sol gav menneskene sig luft i al sindighed.

Således gik jeg om uden at vække forargelse ganske ligesom livets andre trange, som jomfruernes plageånd Mena og den milde Rumina, der beskytter ammens af blå årer opsvulmede bryst. Jeg var livsglad. Jeg satte latteren i gang! Og når gæsten bovnede af velbehag på grund af mig, uddunstede han sin hele lystighed gennem sit legemes åbninger.

Jeg havde mine stolte dage. Den gode Aristofanes bragte mig på scenen, og kejser Claudius Drusus gav mig plads ved sit bord. I patriciernes bredbræmmede togaer kunne jeg rumstere majestætisk. Guldkarrene klang som bækkener under mig. Og når herskerens indvolde, stoppede med muræner, trøfler og postejer, udladede sig med bulder, erfor den andægtige verden, at Cæsar havde spist til middag.

Men nu om stunder er jeg forvist til pøbelen – og man rejser indsigelse ved mit blotte navn!

Og Krepitus fjerner sig udstødende et klagesuk. Så høres et tordenbrag.

En Røst

Jeg var hærenes Gud, herren, herren din Gud!

Jeg har opslået Jakobs telte på højene og næret mit flygtende folk i sandørkenen.

Det var mig, som brændte Sodoma! Det var mig, som opslugte jorden under syndfloden! Det var mig, som druknede farao tilligemed kongesønnerne, krigsvognene og vognstyrerne.

Jeg var en nidkær gud, der hadede de andre guder. Jeg knuste de urene; jeg nedslog de overmodige; – og min ødelæggelse på kryds og på tværs ligervis en dromedar, der er sluppet ind i en majsmark.

Til at befri Israel valgte jeg de enfoldige. Engle med flammevinger talte til dem i tornebuskene.

Salvede med nardus, kanel og myrrha, i gennemsigtige kjoler og hælhøje sko drog kvinder med uforfærdet hjerte ud og myrdede høvidsmænd. En forbifarende vind bortførte profeterne.

Jeg havde indridset min lov på stentavler. Den indelukkede mit folk som i en befæstning. Det var mit folk. Jeg var dets gud! Jorden var min, menneskene

mine med deres tanker, deres værker, deres pløjeredskaber og deres efterslægt.

Min ark hvilede i en tredobbelt helligdom bag purpurforhæng og tændte lysestager. Jeg havde til min tjeneste en hel stamme, der svang røgelseskar, og en ypperstepræst i hyacintfarvet kjortel, som på sit bryst bar ædelstene i et regelmæssigt mønster.

Ve! ve! Det allerhelligste har åbnet sig, sløret er sønderrevet, brændofferets dufte er spredte for alle vinde. Sjakalen tuder i gravene; mit tempel er nedbrudt, mit folk er adsplittet!

Man har kvalt præsterne med rebene af deres klæder. Kvinderne er fanger, de hellige kar er alle smeltet!

Røsten fjerner sig:

Jeg var hærenes Gud, herren, herren din Gud!

Nu opstår en uhyre stilhed, en dyb nat.

Antonios

Alle er borte.

Undtagen jeg!

siger

En

og Hilarion står foran ham – men forklaret, skøn som en ærkeengel, lysende som en sol – og så høj, at

Antonios

må lægge hovedet bag over for at se ham.

Hvem er du dog?

Hilarion

Mit rige er af samme omfang som verdensrummet, og mit begær har ingen grænser. Bestandig går jeg frem for at frigøre menneskeånden og veje verdenerne, uden had, uden frygt, uden medlidenhed, uden kærlighed og uden gud. Man kalder mig *videnskaben*.

Antonios

farer tilbage:

Du må snarere være … Djævelen!

Hilarion

borer sine øjne i hans:

Vil du se ham?

Antonios

kan ikke mere løsrive sig fra dette blik; han er grebet af nyfigenhed efter Djævelen. Hans rædsel tager til, men hans lyst bryder alle skranker.

Om jeg alligevel så ham .... om jeg så ham! ...

Så brister det ud af ham i krampagtig harme:

Den rædsel, han indgyder mig, vil for bestandig befri mig for ham. – Ja!

En klovfod viser sig.

Antonios fortryder.

Men Djævelen har allerede kastet ham over sine horn og fører ham bort.

6

Han flyver under ham, udstrakt som en svømmer; – hans to store åbne vinger skjuler ham helt, som var de en sky.

ANTONIOS

Hvor kommer jeg hen?

Nylig skimtede jeg den forbandedes skikkelse. Nej! Det er en sky, som river mig bort. Måske er jeg død og stiger mod Gud? …

Å! hvor jeg ånder let! Den ubesmittede luft får min sjæl til at svulme. Forbi er al tynge! forbi al lidelse!

Nede under mig glimter lynet, synskredsen udvider sig, floder krydses. Denne askegrå plet er ørkenen, denne pyt vand oceanet.

Og andre oceaner dukker frem, umådelige egne, jeg ikke kendte. Dér ligger de sorte lande, der ryger som kulpander, og her sneens bælte, der altid formørkes af tåger. Jeg stræber at opdage de bjerge, hvor solen hver aften går til hvile.

Djævelen

Solen går aldrig til hvile!

Antonios overraskes ikke ved denne stemme. Den synes ham en genklang af hans egen tanke – et svar fra hans egen erindring.

Imidlertid tager jorden form som en kugle; og han lægger mærke til, hvorledes den midt i azuren drejer om sine poler og atter drejer sig om solen.

Djævelen

Den danner altså ikke verdens midtpunkt? Menneskehovmod, ydmyg dig!

Antonios

Nu er det næppe nok, jeg kan skimte den. Den går i et med de andre flammer. Himmelfæstet er kun et væv af stjerner.

De stiger bestandig.

Ikke en lyd! ikke engang ørnenes skrig! Intet! ... og jeg bøjer mig frem for at lytte til planeternes harmoni.

Djævelen

Den får du ikke at høre! Du får heller ikke Platons Antichton at se, Filolaos' arneild, Aristoteles' sfærer, ejheller jødernes syv himle med de store vande ovenover krystalhvælvingen!

Antonios

Set nedefra syntes den fast som en mur. Nu derimod trænger jeg igennem den, jeg synker dybt ind i den!

Og han når hen foran månen – der ligner en kuglerund isklump og skinner med et ubevægeligt lys.

Djævelen

I gamle dage var det sjælenes opholdssted. Den gode Pythagoras havde endog udstyret den med fugle og med glimmerblomster.

Antonios

Jeg kan ikke se andet end trøstesløse sletter samt slukte kratere under en bælgsort himmel.

Lad os flyve mod disse stjerner af et mildere stråleskær for at beskue englene, der holder dem i deres udstrakte arme ligesom fakler!

Djævelen

fører ham ind imellem stjernerne.

De tiltrækker og frastøder hinanden på samme tid. Hver enkeltstjernes bevægelse følger af de andres og griber ind i deres – uden noget hjælpemiddel, i kraft af en lov, af verdensordenens eneste vilje.

Antonios

Ja … ja! min fornuft favner den! Det er en jubel, som er højt hævet over alle kærlighedens glæder! Jeg gisper målløs overfor Guds uhyre storhed.

Djævelen

Som himmelfæstet, der højner sig, alt som du stiger, således vil han vokse under din tankes himmelflugt; – og du vil føle din jubel tage til efter denne opdagelse af verden, i denne stadige udvidelse af det uendelige.

Antonios

Å! højere! højere; altid højere!

Stjernerne myldrer frem og funkler. Mælkevejen opruller sig i zenith som et umådeligt, gennemhullet bælte; gennem disse

rifter i dens klarhed strækker sig mulmfyldte rum. Der er stjerneregn, guldstøv-striber, lysende dampe, som svæver hen og opløses.

Nu og da farer en komet pludselig forbi; – straks efter skinner de talløse lys så roligt som før.

Med åbne arme støtter Antonios sig til Djævelens to horn og indtager således det hele vingefang.

Han mindes med foragt de gamle dages uvidenhed, sine drømmes middelmådighed. Nu har han dem nær ved sig, disse lysende kloder, som han betragtede dernedefra! Han kan skelne deres mange krydsende linjer, deres baners indviklethed. Han ser dem komme susende langt bortefra som stene i en slynge, beskrive deres kurver, drage deres kredse.

Med et og samme blik ser han Sydkorset og den Store Bjørn, Lossen og Kentauren, Doradens stjernetåge, de seks sole i Orions stjernebillede, Jupiter med dens fire drabanter, og den vældige Saturns tredobbelte ring! Alle de planeter, alle de himmelkloder, som menneskene senere skal opdage! Han fylder sine øjne med deres lys, han overlæsser sin tanke med beregningen af deres afstande; – så synker hans hoved atter ned.

Hvad er hensigten med alt dette?

DJÆVELEN

Der er ingen hensigt!

Hvordan skulle Gud have en hensigt? Hvilken erfaring har kunnet belære ham, hvilken overvejelse bestemme ham?

Før begyndelsen kunne han ikke have handlet, og nu bagefter ville det være til ingen nytte.

Antonios

Han har dog skabt jorden på en gang ved sit ord!

Djævelen

Men de væsener, der befolker jorden, optræder først lidt efter lidt. Således dukker også på himlen ny stjerner frem – forskellige virkninger af skiftende årsager.

Antonios

Årsagernes skiften er jo Guds vilje!

Djævelen

Men at indrømme flere viljesytringer hos Gud er at indrømme flere årsager og at tilintetgøre hans enhed!

Hans vilje lader sig ikke skille fra hans væsen. Han har ikke kunnet have en anden vilje, da han ikke kan have

et andet væsen; – og eftersom han evigt er til, handler han evigt.

Betragt solen! Fra dens rande udgår høje flammer, som udslynger gnister, der splittes og bliver til verdener; – og længere borte end den sidste, hinsides disse dybder, hvor du kun kan se nat, hvirvler andre sole, bag dem andre og atter andre i det uendelige …

Antonios

Hold inde! det er nok! Jeg ræddes! jeg styrter ned i afgrunden.

Djævelen

standser og vugger ham blødt:

Der er ikke noget intet! Det tomme rum er ikke til! Overalt er der legemer, som bevæger sig på den evige udstræknings ubevægelige baggrund; – var den begrænset af noget, ville den ikke længere være et rum, men et legeme, følgelig har den ingen grænser!

Antonios

måbende:

Ingen grænser!

Djævelen

Stig op i himlen bestandig, bestandig; aldrig når du toppen! Stig ned under jorden i løbet af milliarder af milliarder af århundreder, aldrig kommer du til bunden – for der er ingen bund, der er ingen top, hverken højde eller dybde, ingen ende; og den evige udstrækning finder sig indesluttet i Gud, der ikke er en del af rummet, ikke en eller anden størrelse, men selve umåleligheden!

Antonios

langsomt:

Stoffet … skulle altså … være en del af Gud?

Djævelen

Ja hvorfor ikke? Kan du vide, hvor han ender?

Antonios

Nej, jeg kaster mig i støvet, jeg knuses foran hans vælde!

Djævelen

Og du bilder dig ind at kunne gøre indtryk på ham! Du taler til ham, du smykker ham endog med dyder, godhed, retfærd, miskundhed, i stedet for at erkende, at han ejer alle fuldkommenheder.

At fatte noget udover er at fatte Gud udover Gud, et væsen over væsenet. Han er følgelig det eneste væsen, den eneste substans.

Hvis substansen kunne deles, ville den miste sin natur, ville den ikke være sig selv, og Gud kunne ikke længere være til. Han er altså udelelig såvel som uendelig; – og hvis han havde et legeme, så ville han være sammensat af dele, så ville han ikke længere være en, ville ikke længere være uendelig. Det er altså ikke nogen bestemt skikkelse!

Antonios

Hvordan? mine bønner, min hulken, mit køds lidelser, mine brændende længsler, alt skulle kun have vendt sig mod en løgn … ud i rummet … til ingen nytte – som et fugleskrig, en hvirvel af visne blade!

Han græder.

Å! nej! Ovenover alt gives der en, en stor sjæl, en herre, en fader, som mit hjerte tilbeder, og som må elske mig!

Djævelen

Du ønsker, at Gud ikke skal være Gud; – for hvis han følte kærlighed, vrede eller medynk, ville han gå fra sin fuldkommenhed til en større eller mindre fuldkommenhed. Han kan ikke stige ned til en følelse eller rummes i en form.

Antonios

Og dog skal jeg se ham en dag!

Djævelen

Sammen med de salige, ikke? – når det endelige skal nyde det uendelige, på et begrænset sted, der indeslutter det uindskrænkede!

Antonios

Ligemeget, der må dog være et paradis for det gode, som et helvede for det onde!

Djævelen

Er det din fornufts krav, som bestemmer tingenes lov? Det onde er sagtens Gud ligegyldigt, siden jorden er overfyldt med det!

Skyldes det afmagt, at han tåler det, eller grusomhed, at han lader det bestå!

Tror du, at han idelig er i færd med at bøde på verden som på et ufuldkomment værk, og at han vogter på alle bevægelser af alle væsener lige fra sommerfuglens flagren til menneskets tanke?

Hvis han har skabt verdensaltet, er hans forsyn overflødigt. Hvis forsynet er til, må skabningen være mangelfuld.

Men det onde og det gode angår kun dig – såvel som dag og nat, fryd og smerte, død og fødsel, der kun har betydning for en krog af rummet, en afsondret verden, personlig egennytte. Eftersom det uendelige alene er varigt, er der kun det uendelige; – det er alt!

Djævelen har efterhånden udstrakt sine lange vinger; nu dækker de rummet.

Antonios

ser ikke mere. Han svimler.

En frygtelig kulde stivner mig helt ind i sjælen. Det overgår enhver smerte! Det er som en død dybere end døden. Jeg hvirvles hen i det umålelige mulm. Det trænger ind i mig. Min bevidsthed brister under dette altopslugende intet!

Men tingene når kun til dig ved din forstands mellemkomst. Som et hulspejl omskaber den alle genstande; – og du mangler ethvert middel til at prøve dine indtryks pålidelighed.

Aldrig vil du lære verden at kende i dens fulde udstrækning; følgelig kan du ikke gøre dig noget begreb om dens ophav, have nogen rigtig opfattelse af Gud eller blot sige, at verden er uendelig – for så måtte du først kende det uendelige!

Formen er måske en vildfarelse af dine sanser, stoffet en indbildning af din tanke.

Hvis da ikke verden blot er en bestandig strømmen og tingenes ydre skin netop det sandeste af alt, indbildningen den eneste virkelighed.

Men er du sikker på, at du ser? Er du bare sikker på, at du lever? Måske er der slet intet til!

Djævelen har grebet Antonios, holder ham i sine udstrakte arme og betragter ham med åbent gab, rede til at opsluge ham.

Tilbed derfor mig! Og forband det gøglebillede, du kalder Gud!

Antonios løfter øjnene med en sidste opbydelse af håb.

Djævelen slipper ham.

7

Antonios

ligger igen på ryggen ved kløftens rand. Himlen begynder at hvidne.

Er det morgengryets klarhed eller blot et genskin fra månen?

Han forsøger at rejse sig over ende, men falder tilbage; og med klaprende tænder siger han:

Jeg fornemmer en mathed … som om alle mine knokler var knuste!

Hvorfor?

Ak! det var Djævelen! nu husker jeg; – han genfortalte mig endogså alt, hvad jeg har lært hos den gamle Didymos om Xenofanes', Heraklits, Melissos', Anaxogoras' anskuelser om det uendelige, skabelsen, umuligheden af at erkende noget!

Og jeg, som engang troede at kunne forene mig med Gud!

Med en bitter latter:

Å! Afsind! Afsind! Er det min skyld? Jeg kan ikke udholde at bede! Mit hjerte er mere goldt end en klippe! Forhen flød det over af kærlighed! …

Sandet røg om morgenen i synsranden som støvet af et røgelseskar; ved solens nedgang sprang der ildblomster ud på korset; – og ved midnat kom det mig ofte for, at alle væsner og alle ting gled ind i samme stilhed for med mig at tilbede herren. O henrykte bønner, lykkelige selvforglemmelse, himmelske gaver, hvad er der blevet af Eder!

Jeg mindes en rejse, jeg foretog sammen med Ammon for at søge en ensom plet at bygge klostre på. Det var den sidste aften; og vi fremskyndede vore fjed, mens vi side om side nynnede hymner uden at tale. Efterhånden som solen sænkede sig, strakte vore to skygger sig længere og længere, som om to stadigt voksende obelisker kunne være gået foran os. Med stumper af vore stave plantede vi hist og her et kors for at angive pladsen til en celle. Natten faldt langsomt på; og mørkebølger rullede frem over jorden, mens et stærkt rosenskær endnu lå over himlen.

Da jeg var barn, morede jeg mig med at bygge eneboerhytter af småsten. Min moder sad ved siden af mig og så til.

Hun må have forbandet mig, at jeg kunne forlade hende, og udrevet sit hvide hår med begge hænder. Og hendes lig er blevet liggende inde i hytten, under sivtaget, mellem de faldefærdige vægge. En hyæne stikker snusende gabet ind gennem et hul!… Å rædsel! Rædsel!

Han hulker.

Nej, Ammonaria har sikkert ikke forladt hende!

Hvor er Ammonaria nu?

Måske står hun inde i en badstue og drager sine klæder af, stykke for stykke, først kåben, så bæltet, yderkjortlen, den lettere inderkjortel, alle sine halskæder, og kaneldampen svøber sig om hendes nøgne lemmer. Endelig lægger hun sig på det lunkne mosaikgulv. Hendes store hår ligger om hendes hofter som et sort skind – hun gisper lidt i den alt for hede luft og ånder tungt med svajet midje og begge bryster skudt frem. Så! … nu gør mit kød oprør! Midt i sorgen piner begæret mig. To pinsler på en gang er for meget! Jeg kan ikke længere holde mig selv ud!

Han bøjer sig frem og kigger ned i afgrunden.

Den, der faldt ned, var slået ihjel med det samme. Intet er lettere, blot man ruller sig om på venstre side; det koster kun en bevægelse! en eneste.

Da viser sig

En gammel kone

Antonios rejser sig i et udbrud af forfærdelse. – han tror at se sin moder opstanden fra de døde. Men denne kvinde er meget ældre og uhyre mager.

Gå videre, siger hun. Hvad holder dig tilbage?

Et ligklæde er knyttet om hendes hoved og hænger med hendes hvide hår helt ned om hendes ben, der er tynde som krykker. Glansen af hendes elfenbenshvide tænder gør hendes jordslåede hud endnu mørkere. Hendes øjenhuler er fyldte af mulm, og dybt inde i dem blafrer to luer som gravlamper.

Antonios

stammende:

Jeg er bange for at begå en synd!

Hun

genmæler:

Men kong Saul dræbte sig selv! Den retfærdige Razias tog sig af dage! Den hellige Pelagia fra Antiochia tog sig af dage! Tre andre hellige kvinder, Dommina fra Aleppo og hendes tvende døtre tog sig af dage; – og husk på alle de bekendere, der higede så stærkt efter at lide døden, at de løb deres bødler i møde. For hurtigere at nyde døden kvalte Milets møer sig med deres tøjlidser. I Syrakus prædikede filosoffen Hegesias så indtrængende om døden, at man rømte fra utugtshusene for at gå ud på markerne og klynge sig op. Roms patriciere dyrker selvmord som en udskejelse.

Antonios

Ja, det er en lyst, som er stærk! Mange eneboere bukker under for den.

Den gamle kvinde

Tænk dog: at gøre noget, der ligestiller mennesket med Gud! Han har skabt dig, og du kan frit, ved dit eget mod, tilintetgøre hans værk! Herostrats vellystfornemmelse har ikke været større. Og desuden har dit legeme længe nok spottet din sjæl, nu bør du endelig engang hævne dig på legemet. Du kommer ikke til at lide. Det er hurtigt forbi. Hvad er du bange for? Et stort sort hul! Måske er det tomt.

Antonios hører efter uden svare; – og på den modsatte side viser sig:

En anden kvinden

Ung og vidunderlig skøn. – han tager hende først for Ammonaria.

Men hun er højere, blond som honning, meget fyldig, med sminke på kinderne og roser på hovedet. Hendes lange kjole er oversået med guldkorn og blinker med metalglans; hendes kødfulde læber ser ud, som de blødte, og hendes tunge øjenlåg svømmer således ud i smægten, at man skulle tro, hun var blind. Hun hvisker:

Lev dog, nyd dog! Salomon tilråder livsglæden! Gå, som dit hjerte fører dig, og efter dine øjnes begær!

Antonios

Hvad glæde kan jeg finde? Mit hjerte er træt, mine øjne matte!

Hun

fortsætter:

Gå ud i forstaden Rakotis, stød en blåmalet dør op; og når du står i atriet, hvor et springvand plasker, vil en kvinde vise sig i guldstribet hvid silkepeplos, med udslagent hår og en latter, der knitrer som kastagnetter. Hun er dygtig. I hendes kærtegn vil du smage både stoltheden over en indvielse og tilfredsstillelsen af en trang.

Du kender jo heller ikke spændingen ved at forføre gifte koner, natlige indbrud og bortførelser, glæden over at se den kvinde fuldt nøgen, som du højagtede fuldt påklædt.

Har du til dit bryst knuget en jomfru, der elskede dig? Husker du hendes blufærdigheds gradvise selvopgivelse, hendes samvittighedsnag, der svandt under en strøm af søde tårer!

Kan du ikke se dig selv og hende vanke om i lundene under månens lys? Ved et tryk af Eders forenede hænder gennemfares I af et gys; mellem Eders øjne, der nærmer sig hinanden, vælder der usynlige bølger, og Eders hjerter fyldes, de er lige ved at briste; det er en blid svimmel, en overskummende rus …

Den gamle kvinde

Man behøver ikke at eje glæderne for at føle deres beskhed! Blot ved det fjerne syn af dem gribes man af væmmelse. Du må være træt af altid de samme

handlingers ensformighed, dagenes langsommelighed, verdens hæslighed, solens dumhed!

Antonios

Javist, alt, hvad den belyser, vækker mit mishag!

Den unge kvinde

Eneboer! Eneboer! Du vil finde diamanter mellem kiselstenene, kilder under sandet, en fryd i de tilfældigheder, som du foragter; der er endog steder på jorden så skønne, at man har lyst at knuge dem til sit hjerte.

Den gamle kvinde

Hver aften, når du sover ind på jorden, håber du, at den snart skal dække dig!

Den unge kvinde

Og dog tror du på kødets opstandelse, hvilket vil sige livets overførelse til evigheden!

Den gamle kvinde er, mens hun talte, blevet endnu mere udtæret; og over hendes hovedskal, der ikke længere ejer hår, kredser en flagermus i luften.

Den unge er blevet fyldigere. Hendes kjole spiller af farver, hendes næseføje vibrerer, hun ruller smægtende med øjnene.

Den første

breder armene ud og siger:

Kom, jeg er trøsten, himlen, glemslen, den evige fred!

og

Den anden

byder sine bryster frem:

Jeg er søvndysserinden, glæden, livet, den uudtømmelige lykke!

Antonios drejer sig om for at fly. Hver af dem lægger en hånd på hans skulder.

Ligklædet glider til side og blotter dødens benrad.

Kjolen spalter sig og viser vellystens hele legeme, der har smækker midje med uhyre hoftesvang og langt, bølget hår med flagrende spidser.

Antonios bliver stående imellem dem og betragter dem.

Døden

siger til ham:

Et øjeblik før eller senere, hvad har det at sige? Du hører dog mig til ligesom solene, folkeslagene, byerne, kongerne, sneen på bjergene, græsset på markerne. Jeg flyver højere end spurvehøgen, jeg løber hurtigere end gazellen, jeg indhenter endogså håbet, jeg har besejret Guds søn!

Vellysten

Gør ikke modstand; jeg er den almægtige! Skovene genlyder af mine suk, bølgerne svulmer af mine bevægelser. Dyd, mod, fromhed opløses i det duftende pust fra min mund. Jeg ledsager mennesket på al hans vandring; – selv på gravens tærskel vender han sig om efter mig!

Døden

Jeg skal åbenbare dig, hvad du søgte at gribe, ved faklernes skin, på de dødes åsyn – eller når du strejfede om hinsides pyramiderne på de store sandflader, der er dannede af menneskeben. Af og til trillede en stump pandeskal under din sandal. Du tog støv op og lod det rinde mellem dine fingre; og din tanke blev et dermed og fortabte sig i det bundløse intet.

Vellysten

Mit svælg er dybere! Marmorværker har optændt uterlig elskov. Man styrter til stævnemøder, selv om de skræmmer. Man smeder lænker, som man forbander. Hvoraf kommer skøgernes trolddomskraft, drømmenes vildskab, min altopslugende bedrøvelse?

Døden

Min spot overgår alle andres! Glæden får krampagtige udslag ved kongers ligfærd, ved udryddelsen af et helt folk; – og man fører krig med musik og vajende fjer, med faner og gyldne skrud, med udfoldelse af pomp og prunk for at vise mig større hyldest.

Vellysten

Min vrede kappes med din. Jeg hyler, jeg bider. Jeg har den døendes sved og et ligs gustne lød.

Døden

Det er mig, som gør dig alvorlig; lad os krystes i favntag!

Døden griner, vellysten brøler. De tager hinanden om livet og synger tilsammen:

– Jeg fremskynder stoffets opløsning!

– Jeg befordrer kimenes spredning!

– Du tilintetgør, for at jeg kan forny!

– Du avler, for at jeg kan ødelægge!

– Anspor min kraft!

– Befrugt min forrådnelse!

Og deres stemme, hvis henrullende genlyd fylder synskredsen, bliver så voldsom, at Antonios falder bagover.

Nu og da gennemrystes han af et gys, der tvinger hans øjne halvt op; og midt i mulmet bliver han et uformeligt uhyre va'r foran sig.

Det er et dødningehoved med en krans af roser. Det rager op over en perlemorshvidlig kvindekrop. Forneden danner et guldprikket liglagen ligesom et slæb; og hele legemet bølger som en kæmpeorm, der står på halen.

Synet bliver svagere og forsvinder.

Antonios

rejser sig op.

Det var Djævelen endnu en gang og i hans dobbelte skikkelse: Utugtens ånd og tilintetgørelsens ånd.

Ingen af dem forfærder mig. Jeg viser lykken fra mig, og jeg føler mig evig.

Således er døden kun en indbildning, et slør, der pletvis tilhyller livets sammenhæng.

Men når substansen er én, hvorfor er så formerne forskellige?

Der må et eller andet sted gives urskikkelser, hvoraf legemerne kun er afbilleder. Kunne man se dem, ville man lære båndet mellem stof og tanke at kende, hvori vor væren består!

Det er disse skikkelser, som var malede i Babylon på Belos-templets mur, og de dækkede en mosaik i Karthagos havn. Jeg selv har undertiden på himlen iagttaget en slags åndeformer. De, som drager gennem ørkenen, støder på dyr, der overgår enhver forestilling.

Og i samme nu dukker sfinksen op hinsides Nilen.

Den strækker sine poter, ryster bindet om sin pande og lægger sig på bugen.

Hoppende, flyvende, spyende ild af sine næsebor og daskende sine vinger med sin dragehale hvirvler den grønøjede kimære gøende omkring.

Dens mankelokker er på den ene side slængt bagover og indfiltrede i hårene på dens lænder, på den anden hænger de ned til sandet og flagrer med i hele kroppens boltren.

Sfinksen

ligger ubevægelig og stirrer på kimæren.

Kom her, kimære; stands!

Kimæren

Nej, aldrig!

Sfinksen

Løb ikke så hurtigt, flyv ikke så højt, gø ikke så stærkt!

Kimæren

Kald ikke mere på mig, kald ikke mere på mig, når du dog stadig ligger og er stum!

Sfinksen

Hold op at kaste mig dine flammer ind i synet og at brøle dine hyl ind i mit øre; du smelter dog ikke min granit!

Kimæren

Du får mig ikke fat, du frygtelige sfinks!

Sfinksen

Til at blive hos mig er du alt for forrykt!

Kimæren

Til at følge mig er du alt for tung!

Sfinksen

Hvor skal du dog hen, at du løber så hastigt?

Kimæren

Jeg galoperer i labyrintens gange, jeg svæver hen over bjergene, jeg strejfer bølgerne, jeg bjæffer på bunden af afgrundene, jeg bider mig med gabet fast i en flig af skyerne; med min daskende hale rifler jeg strandbredderne, og højene har taget deres krumning efter mine skuldres form. Men dig træffer jeg evig og altid ubevægelig, eller med spidsen af din klo ridser du alfabeter på sandet.

Sfinksen

Jeg må passe på min hemmelighed! Jeg grubler og jeg beregner.

Havet vender og drejer sig i sin seng, kornmarkerne duver under vinden, karavanerne drager forbi, støvet flyver bort, stæderne styrter sammen; – men *mit* blik kan intet aflede, det stirrer tværs igennem alt og er rettet mod en utilgængelig horisont.

Kimæren

Men jeg er springsk og glad! Jeg åbenbarer menneskene blændende luftspejlinger med paradiser i skyerne og fjerne saligheder. Jeg gyder i deres sjæl det evige vanvid, lykkehåb, fremtidsplaner, drømme om hæder, og elskovs-ederne og de kraftige beslutninger.

Jeg ansporer til de farlige rejser og de store foretagender. Jeg har med mine poter udmejslet bygningskunstens vidundere. Det er mig, som har hængt klokkerne på Porsennas grav og omgivet kajerne på øen Atlantis med en mur af orikalk.

Jeg leder efter nye dufte, større blomster, uprøvede nydelser. Bliver jeg noget sted en mand va'r, hvis ånd har hvile i visdommen, slår jeg ned på ham og kvæler ham.

Sfinksen

Alle dem, der pines af længslen efter Gud, har jeg fortæret.

For at klavre til vejrs på min kongelige pande stiger de stærkeste op ad rillerne i mit hovedbind som på trinnene af en trappe. Trætheden griber dem; og de styrter hovedkulds ned igen.

Antonios begynder at skælve.

Han er ikke længere udenfor sin hytte, men ude i ørkenen – og står midt imellem de to fabeldyr, hvis gab strejfer hans skuldre.

Sfinksen

O fantasi, før mig bort på dine vinger for at sprede mit mismod!

Kimæren

Du ukendte, jeg er forelsket i dine øjne! Som en hyæne i brynde kredser jeg omkring dig og tigger om din befrugtning, hvortil jeg fortærende trænger.

Luk dit gab op, løft dine fødder, stig op på min ryg!

Sfinksen

Mine fødder har ligget så længe fladt på jorden, at de ikke mere kan rejse sig. Lav og mos er som udslet groet

frem på mit gab. Jeg har tænkt så meget, at jeg ikke længere har noget at sige.

Kimæren

Du lyver, hykkelske sfinks! Hvorfor kalder du bestandig på mig og nægter dog at svare?

Sfinksen

Det er dig, som i utæmmelig lunefuldhed føjter forbi og hvirvler omkring mig.

Kimæren

Er det min skyld? Hvad nu? Slip mig!

Den gøer.

Sfinksen

Du flytter på dig, du løber fra mig!

Den knurrer.

Kimæren

Lad os prøve! – du knuser mig!

Sfinksen

Nej! det er umuligt!

Lidt efter lidt synker den dybere og forsvinder i sandet – mens kimæren, der kryber med fremstrakt tunge, fjerner sig i store kredse.

Pustet fra dens mund har frembragt en tåge.

I denne dis bliver Antonios bovnende skyer og utydelige buelinjer va'r.

Langt om længe skimter han noget, der ligner menneskekroppe.

Og først nærmer sig

Astomi'ernes gruppe

lig luftbobler gennemskinnede af solen.

Pust ikke for stærkt! Regndråberne kvæster os, de falske toner flår os, mørket blinder os. Dannede af vindpust og dufte ruller og svæver vi om – lidt mere end drømme, men ikke helt væsener ...

Nisna'erne

har kun et øje, en kind, en hånd, et ben, en halv krop og et halvt hjerte. Og de siger højrøstet:

Vi lever særdeles behageligt i vore halve huse, med vore halve hustruer og vore halve børn.

Blemmyerne

der ganske mangler hoved:

Vore skuldre er så meget desto bredere; – og der gives ingen stud, næsehorn eller elefant, der er i stand til at bære, hvad vi kan.

Noget, der kan minde om træk, og et utydeligt ansigt, præget på vort bryst, er det hele! Vor tænkning foregår i fordøjelsen, vore fineste overvejelser i vore afsondringer. For os svæver Gud fredeligt i legemets indre væsker.

Vi går vor lige vej, trasker gennem alskens snavs, vandrer langs randen af alle afgrunde; – og vi er de mest arbejdsomme, de lykkeligste og dydigste folk.

Pygmæerne

Vi skikkelige puslinger kribler over verden som utøjet på en dromedars pukkel.

Man brænder os, man drukner os, man maser os; men vi kommer altid igen, livligere og talrigere – frygtelige ved vor mængde!

Skiapoderne

Lænkede til jorden ved vort hår, der er langt som slyngplanter, lever vi i ly af vore fødder, der er brede som solskærme; og lyset når til os gennem vore hæles tykhed. Ingen forstyrrelse og intet arbejde! At have hovedet så lavt som muligt, deri stikker lykkens hemmelighed!

Deres oprakte lår, der ligner træstammer, mangedobler sig.

Og en skov skyder frem. Store aber løber rundt på alle fire; det er mennesker med hundehoved.

Kynokefalerne

Vi hopper fra gren til gren for at suge æggene ud, og vi plukker fugleungerne; så sætter vi deres reder på vore hoveder som huer.

Vi forsømmer ikke at rive yverne af køerne; og vi stikker øjnene ud på lossene, vi slipper vort skarn højt oppe i træerne, vi udkrammer vor skændsel i fuldt solskin.

Vi flænger alle blomster, knaser alle frugter, plumrer kilderne, voldtager kvinderne, vi er herrer – i kraft af vore arme og vort hjertes grumhed.

Hej dristig, kammerater! Smæk med Eders kæber!

Blod og mælk flyder af deres savlende munde. Regnen risler på deres lodne rygge.

Antonios indånder den friske lugt af de grønne blade.

De bevæger sig, grenene kvaser sammen; og pludselig viser der sig en stor sort hjort med tyrehoved, der mellem ørerne bærer en busk hvide horn.

Sadhuzag'en

Mine fireoghalvfjerdsindstyve takker er hule som fløjter.

Når jeg vender mig mod søndenvinden, udsender de toner, som lokker de fortryllede dyr til mig. Slangerne snor sig op ad mine ben, hvepsene sætter sig fast i mine næsebor, og papegøjerne, skovduerne og ibiserne slår sig ned i mine horns grene. – Hør!

Den kaster sin skov af takker bagover, og straks klinger der en uudsigelig sød musik.

Antonios trykker begge hænder mod sit hjerte. Det kommer ham for, som skulle denne melodi rive sjælen ud af ham.

Sadhuzag'en

Men når jeg vender mig mod nordenvinden, er min skov tættere end en fylking lanser og udånder et hyl; skovene skælver af gys, floderne svulmer, frugternes bælg brister, og græsset rejser sig som hovedhårene på en kryster. – Hør!

Den bøjer sine takker, og nu lyder der grelt skingrende skrig. Antonios er som sønderrevet. Og hans rædsel tager til, da han ser:

Martichoras

en kæmpemæssig rød løve med menneskeansigt og tre rader tænder.

Lysspillet i min skarlagenfarvede lød blander sig med spejlblinket fra de store sandflader. Gennem mine næsebor udpuster jeg ødemarkernes rædsel. Jeg udspyr pesten. Jeg fortærer hærene, når de vover sig ud i ørkenen.

Mine kløer er snoede som vridbor, mine tænder er takkede som en sav; og min hale, der krummer sig, stritter af pile, som jeg slynger til højre og venstre, frem og tilbage. – Nu skal du se!

Martichoras'en udkaster sin hales torne, der udstråler som pile i alle retninger. Bloddråber regner og smælder mod løvet.

Katoblepas

en sort bøffel med svinehoved, som falder helt ned til jorden og er forbundet med dens skulder ved en lang tynd hals, der er slatten som en tømt tarm.

Den ligger fladt på jorden; og dens fødder forsvinder under den uhyre stride manke, der dækker dens ansigt.

Fed, tungsindig og sky ligger jeg bestandig, så jeg kan føle det lunkne mudder under min bug. Min hovedskal er så tung, at jeg ikke er i stand til at bære den. Jeg triller den langsomt omkring mig; – mine kæber står halvt åbne, og med tungen afriver jeg de giftige urter, som min ånde har vædet. En gang fortærede jeg mine egne poter uden at mærke det.

Ingen, Antonios, har nogentid set mine øjne, eller de, der har set dem, er døde. Om jeg løftede mine øjenlåg – mine rosenfarvede og svulne låg –, ville du ligeledes dø.

Antonios

Å! dette sære dyr … det … Om jeg nu skulle få lyst? Dets dorskhed lokker mig. Nej! Nej! Jeg vil ikke!

Han ser stift på jorden.

Men der går ild i græsset, og i luernes vrid rejser sig

Basilisken

en stor violet slange med trefliget kam og to tænder, en foroven og en forneden.

Tag dig i agt, du falder i mit gab! Jeg drikker ild. Ilden er mig; – allevegne fra indånder jeg ild: fra skyerne, flintestenene, de døde træer, fra dyrenes pels, fra sumpenes overflade. Det er min varme, som nærer vulkanerne; jeg giver ædelstenene glans og metallerne farve.

Griffen

en løve med gribbenæb, med hvide vinger, røde poter og blå hals.

Jeg hersker over dybdernes pragt. Jeg kender gravenes løndom, hvor de gamle konger sover.

En lænke, der går ud fra muren, holder deres hoved oprejst. Ved siden af dem flyder i porfyrkummer kvinder, de har elsket, på sorte væsker. Deres skatte er opstillede i store sale, i felter, i dynger, i pyramider; – og længere nede, dybt under gravene findes der, efter lange

rejser gennem kvælende mulm, guldfloder med diamantskove, karfunkel-enge og søer af kviksølv.

Med ryggen støttet mod gravhulens dør og med løftet klo spejder jeg med flammende pupiller efter dem, der måtte komme. Den umålelige slette er lige til synsranden ganske bar og hvidnet af de vejfarendes knogler. For dig vil bronzefløjene åbne sig, og du skal indånde minernes dunst, du skal stige ned i skakterne … Hurtig! hurtig!

Den graver i jorden med sine poter, idet den galer som en hane.

Tusind røster svarer den. Skoven skælver.

Og alle slags frygtelige dyr myldrer frem; Tragelafos, der halvt er hjort, halvt okse. Myrmekoleo, der er løve fortil, myre bagtil, og hvis kønsdel sidder bagvendt; pythonslangen Aksar på tresindstyve albuelængder, der forfærdede Moses; den store væsel Pastinaka, der dræber træerne ved sin lugt; Presteros, hvis berøring gør åndssvag; Mirag, en hornet hare, der bebor havets øer. Leoparden Falmant brøler så stærkt, at den sprænger sin mave; den trehovedede bjørn Senad sønderriver sine unger med sin tunge; hunden Cepus udgyder sine patters blå mælk over klipperne. Stikbremser giver sig til at summe, tudser til at hoppe, slanger til at hvisle. Lyn glimter. Det hagler.

Der kommer vindstød brusende med fabelagtige skabninger. Der er alligatorhoveder på bukkeben, ugler med slangehale,

grise med tigersnude, geder med æselkryds, frøer lodne som bjørne, kamæleoner store som flodheste, kalve med to hoveder, hvoraf det ene græder og det andet bræger, firling-fostre, der hænger sammen ved navlen og snurrer rundt som toppe, vingede vomme, der sværmer som myg.

De regner ned fra himlen, de vælter frem af jorden, de rinder ud af klipperne. Overalt er der gnistrende øjne, brølende gab; bryster hvælver sig, kløer udstrækkes, tænder knitrer, kødmasser skvulper. Der er nogle, som føder, andre parres eller sluger hinanden i en eneste mundfuld.

De myldrer, så de er ved at kvæle hinanden, de fordobles ved den indbyrdes berøring, de kravler op på hinanden; – og alle bevæger de sig omkring Antonios i en regelmæssig duven, som om jorden var et skibsdæk. Han føler sneglenes slimede kryben op ad sine lægge, øglernes kolde hud på sine hænder; og edderkopper spinder deres væv og lukker ham inde i deres net.

Men uhyrernes kreds åbner sig, himlen bliver pludselig blå, og

ENHJØRNINGEN

viser sig.

I galop! i galop!

Jeg har elfenbenshove, tænder af stål, purpurrødt hoved, snefarvet krop, og hornet på min pande bærer

regnbuens brogede bræmme.

Jeg farter fra Kaldæa til den tartariske ørken, på bredderne af Ganges og i Mesopotamien. Jeg løber strudsene op. Jeg iler så hastigt, at jeg trækker vinden efter mig. Jeg gnubber min ryg op ad palmetræerne. Jeg vælter mig i bambuskrattet. I et spring sætter jeg over floderne. Skovduer flyver oven over mig. En jomfru alene kan optømme mig.

I galop! i galop!

Antonios ser den flygte bort.

Og da han stadig står med løftede øjne, bliver han va'r alle de fugle, der nærer sig af vind: Guith, ahuti, alfalim, iukneth fra Kaff-bjergene, arabernes homai, der er sjæle af myrdede mennesker. Han hører papegøjer fremplapre menneskelige ord, dernæst de store pelasgiske svømmefugle hulke som børn eller fnise som gamle kællinger.

Saltvandsluft pirrer hans næsebor. Nu ligger der en strandbred foran ham.

Langt ude sprøjter vandstråler i vejret, udslyngede af hvaler, og fra synsranden kommer

Havets dyr

runde som lædersække, flade som knivsblade, takkede som save, svømmende op på sandet.

Du skal gå med os ud på vore dybder, hvor endnu ingen er dykket ned!

Forskellige folkeslag bebor oceanets lande. Nogle holder til i de rasende storme, andre svømmer om ude i de kolde bølgers gennemsigtighed, græsser som okser på koralsletterne, indsuger tidevandenes ebbe gennem deres snabel eller bærer på deres skuldre vægten af havets kilder.

Morild skinner på sælernes knurhår, på fiskenes skæl. Søpindsvin hvirvler rundt som hjul, ammonshorn vikler sig op som tovruller, østers lader deres hængsler skrige, polypper udstrækker deres følehorn, gopler bævrer som krystalkugler, svampe flyder, søanemoner spyr vand; alger og tang er skudt frem.

Og alskens planter bryder ud i kviste, vrider sig i snirkler, forlænger sig i spidser, runder sig i vifteform. Græskar svulmer som bryster, slyngplanter omsnor hinanden som slanger.

Babylons dedaïm'er, som er træer, har menneskehoveder til frugter; alruner synger, roden Baaras løber i græsset.

Nu kan planter ikke længer skelnes fra dyr. Polypstokke, der ser ud som sykomorer, bærer arme på deres grene. Antonios tror at se en kålorm mellem to blade; det er en sommerfugl, som flagrer bort. Han er ved at træde på en rullesten; en grå græshoppe springer op. Insekter sidder på en busk som

affaldne rosenblade; døgnfluevinger ligger på jorden som en drive sne.

Og dernæst smelter planterne sammen med stenene.

Kiselsten ligner hjerner, drypsten brystvorter, jernblomster figurprydede tæpper.

I isstumper skelner han blomsterskud, aftryk af buske og konkylier – uden at kunne afgøre, om det er aftryk af disse ting eller tingene selv. Diamanter funkler som øjne, mineralier sitrer.

Og han er ikke længere bange!

Han lægger sig på maven og støtter sig på begge albuer; og med tilbageholdt ånde ser han til.

Insekter, der ikke længere har mave, bliver ved at spise; visne bregner begynder på ny at blomstre; lemmer, som mangler, gror ud igen.

Endelig får han øje på nogle små kugleformede legemer, ikke større end knappenålshoveder og overalt besatte med fimrehår. En indre dirren bevæger dem.

ANTONIOS

i vild henrykkelse:

Å lykke! lykke! jeg har set livet fødes, jeg har set bevægelsen begynde. Blodet hamrer så stærkt i mine

årer, som ville det sprænge dem. Jeg har lyst til at flyve, at svømme, at gø, at bræge, at brøle. Gid jeg havde vinger, rygskjold eller bark, gid jeg kunne udpuste damp, gid jeg havde snabel, gid jeg kunne bugte mit legem, gid jeg kunne dele mig overalt, være i alt, strømme ud i lugt og duft, udfolde mig som planterne, rinde som vandet, skælve som en tone, skinne som lyset, krybe ind i alle former, gennemtrænge det mindste gran, nå helt til bunds i stoffet – være stoffet selv!

Endelig bryder dagen frem; og som forhæng, der løftes til side fra et tabernakel, ruller gyldne skyer sig op i store snirkler og åbenbarer himlen.

Lige i midten, i selve solskiven, stråler Jesu Kristi åsyn.

Antonios slår kors for sig og giver sig atter til at bede.

Om "Den hellige Antonios' fristelser"

Forfatter: Gustave Flaubert (1821-1880).
Org.udgave: *La Tentation de saint Antoine.* Charpentier & Cie, Paris 1874 .
Denne udgave baseret på: Gustave Flaubert: *Den hellige Antonios' Fristelser.* Oversat af Sophus Michaëlis. Gyldendalske Boghandel/Nordisk Forlag, København og Kristiania 1904.
Oversætter: Sophus Michaëlis (1865-1932).
Redigeret af: Kim N. Jensen.
Forside: Efter maleri af Félicien Rops (1833-1898): *La tentation de Saint Antoine* (1878).
Skriftfonte: De indlejrede skriftfonte af Linux Libertine-familien er frit anvendelige til såvel privat som kommerciel anvendelse efter GPL-General Public License AND OFL-Open Font License 2011.
Snittet LinuxLibertineRZSmaller er en 10% mindre udgave af LinuxLibertineRZ fremstillet til nærværende ebogsudgave af Den hellige Antonios fristelser, og kan anvendes efter samme licenser som moderfonten.

ISBN 978-87-7628-015-4
2. ebogsudgave, tidligere udgave ISBN 978-87-7979-266-1 (Ølstykke 2012).